

SLOVENSKI GOTOVIN

KOPER — 1. MAJA 1958

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

LETO VII. — ŠTEV. 17

Izhaja vsak petek. Izdaja Časopisno-založniško podjetje »Primorski tisk« v Kopru. Naslov uredništva in uprave: Koper, Kidričeva 26, tel. 170 Posamezni izvod 10 din. Celotna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrletna 130 din. Za inozemstvo znaša letna naročnina 1000 din ali 3,5 am. dolarja. Bančni račun 65-KB-1-181. Prilogo »Uradni vestnik okraja Koper« prejemajo naročniki brezplačno. Ekokopisov ne vračamo.

Zaključen je VII. kongres ZKJ

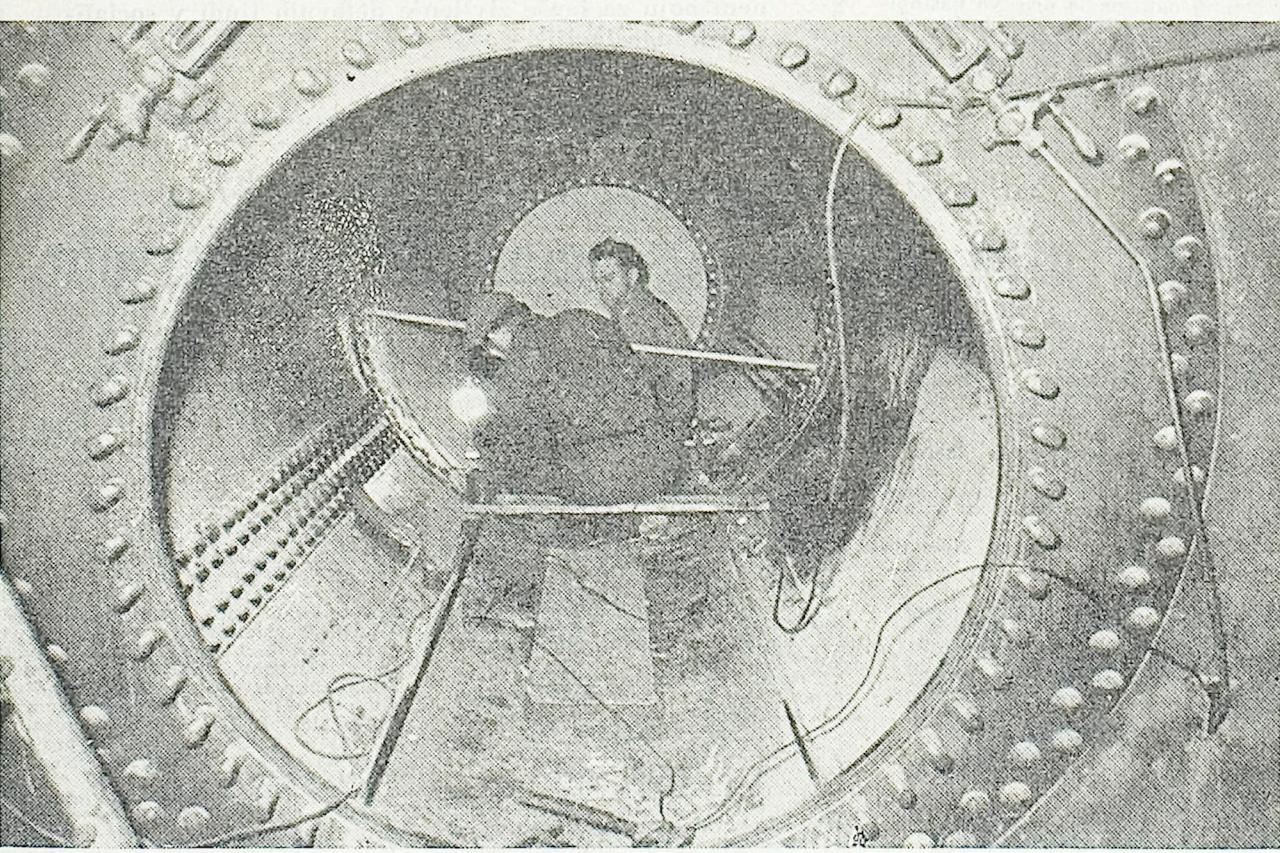
TRDNO PRI SVOJEM

V soboto se je v Ljubljani zaključil zgodovinski VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Več kot 1800 delegatov in na stotine tujih in domačih gostov je z velikim zanimanjem spremljalo večdnevno plodno delo kongresa. V soboto so delegati v celoti sprejeli poročila o delu komisij in resolucijo o bodočih nalagah Zveze komunistov Jugoslavije. Izvolili so tudi nov 135-članski Centralni komite ZKJ, ki je iz svoje srede izvolil Izvršni komite CK ZKJ z generalnim sekretarjem Josipom Brozom-Titom na čelu, razen tega pa je kongres izvolil še 23-člansko centralno revizijsko komisijo.

NOV CENTRALNI IN IZVRŠNI KOMITE ZKJ

Na VII. kongresu ZKJ, ki se je v soboto zaključil v Ljubljani, so delegati kongresa izvolili nov 135-članski Centralni komite Zveze komunistov Jugoslavije in Centralno revizijsko komisijo ZKJ. Novoizvoljeni Centralni komite ZKJ pa je na svoji prvi seji ponovno izvolil za generalnega sekretarja Zveze komunistov Jugoslavije Josipa Broza-Tita, za sekretarja Edvarda Kardelja in Alekseandra Rankovića, za člane Izvršnega komiteja CK ZKJ pa še: Vladimira Bakariča, Ivana Gošnjačka, Blaže Jovanovića, Lazarja Koliševskega, Franca Leskoške, Milivoj Marinko, Đura Pucarja, Đura Salaja, Petra Stambolića, Jovana Veselinova, Veljka Vlahovića in Svetozara Vukmanovića.

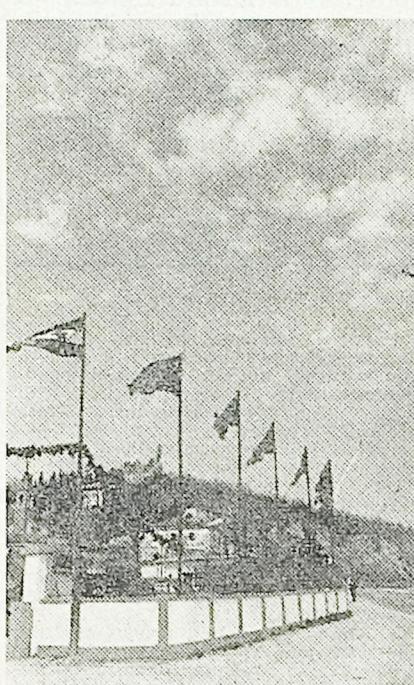
V sekretariat Izvršnega komiteja CK ZKJ so bili izvoljeni: Josip Broz-Tito, Edvard Kardelj, Aleksander Ranković, Svetozar Vukmanović in Ivan Gošnjak.

Letošnji Praznik dela — 1. maj — slavimo v znamenju delovnih uspehov po vsej naši domovini in še prav posebno pri nas v koprskem okraju. Pred nedavnimi volitvami smo se temeljito spoznali z doseženimi rezultati našega dela, VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bil pravkar zaključen, pa je jasno potrdil našo pravilno pot v boljše življenje. To pot ubiramamo sami in še vedno ni postlana s cvetjem. Je pa naša in smo prepričani, da nas bo privedla v lepo in svetlo prihodnost. Prav zato smo toliko bolj veseli in imamo prav zdaj ob delavskem prazniku polna srca sreče in zadovoljstva, kot je lahko zadovoljen človek po dobro opravljenem delu.

Gradimo in premagujemo tudi največje težave. Na sliki: v LIP Postojna domači strokovnjaki pojavljajo parni kotel v strojni hali. Več o tem največjem industrijskem objektu postojanske občine preberite na 13. strani današnje številke!

(Foto RASTKO BRADAŠKJA)

ZASTAVE V VETRU

VII. kongres ZKJ v Ljubljani je bil praznik tudi za delovne ljudi po koprskem okraju. Naše razpoloženje so najbolj označevala neštevilne zastave, ki so vse povsod vihrale v pomladnem vetru v pozdrav zborovalcem v Ljubljani. Na sliki zastave ob Slavniku v Semedeli pri Kopru

Ob letošnjem delavskem prazniku — 1. maju — ki ga praznujemo še pod vtiom zgodovinskega VII. konгрesa Zveze komunistov Jugoslavije v Ljubljani, se še bolj veselimo doseženih uspehov v izgradnji boljšega življenja našim delovnim ljudem. Bogate sadove naše graditve bomo še pomnožili in jih oplemenitili z novimi prizadevanji za izboljšanje naših življenjskih pogojev! S tem gesлом čestitajo za 1. maj vsem prebivalcem koprskega okraja in jim želijo veliko uspehov pri nadalnjem delu

OKRAJNI ODBOR SOCIALISTIČNE ZVEZE

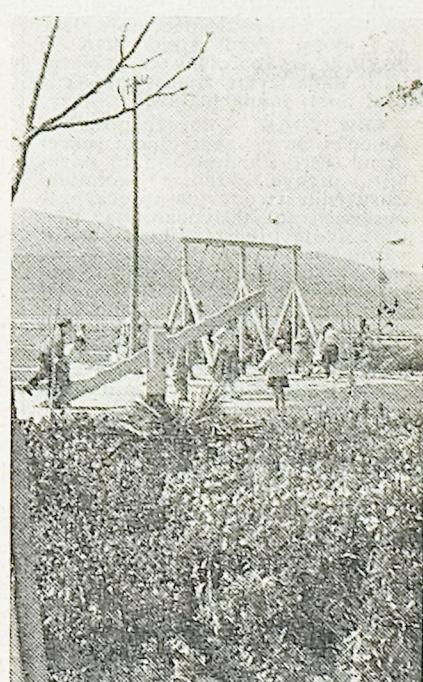
OKRAJNI KOMITE ZVEZE KOMUNISTOV

OKRAJNI KOMITE LJUDSKE MLADINE

OKRAJNI ODBOR ZB, ZVVI in ZROJ

K O P E R

MLADO CVETJE SREDI POMLADI

Vrnili so se štirikrat udarni

V nedeljo je prispela v Postojno mladinska delovna brigada Pinka Tomažiča, ki so jo sestavljali brigadirji in brigadirke koprskega ter goriškega okraja. Ta brigada je dva meseca gradila avtomobilsko cesto Ljubljana-Zagreb in je bila zaradi izred-

nih delovnih uspehov štirikrat proglašena za udarno mladinsko delovno brigado.

V Veliki Loki, kjer je bilo delovišče brigade, so tamkajšnji prebivalci priredili prisrčno slovo brigadirjem, ki so se s svojim delom zelo priljubili in želi vse splošno priznanje ter zahvalo za poštovljenočnost pri gradnji ceste.

Pred razhodom brigade v Postojni so brigadirji prisostvovali umetniški reviji DPD Svobod. Sekretar občinskega komiteja ZKS Slavo Cernelič in sekretar OK LMS Gvido Trampuž sta v svojih nagovorih poudarila veliko prizadevnost naših brigadirjev za izgradnjo tega velikega gospodarskega objekta. Nato so brigadirji obiskali Postojnsko jamo.

O drugem satelitu

Moskovska Pravda je objavila članek, v katerem pravi, da bodo sovjetski učenjaki v kratkem objavili rezultate raziskovanj, ki jih je omogočilo kroženje drugega sovjetskega umetnega satelita. Pravda piše v zvezi s tem, da se je psička Lajka dobro počutila tudi med izstrelitvijo rakete. Zelo važni so podatki o temperaturi zraka v višinah. Tako piše Pravda med drugim, da je temperatura zraka v višini 200 kilometrov precej višja, kakor so doslej domnevali.

Toplo pomladno vreme je izvabilo na otroško igrišče v parku pred koprskim hotelom Triglav številne malčke, ki z vriskajočim veseljem pozdravljajo toplo pomlad in se veselijo lepega življenja. Prav zdaj ob prazničnih dnevih jim želimo, da bi njihova brezskrbnost trajala čimdalj, da bodo zdravi in sproščeni stopili na pot učenja in priprav za življenje

Prireditve ob Prvem maju

V počastitev 1. maja bodo v vseh večjih krajih našega okraja številne proslave, ki bodo javne ali pa interne po šolah in podjetjih ter ustanovah.

Na področju občine Koper so predvidene naslednje prireditve:

Na večer pred delavskim praznikom bodo zagoreli kresovi na vseh večjih vrhovih, v Kopru pa bo najprej baklađa in razsvetlitev pristaniške obale vse do Zusterne, spuščanje raket, nato pa na Trgu Revolucije osrednje prvomajsko zborovanje.

Vsa večja podjetja bodo v okusno urejenih izložbenih oknih z grafičnimi in slikami prikazala delovne uspehe svojih kolektivov. Slavnostne akademije bodo tudi v Smarjah, Marezigah, Dekanilih, Cežarjih-Pobegih, Skofijah, Hrvatinah, Gračišču, Črnom kalu in v Gradinu. Pripravile jih bodo občinski svet Svobod in prosvetni društva ter krajevne Svobode in prosvetne društva.

V dopoldanskih urah 1. maja bo regata, druge športne in telesno-vzgojne (Nadaljevanje na 15. strani)

Sprečaj POSVETU

Odmev VII. kongresa ZKJ v svetu

Vse svetovne časopisne agencije in radijske postaje so posvetile veliko pozornost Sedmemu kongresu Zveze komunistov, zlasti po zaključnem govoru tovariša Tita in rezoluciji. Zlasti so naglašili besede tovariša Tita, da hoče ostati Jugoslavija neodvisna tako v mednarodnih kot v notranjih vprašanjih. Britanski radio je na primer poučal besede predsednika Tita, da pomeni izgubo časa sleherno upanje, da bi Jugoslavija spremenila svojo politiko.

O kongresu so poročale tudi vse vzhodne radijske postaje. Radio Moskva je objavil vest, da je kongres odobril poročilo CK in da so ponovno izvolili Tita za generalnega sekretarja. Radio Praga je naglasil tisti del predsednikovega govora, ki poudarja,

Vnebjavljstvo

PEKING — Z ozemlja Severne Koreje so že umaknili 10 kitajskih divizij s približno 80.000 vojaki.

OTTAVA — Stivo brezposelnih v Kanadi se je dvignilo na 590.000.

NEW DELHI — Predsednik indijskega nacionalnega kongresa Debar je obsojal oborovanje Zahodne Nemčije z atomskim orožjem in naglašil, da bi njeno oborovanje povečalo mednarodno napetost. V tej zvezji je pozdravil načrt Rapatkega in sovjetski sklep o ustavljivosti atomskih poskusov.

WINNIPEG — Kongres kanadske laburistične stranke je pozval vlado, naj podvzame vse ukrepe, zlasti v organizaciji Združenih narodov, da bi prišlo do plodnih poganjanih med velikimi silami za prepopoved poskusov z jedrskim orozjem. Kongres je predlagal tudi, naj bi uničili obstoječe rezerve jedrskega orozja.

KAIRO — V Egiptu se je začela kampanja za priznanje ženskih pravic. V okviru te kampanje bodo zbirali podpise v prid ženskim pravicam, zlasti glede omejevanja licitiv zakonske zveze, ukinitevne prisilne sklenitve ter prepovedi mnogočestvenstva.

WASHINGTON — ZDA so se že začele posvetovati o nadaljevanju znanstvenega sodelovanja na Antarktiki po zaključku geofizičnega leta, ki bo 31. decembra 1958. Več dežel, med njimi ZDA in ZSSR je že sporocilo, da namenljajo nadaljevanje znanstveno delo tudi po 1. januarju 1959.

NEW YORK — Združene države Amerike so po generalnem sekretarju OZN Hammarskjöldu povabile države, članice komiteeta Združenih narodov za proučevanje posledic radioaktivnosti, naj pošljejo svoje predstavnike k opazovanju prihodnjih ameriških poskusov z jedrskim orozjem, ki bo leto poleti na Pacifiku. Predsednik britanske vlade Mac Millan pa je izjavil, da je Velika Britanija trdno odločena nadaljevati posuske z vodilkovimi bombami.

WASHINGTON — Ameriška mornarica je te dni dvakrat odložila izstrelitev novega umetnega satelite. O tem niso dali nobenega pojasnila. Satelit naj bi izstrelili s pomočjo rakete »Guardian« in to na oporišču Cape Canareval na Floridi.

DAKA — Zdravstvene oblasti indijske vlade so sporočile, da je epidemija kolere in koz v vzhodnem Pakistanu terjala več kot 10.000 smrtnih žrtev in to v zadnjih treh tednih. Indijska vlada je odredila karanteno na področje vzdolž pakistanske meje z vzhodno Bengalijo.

WASHINGTON — Pretekli mesec so se življenjski stroški v ZDA povečali za 0,7 %, v aprilu pa so bili za 3 % večji kot v obdobju od leta 1947 do 1949.

da razlike v ideooloških vprašanjih ne smejo vplivati na razvoj odnosov med državami, radio Varšava pa je naglasil tisti del resolucije, v katerem je rečeno, da se bo ZKJ tudi v prihodnje zavzemala za politično sodelovanje z vsemi komunističnimi partijami in naprednimi gibanji v svetu.

Kontrola nad polarimi področji?

V začetku tedna je začel Varnostni svet razpravljati o ameriškem predlogu, naj bi določili mednarodno inšpekcijsko področje na Arktiki. Amerikanci namreč trdijo, da bi se s tem zmanjšala nevarnost nepričakovancega napada prek tega področja. Politični opozovalci menijo, da hočejo ZDA s tem svojim predlogom obnoviti razpravo o Eisenhowerjevem načrtu o mednarodni inšpekcijski v zraku, ki bi se zdaj omejila samo na področje okrog Severnega tečaja.

Uporniška vlada zbežala s Sumatre

Iz Djakarte poročajo, da je uporniška vlada zbežala s Sumatre. Otok je skoraj v celoti v oblasti indonezijskih vladnih čet. Kljub vsemu pa je vprašanje, kdaj bo upor v celoti zadušen. Po trditvah indonezijskega ministra za informacije, dobivajo namreč uporniki že zmeraj vojaško pomoč iz tujine. Tudi v zadnjih dneh so opozorili v indonezijskih vodah več podmornic tujega porekla, uporniška letala neznanega porekla pa so bombardirala vladne strateške postanke.

Novice s TRŽAŠKEGA

PRVOMAJSKA PROSLAVA

Letošnja proslava 1. maja na Tržaškem bo v predvolilnem vzdružju, ker je propaganda za vesdržavne volitve, ki bodo 25 in 26. maja, že v polnem razmahu.

Kakor vsa leta po vojni, bo tudi letos prvomajska povorka, nato pa večno sindikalno zborovanje. V okviru letošnje proslave delavskega praznika bo tudi svečana otvoritev novega sedeža Delavske zbornice CGIL. Poldne bo na stadionu »1. maj« ljudska veselca, ki jo bo priredila Neodvisna socialistična zveza. Po nagovorih bodo nastopili trio iz Doline, razne folklorne skupine in godbe.

RAZSTAVA CVETIC

V soboto je bila v velikih prostorih pornoške postaje otvoritev mednarodne razstave rož in okrasnega rastlinstva, na kateri je več so različnih vrst cvetlic, ki so jih prideljali iz največjih vrtnarij italijanskih Riviere, Francije, Švice in Avstrije. Razstava bo odprta do 4. maja.

TOPEL SPREJEM ZAGREBČANOV

V soboto in v nedeljo je na Tržaškem prvič gostovalo Zagrebško dramsko gledališče z Moljerovimi »Scapinovimi Zvijačami« in Anoultovo »Antigono«. Ob prihodu v Trst je Slovenska gospodarska zveza pridelila gostom prisrčen sprejem. Zagrebški igralci bodo nastopili v tržaškem Avditoriju, v Križu; na Koncertnu in na Opčinah.

SPOR V ACEGATU

Spor, ki je nastal v občinskem podjetju ACEGAT, še ni rešen. Ta spor traja že več tednov, ker vodstvo pod-

VII. kongres ZKJ je zaključen

(Nadaljevanje s 1. strani) socialističnimi deželami in delavskimi partijami.

Njegova izvajanja so delegati spremljali z velikim zanimanjem in jih ob zaključku odobrili z viharnim ploskanjem.

Istega dne so tudi zasedale kongresne komisije za organizacijsko-politično vprašanje, za zunanje-politična vprašanja in za družbeno-politična vprašanja.

V četrtek je na kongresu govoril tovariš Edvard Kardelj »O novem programu Zveze komunistov Jugoslavije«. Med drugim je poudaril, da Zveza komunistov Jugoslavije vskljuje svoj program dela s potrebami delavskega razvoja in narodov Jugoslavije ter teženj po miru in mednarodnega socializma. Ta program dela določa tudi smer dejavnosti ZKJ v zgodovinskem obdobju so-

OBSOJENI

Senat Okrožnega sodišča v Pulju je po večnevni razpravi v nedeljo dopoldne izrekil sodbo skupini osmih organizatorjev titohtapljenja ljudi preko meje. Obsojeni so bili: Alfredo Bonetti, trgovec iz Trsta, na 8 let strogega zapora in na zaplembu avtomobila, Pietro Parovel, mehanik iz Trsta, na 3 leta zapora, Emilio Fontanot, mehanik iz Trsta, na 3 leta zapora in na zaplembu avtomobila, Stanislav Miselli, šofer iz Trsta, na 5 mesecov zapora, Elvio Jugovac, kurjač iz Trsta, na 3 leta zapora, Karel in Jurij Spitz ter Junij Zakinja pa vsak na leto zapora.

V Kopru pa je bila pred Okrožnim sodiščem podobna razprava proti vodičem, ki so za denar ilegalno spravljali ljudi čez mejo. Za to delo so bili obsojeni: Andrija Dijak iz Salare pri Kopru na 22 mesec zapora, njegov sin Tomislav Dijak in njegova hčerka Katica Dijak vsak na 6 mesecov, njegov sorodnik Jozo Dijak pa na 15 mesecov zapora.

Letošnja proslava 1. maja na Tržaškem bo v predvolilnem vzdružju, ker je propaganda za vesdržavne volitve, ki bodo 25 in 26. maja, že v polnem razmahu.

Kakor vsa leta po vojni, bo tudi letos prvomajska povorka, nato pa večno sindikalno zborovanje. V okviru letošnje proslave delavskega praznika bo tudi svečana otvoritev novega sedeža Delavske zbornice CGIL. Poldne bo na stadionu »1. maj« ljudska veselca, ki jo bo priredila Neodvisna socialistična zveza. Po nagovorih bodo nastopili trio iz Doline, razne folklorne skupine in godbe.

NASTOP DOLINSKIH PROSVETARJEV

Prosvetno društvo »Valentin Vodnik« iz Doline, ki bo letos proslavilo 80-letnico svojega obstoja, je pred dobrim tednom počastilo 200-letnico rojstva slovenskega pesnika, po katerem nosi ime. Prva proslava je bila v Dolini, nato pa je društvo nastopilo tudi pred tržaškim občinstvom v dvorani stadiona »1. maj«.

Spored je obsegel 30 točk, v katerih so nastopili moški pevski in tamburaški zbor, dolinski trio ter dva recitatorja.

ZUNANJE POLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Bonn pred hudim gospodarskim problemom

Povečana ekspanzija zahodnonemškega gospodarstva povzroča stalno povečanje pozitivnega salda plačilne bilance. Ze je znano, da Zahodna Nemčija kopči viške zlatih in deviznih rezerv, kar je prvenstveno odraz prekoračenja uvoza z lastnim izvozom končnih industrijskih izdelkov. Ta ekspanzija se vse bolj večja klijub vsem poskusom, da bi razliko med izvozom in uvozom zmanjšali v končni uvozu.

Znano je, da je Zahodna Nemčija

cialistične izgradnje naše dežele in krepitve sožitja med narodi sveta.

Ko je osvetil osnove za sodelovanje ZKJ z drugimi komunističnimi partijami in prikazal nekatere splošne idejne, teoretične in politične postavke novega programa ZKJ, je tovariš Kardelj pozval komuniste, naj z vso resnostjo prevzamejo nase družbeno in zgodovinsko odgovornost, da ne bi prepustili stvar socializma in družbenega napredka na milost in nemilost nazadnjaškim političnim družbenim silam. Omenil je tudi, da naloga programa ZKJ ni samo v ugotavljanju razrednega značaja oblasti in nedotakljivosti družbenega lastnine sredstev za proizvodnjo, temveč tudi v tem, da pokaze, kateri so v danih pogojih osnovni materialni, družbeni in idejno-politični činitelji ter nosilci objektivnega socialističnega gibanja in razvoja; v čem je vzpodbuda za delovanje teh činiteljev; kakšni bi morali biti družbeni instrumenti in okviri za usmerjanje njihovega delovanja, kakšne so možnosti in kateri so viri deformacij v teh gibanjih in kdo so njihovi nosilci in kakšne so družbene posledice takšnih pojmov; kakšna so sredstva in metode, s katerimi se lahko socialistične sile uspešno zoperstavijo delovanju takšnih teženj itd.

Navada je, da vsako leto ob Delavskem prazniku — 1. maju — pregledamo in ocenimo opravljeno delo. Ob letošnjem 1. maju s prav posebnim zadovoljstvom in ponosom lahko ugotovimo, da tako velikih gospodarskih uspehov nismo na našem področju doslej še nikoli zabeležili. Tak razvoj nam je omogočila naša socialistična skupnost, omogočili so ga delovni ljudje vse Jugoslavije, posebej pa delovni ljudje našega okraja s svojimi delovnimi naporji.

Za dosežene uspehe na vseh področjih našega življenja obenem z najboljšimi željami za 1. maj iskreno čestita delovnim ljudem in vsemu prebivalstvu koprskega okraja

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KOPER

Strnimo naše vrste in napore v nadaljnjem uspešnem boju za lepše življenje delovnih ljudi v socialistični Jugoslaviji!

»kronični porok« evropske plačne unije, kar predstavlja resno obremenitev za funkcioniranje te institucije, saj ogroža uravnovešenje medsebojnega plačevanja. Saj mora Bonn stalno kreditirati svoje dolžnike v tej uniji, med katerimi je Francija na prvem mestu.

Takšen položaj ostvarja številne probleme tako na notranjem zahodnonemškem tržišču, ki je pod določenim pritiskom inflacijskih teženj, kot na zunanjekonomskeh odnosih Zahodne Nemčije. Ta položaj neugodno vpliva tudi na sistem mednarodnih plačevanj in paritetne valute, kar povzroča razprave o kurzu marke, oziroma o njeni eventualni revalvaciji.

Težnjo, da bi se obdržala trdna osnova marke v mednarodnih plačilnih kljub zaostajanju uvoza, povzroča oscilacije in nihanje cen na notranjem tržišču, kar v končni meri izpodkopava vrednost marke.

Stalno večanje aktivnega salda zahodnonemške plačne bilance na eni strani, na drugi strani pa izčrpavanje deviznih rezerv v drugih zahodnonemških deželah, je postal velik problem, ki nujno zahteva povoljno rešitev. V glavnem sta se izkristalizirali dve mišljenci o načinu rešitve tega problema. En, ki vladava izven Zahodne Nemčije, je težnja po povečanju vrednosti marke, to je revalvacija, ki bi pripeljala do podprtosti izvoza in v zvezi s tem do njegovega zmanjševanja, medtem ko bi biti uvoz v Zahodno Nemčijo na tej osnovi resno stimuliran.

Slišati je, da Zahodna Nemčija katégorično odklanja ta predlog z utemeljitvijo, da je veljavnost marke posebno v odnosu do kreplih valut — v glavnem realna in da je prvenstveno dolžnost drugih dežel, predvsem onih, ki imajo deficite v plačilnih bilancah, da spremeni svojo gospodarsko in monetarno politiko ter naj-

V petek je kongres zasedal v treh komisijah, in sicer v komisiji za vprašanja družbeno-političnega sistema, ekonomskih politik in politike na drugih področjih družbenega življenja, v komisiji za politično-organizacijsko delo ZK ter v komisiji za zunanjopolitično in mednarodno delavsko gibanje. V delu teh komisij je močno prišlo do izraza veliko zanimanje delegatov za reševanje številnih vprašanj s teh področij, saj je v razpravah sodelovalo blizu 200 delegatov.

Zadnji dan kongresa, v soboto, je po izvolitvi novega Centralnega komiteja ZKJ tovariš Josip Broz-Tito zaključil kongres z načrtom, v katerem je med drugim dejal, da smo lahko zadovoljni in ponosni na izredno idejno-politično enotnost in na enodušnost, ki sta prišla do izraza med delom kongresa. Dejal je med drugim tudi, da vsakdan, ki je videl ali sicer spremljal delo kongresa ne more več dvomiti o tem, katera sila giblje in usmerja vse proces razvoja naše socialistične družbe. Zveza komunistov, je dejal tovariš Tito, je tudi tokrat dokazala, da je nobene težave in viharji ne morejo odvrniti od jasno začrtane poti socialistične izgradnje ali omajati njenih enotnih vrst.

— Ti si misliš, koliko bi se barve porabilo, če bi vsak človek na svetu napisal to parolo?

— Pa si ti misliš, koliko bi se tedaj porabilo manj razstreliva?

Ureja uredniški odbor — Glavni urednik Stane Skrabar — Odgovorni urednik Rastko Bradaščka — Za tisk odgovarja Franc Zdešar

</div

Perspektivni razvoj industrije koprskega okraja

Industrija je temelj gospodarstva

Podatki v osnutku načrta perspektivne plana razvoja industrije v koprskem okraju kažejo, da je bila industrija slabo razvita in da je spadal koprski okraj med industrijsko najslabše razvite okraje v Sloveniji.

Po osvoboditvi se je sicer industrijska proizvodnja hitreje razvijala kot pred vojno, toda še vedno prepočasi, da bi mogla postati odločujoči činitelj v razvoju gospodarstva. Šele v zadnjih letih dosedanjega razvoja je dobita industrija tako osnovno, ki bo vplivala na hitreji porast proizvodnje. Tako bo industrija dobila vlogo v nadaljnjem razvoju gospodarstva na tem področju.

Udeležba industrije koprskega okraja je v letu 1956 znašala 2,1% v celotni industrijski proizvodnji Slovenije, medtem ko se pa bo v letu 1961 povečala na 4,1%. To nam kaže, da bo tempa porasta industrijske proizvodnje v okraju mnogo hitrejši kot v Sloveniji. Tak tempa pa bo dosegren predvsem na podlagi aktivizacije dosedanjega investicijskega vlaganja v industrijo, dokončanja začetnih objektov in novih vlaganj v rekonstrukcijo. Zato je predvideno, da se za te namene vloži 90% vseh za industrijo namenjenih investicijskih sredstev.

Od 30 podjetij, ki so delovala na področju industrije v okraju v letu 1956, jih je bilo 16 organiziranih po osvoboditvi, medtem ko jih je bilo 7 rekonstruiranih in povečanih. Poleg tega pa so bile tudi v ostala podjetja vložene precejske investicije, predvsem v zadnjih letih. Vrednost vseh stavb, opreme in naprav je znašala konec leta 1956 7 milijard 485 milijonov dinarjev. Stevilo zaposlenih pa je znašalo 6233 ljudi.

Na osnovi teh podatkov in na podlagi dejstva, da so stroji in strojne naprave v industrijskih podjetjih že zelo zastarele in so že za 47% izrabljene, je razumljivo, da tudi produktivnost dela ni naraščala v skladu z naporom in vlaganjem investicijskih sredstev. Zaradi ozkih gril in drugih neskladnosti v proizvodnji so bile industrijske kapacitete izkoriscene le 67%.

Načrt osnutka perspektivnega plana razvoja industrije v razdobju 1957 do 1961 predvideva zelo nagni porast industrijske proizvodnje. Razen tega pa so predvideni tudi ukrepi, ki so potrebni za izvršitev postavljenega obsega proizvodnje.

V načrtu je predvideno, da se bo več kot 25% povečanje obsega proizvodnje doseglo z boljšim korisčenjem kapacetet; zaradi tega je predvideno, da se bo korisčenje proizvodnih zmogljivosti dvignilo od sedanjih 67% na 85%, kar predstavlja znatno povečanje.

Za razširitev in rekonstrukcijo industrijskih kapacetet bomo investirali približno 7.960 milijonov dinarjev. Od tega je približno 5.300 milijonov dinarjev namenjenih za nakup strojev in strojne opreme, kar bo neposredno vplivalo na povečanje proizvodnje in tudi na povečanje produktivnosti dela. Zato je tudi predvideno, da se dajo investicije za takoj proizvodnjo, ki bo vplivala ne samo na povečanje proizvodnje za izvoz in široko potrošnjo, ampak da bo tudi zagotovljena čim večja ekonomičnost po vloženih sredstvih. S predvidenimi investicijami pričakujemo, da bomo za vsak milijon dinarjev novo vloženih investicij pridobili približno dva milijona na vrednosti obsega proizvodnje in 780 tisoč dinarjev narodnega dohodka v letu 1961.

Vse predvidene investicije v novogradnjo, rekonstrukcijo in modernizacijo, bodo znatno vplivale na proizvodnost dela, ki se bo povečala za 50%, medtem ko se bo na narodni dohodek industrijske proizvodnje trikratno povečal. Pri tem se bo pa število zaposlenih povečalo za približno 4300 ali 68%. Razumljivo je, da bo za tak dvig proizvodnje potreben v podjetjih opraviti tudi še marsikater druge ukrepe za izpolnitve in koriščenje mehanizacije ter izboljšanje organizacije dela.

Na osnovi vseh teh ukrepov bomo vrednost industrijske proizvodnje v perspektivnem razdobju dvignili od 8 milijard 412 milijonov na 21 milijard 804 milijonov dinarjev ali za 191%. Pri tem se bo znatno povečal tudi narodni dohodek in sicer za 76% ali od 501 tisoč na 833 tisoč dinarjev po enem zaposlenem v industriji in ruderstvu.

V načrtu perspektivnega plana je dan močan poudarek povečanju proizvodnje za široko potrošnjo, kar tudi vidimo iz naslednjega pregleda, ki kaže, kako se bo dvignila proizvodnja najvažnejših industrijskih proizvodov v perspektivnem razdobju do 1961. leta.

Proizvodi	Enota mere	1956	1961	Indeks
Energetski proizvodi				
črni premog	ton	26430	50000	189
Reprodukcijski material				
vijaki	ton	151	453	300
rezan les iglavcev	m ²	23651	24400	103
rezan les bukov	m ²	8356	10260	123
furnir	m ²	4384	8100	185
lesonitne plošče	ton	5395	10000	185
vezane plošče	m ²	2827	3500	124
panel plošče	m ²	2020	3200	158
opeka	000/kom.	2452	22710	920
Proizvodi za široko potrošnjo				
morski sol	ton	17350	25000	144
motocikli	kom	2860	24000	839
igralce	ton	65	274	421
radioaparati	kom.	21152	81500	337
mihi in pralna sredstva	ton	954	1620	170
izdelki iz plastične mase	ton	30	487	1623
volneni trikotaža	ton	16	52	325
konserve povrtnin	ton	658	1005	153
ribje konserve	ton	2543	3840	151
mesni izdelki	ton	1243	1400	113
mlečni proizvodi	ton	306	333	109

LANI smo izvozili za milijardo 407 milijonov dinarjev vrednost raznih proizvodov strojogradnje. Najboljše uspehe pri izvozu izdelkov te industrije smo dosegli pri kmetijskih strojih. Dosegli smo namreč izvoz v vrednosti 441,1 milijonov dinarjev. Zmanjšal pa se je izvoz gradbenih strojev. Največ izdelkov strojogradnje smo izvozili v Sovjetsko zvezo, v Pakistan, na Poljsko, v Egipt in na Kitajsko.

LANI JE VREDNOST IZVOZA ZADRUŽNIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE ZNASALA ZE 5 MILIJARD 8 MILIJONOV 386 TISOČ DINARJEV. Lani so zadružni izvozniki izvazali v 31 dežel. Med posameznimi kmetijskimi pridelki je dosegel največjo vrednost izvoza hmelj.

TE DNI JE ZAČEL MLETEN NAJVEČJI SODOBNO UREJENIH MLINOV V NASI DEZELI. Ta novozgrajeni mlini v Brčkem bo z moko zalažal predvsem Bosno, saj je njegova zmogljivost 1.000 vagonov žita na leto. Mlin ima tudi vse naprave za izločanje klje iz kuze, ki jih rabijo oljarne za pridobivanje olja. Ob mlinu bodo še letos zgradili silos za 500 vagonov žita in skladišče za 100 vagonov moke.

JUGOSLAVIJA JE NA TRETEM mestu v pridevanju tobaka. Prvo in drugo mesto imata Italija in Čehoslovaška, nam pa priprava tretje mesto zato ker imamo razmeroma majhen hektarski pridelek.

ZA 9% SE JE POVEČALA V MARCU PROIZVODNJA SLOVENSKIE INDUSTRIJE v primerjavi

s proizvodnjo v marcu lani. Najvišji vzpon so dosegli železarne, saj so med drugim povečale proizvodnjo jekla od 29.500 ton na 35.500 ton. Zaradi ugodnejših vodnih razmer so hidroelektrarne delale v marcu za 14% več električne energije kakor lani in so bile začetne termoelektrarne manj obremenjene.

NOVO TOVARNO SUPERFATNA GRADIMO V PRAHOVEM OB DONAVI (severovzhodna Srbija). Ta tovarna bo dajala našemu kmetijstvu več kot 550.000 ton surovsfoste letno. S proizvodnjo bo začela konec prihodnjega leta. V tem kraju gradijo tudi rečno pristanišče za pristajanje večjih ladij.

MORJE DRUZI NARODE

Pod tem gesлом se seli sedaj po vsej Zahodni Nemčiji potujoča razstava, ki naj bi prebivalstvu približala morje in vprašanja, ki so z njim v zvezi. Predvsem s slikami in tabelami opozarja ljudstvo na pomembnost morske plovbe v določnih kulturnih, trgovskih in socialnih odnosih med narodi. Poleg trgovske in vojne mornarice je na razstavi pogosto zastopano tudi morsko in blago, primeren delež pa ima tudi pomorski sport.

Tudi Jugoslavija leži ob morju in neno pomorstvo ni od včeraj, vendar pa nista zavest o važnosti tega položaja le počasi, vse prepočasi, v miselnost naših narodov. Mar ne bi kazalo organizirati tudi pri nas podobno potujočo pomorsko razstavo? Bla bi več kot potrebna in bogato bi se obrestovala!

V perspektivnem razdobju bo pričela tovarna »TOMOS« z lastno proizvodnjo motornih koles, kar lahko smatramo kot novo proizvodnjo. Poleg tega se tudi predvideva proizvodnja novih sortimentov v dosedanjih grupah proizvodov.

Ce pa pogledamo porast proizvodnje po posameznih industrijskih strokah, potem vidimo, da se bo najbolj povečala proizvodnja kovinske industrije.

PROIZVODNJA PO STROKAH V MILIJONIH DINARJEV

	1956	1961	Indeks
Proizvodnja premoga	258	489	189
Proizvodnja nekovin	433	730	168
Kovinska industrija	888	7464	840
Ladjedelnštvo	186	558	300
Elektroindustrija	520	3050	517
Kemična industrija	301	1085	360
Industrija građbenega materiala	114	309	270
Lesna industrija	2634	4919	187
Tekstilna industrija	157	506	287
Zivilska industrija	2849	5704	200
Industrija skupaj	8412	24801	294

Po tem pregledu vidimo, da bo v letu 1961 tri četrtine celotne industrijske proizvodnje odpadlo na tri osnovne stoke v našem okraju, to je kovinsko, zivilska in lesna predelovalna industrija.

Zaradi povečanega stremljenja na razširjenju proizvodnje artiklov za široko potrošnjo se bo do leta 1961 precej spremenila tudi struktura proizvodnje po namenu:

Struktura	1956	1961
Sredstva za delo	7%	5%
Material za reprodukcijo	29%	19%
Sredstva za široko potrošnjo	62%	74%
Gradbeni material	2%	2%

Iz tega pregleda vidimo, da bo najhitrejši porast proizvodnje artiklov za široko potrošnjo. Skupna vrednost teh proizvodov se bo povečala za približno 13 milijard dinarjev. Tudi proizvodnja ostalih artiklov se bo povečala, samo da bo naraščanje počasnejšo.

V zveznem družbenem planu je posebno poudarjena smernica za pospeševanje proizvodnje v taki smeri, da bomo lahko istočasno povečali izvoz — pri tem pa, da se bo sorazmerno zmanjševala udeležba uvozovnih sredstev in reproduksijskega materiala pri proizvodnji. V skladu s takimi načelji je v perspektivnem razvoju industrije koprskega okraja predvideno, da bi se lahko vrednost izvoza industrijskih artiklov povečala za nad 30%.

Organizacijo nove proizvodnje pa perspektivni plan predvideva samo na osnovi koriščenja sredstev, ki so v dovoljni meri na razpolago v okraju. Zato je predvidena samo novogradnja tovarne za predelavo krompirja, ki predstavlja velik tržni višek v okraju, posebno na postojansko-pivskem področju, in novogradnja operarne Obrov ter pozneje rekonstrukcija operarne v Ilirske Bistrici. Za operarsko industrijo so na razpolago velike količine kvalitetne gline, posebno pa se odlikuje po svoji visokovrednosti glina v Obrovu.

Tovarna motornih koles TOMOS Koper je prej ko slej steber industrije koprskega okraja

NAŠ TEDENSKI GOSPODARSKI KOMENTAR

Nove naloge ob doseženih uspehih

O uspehih govorimo, ne morda zato, da bi se hvalili, temveč zato, ker čutimo ob tem veliko zadoščenje po velikih naporih, ki so jih in jih še naši delovni ljudje vlagajo za dvig gospodarstva. Številke same so puste in mrtve, če se ne bi ob njih zavedali koliko je bilo treba znoja, da smo jih dosegli. Naj samo ponovimo nekaj izmed njih, da bomo videli in spoznali resničnost teh trditev. L. 1939 jemljemo kot podlago za primerjanje naša rasti v primerjavi s sedanjim stanjem. Danes lahko beležimo 3,1-krat višjo industrijsko proizvodnjo v primerjavi z omenjenim letom, danes proizvajamo 5,3-krat več električne energije in še nam je primanjko, 2,5-krat več premoga, 4,5-krat več jekla, 352-krat se je povečala proizvodnja nastre, za 10-krat proizvodnja kmetijskih strojev, in še bi lahko naštevali, seveda vedno v golih številkah, ki tako zažive pred nami v življenju polnem delovnih rok in sil ter elana, kot ga lahko zabeležimo le malokje.

Ob največjem delavskem prazniku ne moremo mimo teh ugotovitev, čeprav bi moralis pisati komentar o tem ali onem gosp

OBČNA ZBORA OKRAJNE GOSTINSKE IN OBRTNE ZBORNICE

Gostinci in obrtniki imajo besedo

Aprila sta že imeli redna občna zbornica Gostinska in Obrtna zbornica za okraj Koper, sredi maja pa bo redni letni občni zbor okrajne Trgovinske zbornice. V glavnem je bila in bo razprava o delu v preteklem letu ter sprejemanje okvirnega delovnega programa za leto 1958 na osnovi našega petletnega perspektivnega gospodarskega načrta.

Gostinci: „Vprašanje kadrov!“

Ko je zasedal občni zbor Gostinske zbornice za okraj Koper sredi aprila v Postojni, so bili vsi delegati soglašni v prepričanju, da mora tudi v prihodnjem Gostinska zbornica kot organ družbenega upravljanja vplivati na hitrejši napredok gostinstva in turizma v našem okraju, saj predstavljata ti dve veji gospodarstva močno oporo nadaljnjem razvoju komun koprske občine.

Turizem si postopoma, a vztrajno utira svojo pot. Njegov razvoj je neposredno odvisen od finančnih zmogljivosti posameznega okraja. To je treba imeti pred očmi, ko ugotavljamo, da je koprski okraj edini predel v Sloveniji, ki vključuje lepote gorskega, obmorskega in podzemeljskega sveta. Zato je razumljivo, če je lani obiskalo naša gostišča domača 80 tisoč, ki so imeli skoraj 35 tisoč nočnin, se pravi, da se je promet povečal za 145% pri gostih in za 204% pri nočninah v primerjavi z letom 1956. Samo inozemski turizem je bil v pretekli turistični sezoni za 93% večji kot leta 1956 in čas bivanja na naših krajinah se je podaljšal od povprečnega 3,6 na 4,8 dni. Tudi domači turizem je zabeležil velik uspeh, saj se je samo na področju piranske občine preteklo leto povečala zmogljivost počitniških domov za približno 2800 postelj.

Kaj pravijo drugod

PRIDITE 4. MAJA V BEGUNJE

Krajevni odbor ZB NOV v Begunju in ostale množične organizacije imajo v zadnjem času polne roke des pripričevanja za svoj krajevni praznik, 4. maj. Na ta dan leta 1945 so padli okovi vseh trpečih, vrata zaprov so se odprla, okoli 630 ljudi je bilo svobodnih in rešenih gotove smrti.

Skozi te zapore v Begunjah je šlo med okupacijo nekaj nad 12.000 naših ljudi, predvsem aktivistov in borcev, katere je nato okupator pošiljal v razna koncentracijska taborišča, nekaj malega od teh izpustil, precej pa dal postreliti kot talce. Dobro se še spominjam 4. maja 1945, ko so borce Kokškega odreda s svojo iznajdljivostjo v pravem trenutku likvidirali to postojanko, kajti 1 uro po prihodu borcev Kokškega odreda v zapore je že prihajala pomoč nekaj nad 500 Vlasovcev, ki so še istega dne okrog 17. ure vdrli v vas Begunje in načelo do zaporov, ki pa so že bili prazni.

Vse borce in tiste, ki so šli skozi begunske zapore, ter ostalo prebivalstvo vabimo, da se te proslave udeležijo, pri tem bomo obujali spomine na težke dneve, ki smo jih skupno prestali med okupacijo.

POMURSKI WESTNIK

OBVESTILO BRALCEM

Naprošamo bralec našega lista, ki hranjo kakšnekoli spomine na prvi slovenski tabor leta 1968 v Ljutomeru, naš nam to sporočijo.

Uredništvo »Pomurskega vestnika«

KROMBERŠKI GRAD SE RUŠI

Prejšnji torek se je v kromberškem gradu, v katerem je nameščen Gorški muzej, okrog pol sedme ure zvezcer nemadoma zrušil del severozapadnega grajskega stolpa. Oba severna grajska stolpa sta bila močno poškodovana že v prvi svetovni vojni in prav tako tudi grajsko poslopje, ki pa je bilo po osvoboditvi obnovljeno. Zaradi pomladanskega deževja obstoji nevarnost, da se zruši še preostali del stolpnih ruševin.

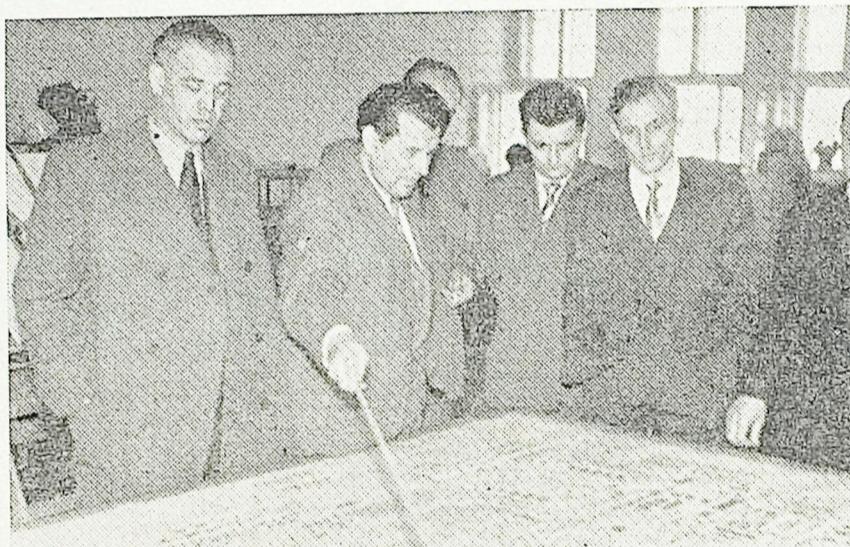
skem okraju vsaj 200 kvalificiranih gostincev.

Realizacija dohodkov gostinstva se je lani zvišala v primerjavi z letom 1956 za 33%, družbeni proizvod pa za 0,18%.

Vzporedno z ugotovitvijo o splošnem napredku gostinstva lahko trdimo, da je bil v preteklem obdobju napravljen tudi korak naprej v pogledu delavskega upravljanja, čeprav ne v tolikšni meri, kot bi bilo želeti.

Glede na to, da je maloobmejni promet v stalnem porastu, je razumljivo dejstvo, da so imela gostinska podjetja domača 30% iztržka na račun Videmskoga spoznega. Medtem ko je leta 1955 koristilo maloobmejni promet le 241.000 potnikov, ga je lani že milijon 421 tisoč. Iz tega lahko zaključimo, da bodo morala gostinska podjetja razmisli o možnostih zadovoljitev vseh potreb, ki jih narekuje tudi maloobmejni promet.

Razveseljivo je, da je Gostinska zbornica z gostinskimi podjetji že izdelala investicijske elaborate in doslej predvidela, da bo potrebnih približno 350.000 dinarjev za izboljšanje gostinstva in turizma v našem okraju. Kaže pa, da bodo investicijski elaborati zahtevali še več sredstev, da bo njihova uporaba omogočila vsestranski razvoj turizma in gostinstva koprskega okraja.

V Kopru so se te dni zadrževali predstavniki jugoslovanskih tovarn za proizvodnjo motornih koles. V večernih razgovorih so temeljito proučili problematiko proizvodnje in potrošnje motornih vozil v Jugoslaviji in možnosti plasiranja jugoslovanske proizvodnje na tujih tržiščih. Posebno so se zadržali na problemih proizvodnje in pogojih sodelovanja. Na sliki je videti del gostov iz ostalih predelov Jugoslavije v Tovarni motornih koles TOMOS v Kopru, ko jim direktor Franc Pečar razlagata ustroj in razpored proizvodnje motornih vozil v TOMOS Koper.

Pri „Kruhu“ dobro gospodarijo

Tudi delovni kolektiv obrtnega podjetja »Kruh« v Kopru je te dni izvolil nov delavski svet in ob tej priložnosti razpravljal o svojem dosedanjem gospodarjenju ter o nalogah, ki ga čakajo v ne-prednji prihodnosti.

Lani je ta delavski svet na svojih rednih in izrednih sejah razpravljal o raznih perečih problemih podjetja, tako o boljši dobavi kruha, o delu in čistoči v poslovnih prostorih, o delovni disciplini, o investicijah za novo pekarno, o nabavi strojev ter še o vrsti drugih vprašanj, ki ne-posredno zadevajo boljšo zadovoljitev potrošnikov s preskrbo s kruhom in pecivom.

Obrtno podjetje »Kruh« je lani odprlo dve novi prodajalni in sicer v Škofijah in v Hrvatinah. Zato je moralno potrošiti 80 tisoč dinarjev. Kupilo je tudi opremo za pisarniške prostore v vrednosti 151 tisoč 900 dinarjev, räčunski stroj, ki je veljal 335 tisoč din, pisalni stroj za 412 tisoč din, dve tehnici za prodajalne v vrednosti 126 tisoč din, poltovorni avtomobil za prevoz kruha in trokolo v skupnem znesku tri milijone 464 tisoč 638 dinarjev, kar vse predstavlja povečanje vrednosti osnovnih sredstev za več

kot štiri milijone 600 tisoč dinarjev. Podjetje samo je k nabavi teh osnovnih sredstev prispevalo dva milijona din.

Sedanja vrednost skladov podjetja »Kruh« je ocenjena na tri milijone 820 tisoč dinarjev, od te vsote pa še ni bilo razdeljenih dva in pol milijona din. Celotni dohodek podjetja je po kritiju vseh obveznosti dosegel v preteklem letu 18 milijonov 608 tisoč 847 dinarjev, iz katerega so potrošili za dohodke delavcev v višini več kot 16 milijonov dinarjev.

Da je podjetje uspešno zaključilo poslovno leto 1957 je posledica nabave materiala pod ugodnejšimi pogoji, kot so bili pretekla leta, povečana delovna storilnost in skrb, da ni plačni sklad zaradi nadur v preveliki meri obremenjen, štednja in takšno gospodarjenje na sploh, ki ni vplivalo na končni finančni uspeh, čeprav se je lani znatno povečala režija.

Še večji delovni uspeh pa bo obrtno podjetje »Kruh« v Kopru doseglo, ko bo zgrajena nova pekarna, ki bo s svojo zmogljivostjo zadovoljila vsem zahtevam potrošnikov in zaradi modernizacije peke kruha izklučila marsikateri sedanji strošek podjetja.

Bilo bi prav . . .

... če bi delovni kolektivi in gospodarske organizacije upoštevale, da je premirjanje upravičeno samo na osnovi podrobno izdelanih postavki, ki jih lahko spremljajo s knjigovodsko ali drugo evidenco;

... če bi delavski svet gospodarskih organizacij poiskali možnosti, da bi redno odvajali sredstva iz čistega dohodka namenjena za skupno potrošnjo, za reševanje splošnih potreb gospodarske organizacije in komune, kot so n. pr. izgradnja stanovanj, družbenega prehrana, skrb za otrocke in podobno;

... če bi kmetijske zadruge racionalneje izkoriscale strojni park ter poskrbeli za zmanjšanje stroškov mehanizacije in če bi se zavedale, da je družbeni skupnost močno zainteresirana nad kooperacijo, ki spodbuja individualne pridelovalce k pospeševanju kmetijske proizvodnje;

... če bi vse gospodarske organizacije, ki se ukvarjajo s prodajo prehranbenih predmetov, razmislije tudi o možnostih ostvaritve sredstev, s katerimi bi bolje in v smislu higieno-tehničnih predpisov opremile svoje poslovalnice.

Obrtniki: „VEN IZ ZADREG!“

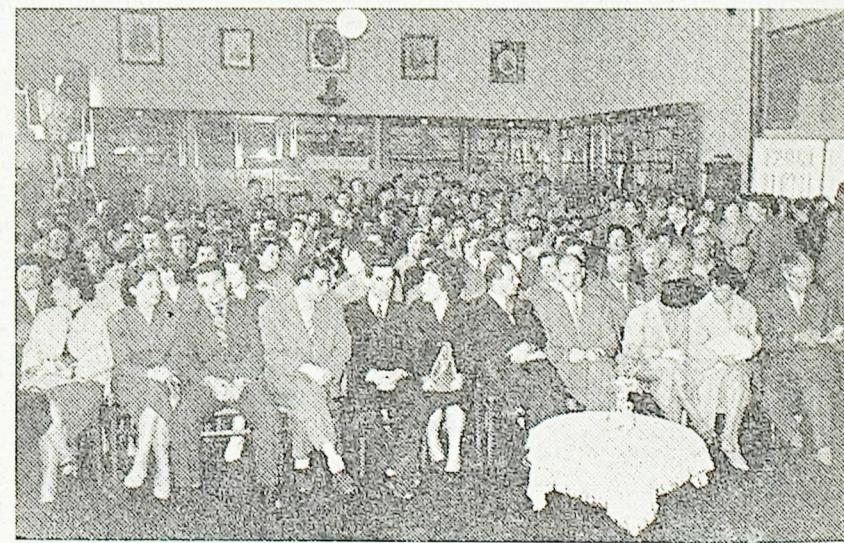
Mnogo je bilo že govora o šibnosti obrtniške dejavnosti v našem okraju. Znano je, da uslužnostna obrt, ki je najbližja potrošniku in je dopolnilo industrijske proizvodnje, še zdaleka ne zadošča kritju potreb potrošnikov. Ne gre samo za količino uslug, pač pa tudi za pravocasno izdelavo, kakovost in ceno.

Občni zbor Obrtne zbornice za okraj Koper je mnenja, da večina poslovnih lokalov naših obrtnih obratov ne ustrezajo namenu. Prostori so marsikje temni, slabi, stropi starci ter več ali manj iztrošeni. Zaradi tega ne moremo zahtevati večjega učinka dela v dosedanjih obrtnih delavnicah in ker obrtnih obratov raznih strok v koprskem okraju močno primanjkuje, so razumljive posledice, da uslužnostna obrt ne zadovoljuje potrošnika, niti ne v kakovosti izdelkov, niti ne v njihovi ceni.

V koprskem okraju predstavlja poseben problem opadanje privatne obrti na podeželju, ki s primitivnim orodjem izdeluje razna popravila, ki nikakor ne more konkurirati obratom, opremljenim s stroji. Podeželske obrtnike tare tudi pomanjkanje finančnih sredstev za nabavo reprodukcijskega materiala, za plačevanje raznih družbenih obveznosti in tudi zasluzek jim ni dovoljna stimulacija za delo. Zato je Obrtna zbornica za okraj Koper predlagala Okrajnemu ljudskemu odboru in občinskim ljudskim odborom, naj bi občinske uprave za dohodke temeljito proučile, v kakšnih delovnih pogojih delajo podeželski obrtniki in jim na osnovi te ugotovitve dočole primerno obdavčitev. Obrtna zbornica je tudi predlagala, naj bi se vsem uslužnostnim obrtnim strokom ukinil prometni davek, uredilo naj bi se vprašanje taks za obrtna dovoljenja in za obnovo ter popravilo osnovnih sredstev privatnih obrtnikov, naj bi omogočili najemanje kreditov pod ugodnejšimi pogoji, kot so

Lani je bilo v koprskem okraju 928 obrtnih obratov, v katerih je bilo zaposlenih 2.855 obrtnih delavcev in 638 obrtnih vajencev. Obrtnih obratov zasebnega sektorja je bilo 644 s 1015 zaposlenimi, obrtnih obratov družbenega sektorja pa 264 z 2478 zaposlenimi.

Medtem ko je bila realizacija obrtne dejavnosti leta 1957 več kot 3 milijarde 752 milijonov dinarjev, predvideva letoski plan realizacijo 4 milijarde 127 milijonov 158 tisoč dinarjev. Treba bo v prihodnje posvetiti več pozornosti izboljšanju strokovne usposobljenosti obrtnikov, povečanju njihovega števila in razmisli, kako naj bi v večjih krajih s postavitvijo posebnih prizorišč omogočili delo večjemu številu obrtnikov.

Pred zaključkom šolskega leta so se zbrali na Srednji ekonomski šoli v Kopru starši in varuhi dijakov na roditeljskem sestanku. Tu so se pogovorili s profesorji o posameznih vprašanjih v zvezi s poukom in šolskimi uspehi. Ob tej priložnosti so dijaki in dijakinje priredili tudi vesel kulturni večer. Nastopil so: pevski zbor, solisti, folklorna skupina in recitatorji. Prisotni so z zanimanjem sledili bogatu sporednu in večkrat z navdušenim ploskanjem nagradili nastopajoče.

ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE • ZA NAŠE KMETOVALCE

S SEJE OKRAJNE ZADRUŽNE ZVEZE V KOPRU

Vse za izboljšanje preskrbe

Na zadnji seji upravnega odbora Okrajne zadružne zveze v Kopru so obširno razpravljali o izvajjanju nove uredbe o kmetijskih zadragah, o opustitvi nekmetijskih dejavnosti v kmetijskih zadragah, o akcijskem programu Okrajne zadružne zveze in kooperacijah, o vskladitvi poslovanja zadružnih poslovnih zvez v zvezi z novimi predpisi o blagovnem prometu s kmetijskimi proizvodi, o spojiviti Gozdarske poslovne zveze v Postojni z Zadružno poslovno zvezo v Ilirske Bistrici, o kreditiranju kooperacije in o stanju v podjetju Fructus v Kopru.

Člani upravnega odbora so se najprej podrobno seznanili s spremembami nove uredbe o kmetijskih zadragah, nato pa sklenili, da morajo zadružne poslovne zveze in kmetijske zadrage do konca leta vskladiti svoje delo v zvezi z novo uredbo. Prav isto velja glede imenovanj upravnikov zadrag. Kar zadeva število članov zadružnega sveta zadrag, so bili mnenja, da se ne bi držali šablonskega ključa, temveč kriterija, naj pridejo v zadružni svet zadrag najbolj aktivni člani. Na vsak način bi v koprskem okraju bolj odgovarjalo stvarnim potrebam, če bi bili zadružni sveti številčno manjši, toda bolj delavni. V najbolj močnih zadragah naj ne bi štel več kot 60 članov. Zadružne svete bi izvolili na polletnih občnih zborih zadrag.

Kar pa zadeva opustitev nekmetijskih dejavnosti, je bilo sklenjeno, da jih bodo kmetijske zadrage oddale s 30. junijem letos. O tej zadevi so že bila posvetovanja po vseh občinah, na predsedstvu OLO, imenovana je bila tudi komisija, ki bo skrbela, da se bo ločitev izvajala po vsem okraju enotno, prav tako je bil dosežen že sporazum s trgovinsko in obrtno zbornico. Sporazumi so se, da mora ostati preškrba prebivalstva vsaj takšna kot je danes, če je ni mogoče že v začetku zboljšati. Zadrage biše naprej obdržale skladisča za umetna gnojila, zaščitna sredstva in reprodukcijski material.

Na Zadružni poslovni zvezi v Sežani so mnenja, da bi za Kras in Brkine ustavili dve trgovski podjetji, in sicer v Sežani in Kozini, ki bi na tem področju prevezeli vse trgovine. S tem se strinjajo tudi občine in trgovska zbornica. V obalnem področju bi trgovine prevzele podjetja »Klas«, »Jestvine« in »Prerad«. Osnovna sredstva bi trgovska podjetja odpala zadragam najdlje v dveh letih.

Pri izvajaju petletnega perspektivnega plana obnove kmetijstva ima v našem okraju operativo v rokah Okrajna zadružna zveza. Vendar se je ugotovilo, da se občinski dužbeni plani ne ujemajo povsem z okrajnim perspektivnim planom, zato bodo morale do 15. maja letos korigirati svoje družbene plane in jih vskladiti z okrajnim perspektivnim. Da bi se petletni plan čim bolj dosledno izvajal, bi se morale ustanoviti pri občinskih svetih za kmetijstvo komisije, ki bodo skrbele za izvedbo plana, in sicer konkretno na terenu, kajti najvažnejše je, kako izvajajo zadrage sprejeti program. Vsaka zadružna mora vedeti, kaj ji je storiti letos, kaj bo dosegla prihodnje leto in naslednja leta; pri tem pa mora imeti vedno pred očmi dejstvo, da moramo v nekaj letih proizvajati večino kultur v kooperaciji, ker tako predvideva tudi predpis o kreditiranju kmetijstva. Pri kooperacijah se ne bi smeli v vsakem primeru držati pravilnikov, temveč bolj smernic in pri tem paziti, da tako zadruge kot kmetovalci ne gredo v zgubo.

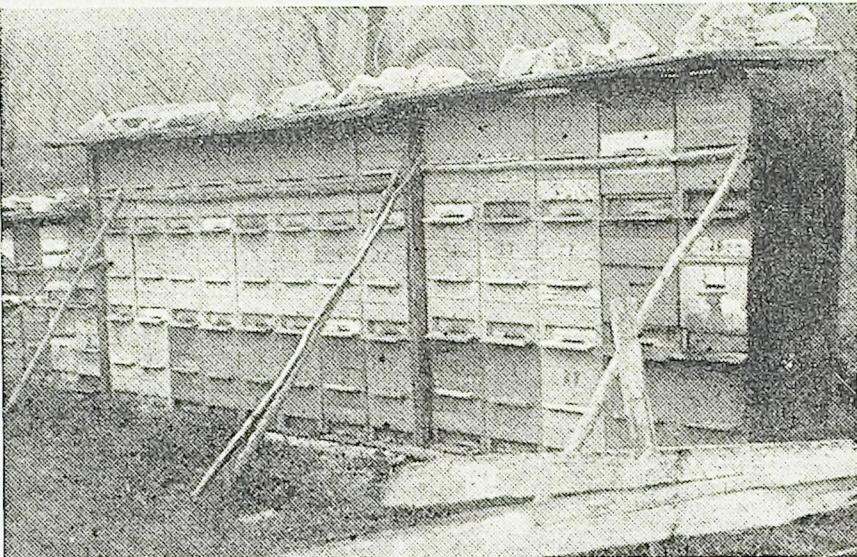
Glede uredbe o kreditiranju kooperacije v kmetijstvu so ugotovili, da so najnovejša navodila zelo poenostavila pogoje za dobivanje kredita in posojila. Sredstva so na razpolago in se jih za-

druge lahko poslužujejo v zaledni meri za najraznovrstnejše kooperacije s proizvajalcji. Nositelj kredita je seveda zadružna.

Dosedanje izkušnje so pokazale, da predstavlja področje občin Postojna, Pivka in Ilirska Bistrica enoten proizvajalni bazen. Doslej pa sta bili na tem področju dve poslovni zvezi, in sicer v Postojni Gozdarska, v Ilirske Bistrici pa splošna zadružna. Na podlagi posvetovanja s kmetijskimi zadragami tega področja ustavniteljicami omenjenih zvez — so soglasno sklenili, naj bi se obe poslovni zvezi spojili v eno

mešano. S tem se strinjajo tudi občinski ljudski odbori, vsi okrajni forumi in predsedstvo OLO. V najkrajšem času bodo sklicani izredni občni zbori obes poslovnih zvez, na katerih bodo sklepali o spojiviti in o sedežu nove mešane kmetijsko-gozdarske poslovne zvez.

Ob koncu so člani upravnega odbora razpravljali tudi o stanju v podjetjih Fructus v Kopru, ki je zašlo v finančne težave. Vendar je videz, da se bo našla v kratkem ugodna rešitev, tako da bo odkup kmetijskih pridelkov nemoteno potekal. RU

Čebeloreja je v koprskem okraju — bolje rečeno, na obalnem področju — bolj slabo razvita. Na sliki je eden izmed redkih čebelnjakov tega predela. Pripada KDZ Gabrovica pod Črnim kalom pri Kopru

NOVO ZA NAŠE KMETOVALCE-ZADRUŽNIKE

Kmetijske zadruge - GOSPODARSKE ORGANIZACIJE

Kmetijsko zadružništvo je dobiло z najnovejšo uredbo o kmetijskih zadragah nov zagon in moreno možnosti razvoja. Lahko rečemo, da je spremembu uredbe o splošnih kmetijskih zadragah odraz našega celotnega družbenega razvoja. Ta je že dosegel takšno stopnjo, ki omogoča tudi kmetijstvu, da lahko koraka vstopi z ostalimi gospodarskimi panogami, na primer z industrijo.

V čem so bistvene značilnosti nove uredbe? Predvsem v tem, da se bo dosedanja splošna kmetijska zadružna odslej razvijala kot družbeno, kmetijsko podjetje in ne le kot organizacija. Torej bo prava gospodarska organizacija z vsemi značilnostmi socialističnih podjetij. Zato se spreminja tudi njena notranja organizacijska struktura. Zadruga bo od-

Slavnik vabi

Planinsko društvo v Kopru sporoča, da je Tumova koča na Slavniku, ki leži 1028 metrov nad morjem, stalno oskrbovana in vabi planince, da jo obišejo. Do koče vodijo markirane poti in je od Podgorja eno uro, od Petrinj, Klanca ali Kozine dve in pol, od Markovčine pa poldružno uro hoda.

V koči lahko prenoci na posteljah ali na skupnem ležišču do 30 ljudi. S slavniki je prelep razgled na Julisce, Kamniške in Karnske Alpe ter na Dolomite, Trst, Istro in njeno obalo vse do Umaga, pa tudi na Jadransko morje in Snežnik.

Nova uredba spreminja dosedanja splošno kmetijsko zadružno. Poprej sta imela pravico odločati le občni zbor in upravni odbor. Upravnik je bil tudi prej obvezen za vsako zadružno, vendar ni bil član upravnega odbora. Zadružni svet doslej ni bil obvezen organ zadruge in ga imelo le nekatere zadruge. Odslej pa bo imel podobno pristojnost kot v drugih podjetjih delavski svet. Sestavljal ga bo 30 do 80 članov. Upravnik pa, ki bo obvezno tudi član upravnega odbora, bo imel podoben položaj kot ga ima direktor industrijskega podjetja. Imenuje in izmenjuje ga občinski ljudski odbor, v komisiji za razpis mesta upravnika pa morata biti zastopani kmetijska zadružna in okrajna zadružna zveza.

Značilno v novi uredbi je tudi to, da se občni zbor sestane letno enkrat, izvoli zadružni svet, katemu pa mandat traja dve leti. Zadružni svet, ki se bo moral sezati vsaj vsake tri mesece, izvoli upravni odbor, ki bo štel največ 11 članov. Uredba razen tega točno določa pristojnosti vsakega organa posebej.

Z novo uredbo bodo torej postale naše zadruge pomembne gospodarske organizacije, pravzaprav gonične sile napredka na naši vasi. Tako se bodo odresle vse nekmetijski dejavnosti, ki so v znatni meri ovirale zadruge v njihovih naporih pri organizaciji in povečanju kmetijske proizvodnje. Resnici na ljubo moramo poudariti, da so v koprskem okraju že doslej številne zadruge izločile iz okvira svoje dejavnosti razne obrti, trgovine, gostilne in podobno, vendar je še precej zadruž, zlasti v gornjih področjih, ki so se trdrovratno oprijemale prav teh nekmetijskih dejavnosti. To pa predvsem zaradi zastarele miselnosti upravnih odborov in vodstev zadruž, ki so menili, da je kmetijska zadružna stvar posameznih proizvajalcev. Zadruga je kvečjemu poskrbela za odkup pridelkov, za nabavo gnojiva, sejmena in za druge usluge. Te zadruge, ki so doslej nekako tapkale na mestu in v začaranem krogu, so bodo morale temeljito preorientirati.

Prav zaradi ločitve nekmetijskih dejavnosti, se sedaj postavlja vprašanje obstoja nekaterih zadruž, oziroma spojivitev nekaterih šibkih zadruž v močnejšo gospodarsko enoto. Na zadnjih občinah zborih meseca marca so n.pr. že sklenile kmetijske zadruge v Rodiku, Brezovici pri Materiji in Podgorju, da se priključijo k kmetijski zadruži v Kozini. V podobnem položaju je zadružna v Pliskovici, ki bi se lahko združila z Dutovljami, Dolane s Košano, Pobegi-Čežarji z Pridvorom ali Bertoki, Škofije z Dekani in Beretki, Knežak in Bač, Hrenovice in Hruševje, Zabice v Ilirske Bistrici. Pri tem ne gre samo za spojitev šibkih zadruž, temveč tudi za strokovno vodstvo. Po novi uredbi je lahko upravnik zadruž, kdor ima srednjo, višjo ali visoko strokovno izobrazbo. Le izjemoma lahko komisija postavi na to mesto tudi osebe z nižjo strokovno kvalifikacijo. Zalpa nam takšnega kadra manjka in ga ne bomo imeli v doglednem času.

ZA SPREMEMBO ENKRAT LOVSKA ZGODBA

Ostro kazzen za mrhovinarje!

Znana stvar je, da ima lovstvo na južnem Primorskem prav posebno specifične pogoje. Na severu, še dokaj na Krasu in posebno na Postojnskem, je kolikor toliko urejeno, medtem ko je z njim prav hudo na obalnem področju pa vse čez Brkine tja do Snežnika. Ne verjamete? Prav, pa vam bom zapisal naslednjo zgodbu, ki vas bo morda prepričala. Je pa samo ena izmed mnogih na tem področju in kdaj drugič vam postrežem še s kakšno.

Lovska družina Prem pri Ilirske Bistrici. Vzgled nediscipline. Zatočišče legalnih krivolovcev. Pribežališče lovskih tatov. Tako silno razvito, tako nemogoče, da je morala biti ob vsej prizanesljivosti (ki pa v takem primeru niti ne bi bila na mestu) — razpuščena, njeno lovišče pa je postal rezervat, poverjen v varstvo lovskemu čuvaju Adolfu Novaku.

Posledica? Razlovčeni premski nelovci so postali iz legalnih krivolovcev ilegalni lovski tatovi — s to razliko, da so še razširili svoje akcijsko področje. Kar poslušajte!

Lovska družina Trnovo pri Ilirske Bistrici je dobila v začasno upravljanje tudi del državnega snežniškega rezervata — gojitveno lovišče Črni gozd nad Koritnicami. Tamkaj se radi zadružno divji prasiči, ki povzročajo veliko škodo okoliškim kmetovalcem vasi Koritnice, Bač, Knežak, Šembije in drugih. Na pobudo prizadetih kmetov je LD Trnovo priredila v nedeljo, 20. aprila letos, pogon na to divjad. Lova se je udeležilo 11 članov družine pod vodstvom Franca Derencina. Že v prvem pogonu so lovci vzdignili šest ščetinarjev. Čekanjarji so se figo zmenili za streljajoče lovce in so jo lepo pobrali naprej v gozd — sploh imamo lovci smolo z njimi — redkokateri s svojo kožo plača storjevo škodo.

Brez uspeha so lovci zasledovali očekanjene kosmatince. Okrog pol enajstih dopoldne pa so zaslišali globlje v gozdu tri strele. Ugoto-

vili so, da nihče izmed njih ni mogel streljati in so zato takoj zasumili, da so pred njimi lovski tatovi. Napravili so obkoljevalni manever — in presenetili tri moške pri mesarskem opravilu. Kaj mesarskem — ogabnem morilskem, mrhovinarji grdi! Ustrelili so košuto — jelenjo samico — in jo že tudi odprli, da sta se med drobovjem videla dva nedonošena mladička. Prasci! Le kdor je pravi lovec, občuti vso podlost takega dejanja — ne glede na to, da je divjad v tem času tudi z zakonom zaščiten.

Krvavi mrharji so jo uspeli pravčasno pobrisati. Pustili so na kraju tri puške — med njimi eno vojaško — dva nahrbnitnika, sekiro in nož, ko jih je presenetil čuvaj Adolf Novak in jih pozval k predaji.

Mrhovinarjem pa beg ni pravni pomagal. Čuvaj je namreč dva izmed njih spoznal. Iz brkinske vasi Brce sta: Boris Renko in Lojze Frank — kar spoznajmo ju. Seveda je bil Lojze Frank kolovodja. Lojze Frank, bivši funkcionar razpuščene LD Prem, Riba pri glavi smrdi, pravijo — zato ni čudno, če je šla vsa lovска družina tako pot. Poklicni raubniki, sekiro in nož, ki so jo imeli samo za plašč, s katerim so prikrali svoja nečedna krivolovska poto.

Boris Renko je bil še isti dan

prijet in je miličnikom povedal vso štorijo in izdal tudi tretjega udeleženca kravatega pohoda na zaščiteno divjad. Vsi trije — Lojze Frank že drugič — se bodo morali zagovarjati pred sodiščem zaradi krivolovstva in prav bi bilo, če bi bila kazen primerno ostra v opomin vsem podobnim svatom, ki so se razpasli tam okoli!

Škoda je dvojna — moralna in materialna — dvakrat dvojen pa je nauk, ki bi ga morali sojeni lovci potegniti iz tege: nepošteni naj se čuvajo in vedo, da ni nič tako skritega, kar bi nekoč ne bilo očito, pošteni pripadniki zelene bratovščine pa naj še podvojijo svojo budnost v naporih za uvedbo zdravih socialističnih odnosov tudi v lovstvo svojega kraja in področja!

Rastko Bradaška

NOVA GRADBENA SNOV

Madžarski tehniki so sestavili posebno zlitino iz aluminija in magnezija. Dalji so ji ime »nautal«. V ladjevinici Vac ob Donavi že gradijo iz nove lahkne zlitine donavsko remorkerje in rešilne ladje, objo po Lloydovih predpisih. Sprejete bodo ladje 12 do 50 oseb. Tudi jahte in druge plovne enote gradijo iz nove snovi. V Budimpešti pa so nedavno pričeli graditi morsko-rečno ladjo, ki bo v celoti iz nautala, prav tako pa tudi serija remorkerjev, ki jih je naročila Sirija.

KMETIJSKA ZADRUGA KOPER IN OKOLICA

s svojimi pospeševalnimi odseki za kmetijstvo, vinogradništvo in sadjarstvo želi vsem delovnim kolektivom kar največ uspeha ter čestita
K MEDNARODNEMU PRAZNIKU DELA

RZ

Sredi prve tretjine leta je ledene pomladi se mi je v dno sera zasmilil tisti podolgovati kup snega, ki je ob mojem domu na osojni strani ceste zmurzal in bil preziran po vseh mimočilih. »Uboga sirotak sem vzdihnil. Tako je pozabljeno, da niti na kuža! Pilkec ne dvigne več noge ob njem! In sem takrat vzel v svoje usmiljene roke lopato (glavni dobitek na neki podeželski tomboli) ter začel z njo prenašati in premetavati ozebl sneg čez cesto na sončno stran. Tam se je potem v soncu od same grijnjosti topil.

Mirljubljeno je bilo moje delo in ni škodilo nikomur. Pa ti takrat priopota na bencinskem kolovoru, obrnjen proti burji, sam prijatelj Polde in stisne za žlajfe komaj dva koraka od mene. Potem sem pa videl, da ni bil sam — za njegovim širokim hrbtom je čepel še prijatelj Tone, katerega naloga je bila, kot sem pozneje spoznal, loviti ravnotežje na zadnjo lovsko karto oben.

Ta dva kampeljca sta torek bila in gledala sta me kritično od samega začetka oba. Tone je bil sicer tih, ker

MOJE BRIDKOSTI

srečava. Nepristranski opazovalec bi rekel, da sva oba naduta ošabneža, pa sva le nedolžni žrtvi razmer. Povej mi, Polde, kako naj opisem blače, ki so moje in mojega jaza? Če svá oba v njih, jih ne vidim, kadar jih pa žena oprane obesi na plot, so tako nebolegljene, da ne zaslužijo poštene besede.

»Pa bi opisal en lilačnik sam,« je dejal Polde pikro. »To je edino, da o sebi nikoli nič ne ves. Le druge znaš obrekovati in kadar začnes, niti nisi v vveh, ampak te je za obilnih šest.«

To mi je bilo pa dovolj. Zatreskal sem lopato v sneg in poskočil dve pedi visoko.

»Ko je ne bila prijatelja,« sem zaprili, »denem pri priči še tebe v cajteng! Celo brez blače, da veš! In da bo pravica na vseh straneh, povej mi naravnost, kaj je tisto, kar o sebi nemem! Ali naj povem, kako me je nekoč brenila krava, ali morda, kako sem lani padel s hruške?«

»Vsaj za začetek bi ne bilo slabu tudi to,« je menil Polde.

»Viš, tak si! Ko bi imel srce, bi vedel, da so krvavje brece in padanje z dreves nesreča za človeštvo, nesreča pa ni nikoli dober vic. Ko me je takrat brenila krava in mi izpodbila obe zadnji nogi, da sem ves onemogočil sedel v gnojnici dobre pol ure, ali misliš, da je iz tega nastalo kaj dobrega? Nič, le sama jeza in greh. Niti v hiši nisem smel tisti dan in tudi spet sem moral na senik. Ne poznaš ti brate žensk! Potem tisto pri lanskem obiranju hrušk. Odkar sem se razširil v četrti dimenzijo in si mora krojač, ko mi meri blače, počakali še vajenco na pomoč, ker sam utegne tako daleč okoli hoditi, ne smem več plezati po drevju, če nima vej nad dvajsetcentimetrskega kobilca. Ta resnica mi je bila lani še neznana in zato sem splezal na našo vijemovo, da jo rešim zorečnih plodov. Čez pet minut sem bil že na tleh. Velika veja se je pod mano odčesnila in jaz sem cepnil proti središču zemlje kakor kakor pokvarjen satelit. Kajpak, pokvaril sem si tečaje in sem na poseben način cantal domov, kjer me je po naključju čakal urednik Primorskega ter trop otrok, ki so se vračali iz šole. Vse je pokalo od smerne, ko so me videli, kako poskakujem. Prav žal mi je bilo, da nisem za ta vir veselja vedel prej. V preteklih letih bi lahko mnogokrat delal s hruške.«

»Kako pa je bilo takrat, ko si iz Britofa šotiral konja in si njega in sebe spretno izzural pod Škarpo?«

»Hočo! To bi rad vedel! Ves svet

govori o tisti dogodivščini, pa nič spasna ni bila. S konjem vred smo

ji štirje bili priča in niti nasmehnili se nismo — tudi konj ne. Zadeva pa ni skrivnost in zato ti jo z veseljem povem. Kar vzemi svinčnik in piš!

Proti koncu oktobra je bilo, Zagruža v Britofu je sprejemala jabolka voz na voz in jih odvajala s kamioni. In sem tudi jaz nekoga dne naložil na obe premi pet stotov sladkih srček, da jih odpeljem zadruži in sprejemem v zameno prgiše stotakov, če ne že jurjev. In ko je bil voz nažlen in varno povezan, se domislim, da naši liski pocestno življenje nič ne ugaaja in da tudi komata ne obrajeti kdove kaj. Kratek domač problem, ki sem ga pa kmalu srečno rešil. Spomnil sem se, da ima prijatelj v sosednji ulici konja, ki mi ga bo posodil, če lepo poprosim. In res mi n'i odrekel. Se sam mi je pomagal natanki konjiču usnjeni krogelje na vrat, potem sva ga pa skupno prišraufala k ojesu voza.

Potem: »Bi got, bistagar, Grežo!« in moj jabolčni transport se je začel pomikati proti Britofu in je prišel tja brez nezgod. Konju, veš, je bilo in je še ime Grežo. Odkar se poznavata, vse prijatelja. Nikoli ni še brenil na mene, pa tudi jaz ne njega. Tudi ogrizala se še nisva. Sicer pa kar se griznja tiče, je Grežo pred mano popolnoma varen — samo se pet koščenih imam v gornji celjusti!

Vse v redu je šlo tistega dne. Jabolka sem srečno razložil, še hitreje kot sem pričakoval, ker mi jih je Grežo med razkladanjem pohrustal za šest klobukov, pa mu nisem tega prav niti zameril, saj sem bil tudi jaz tak, ko sem bil v njegovih letih! In po vaganju mi je zadružni »prevzetnik« (tisti, ki prevzema jabolka) napolnil kapo s stotaki in me odslovin. Pol razposajenosti sem nato kupil v zadružni vreči otrobov, da z njimi razveselim domačem hlevu svoje najbližnje, ter na povrh se kile mortadeli, ki jo bomo ob času popoldanske malice imeli za smeš in kratek čas. Potem sem rekel Grežu, »hi!« in ga pošnil proti domu.«

»Hi, ja, hi, je rekel Polde. »Pa v oštariji, Na pošti se kajpak nisi pomudil nič?«

»I, no, če si tako natančen! Seveda sem se, pa se nisem mudil dolgo. Petnajst kozarčkov pelinkovca sem spil ter rekel birtu, »adijo. No, in kaj zato?«

»He, potem so pa ti pelinkovci kriči, da je šel voz pod Škarpo.«

»Ej, nikar ne govori tako! Tu so bili višji vzroki. Jaz vem, saj sem bil tam. Bom povedal, potem pa sodi. Torej po petnajstem pelinkovcu sem se usedel na voz in rekel Grežu, »hi!« Takrat je bilo, da sem na redil napako: pozabil sem priviti za-

voro! Pa kdo bi na kaj takega misil. Klanec od Britofa je položen, konj močan, voz pa prazen. Kaj ne bo tega vozička zadržal? Tista vreča otrobov že ni nikako breme. Morda so pa res bili pelinkove kriči, da sem pozabil, kajti, ko sem se jaz usedel na voz, ni bil ta več »prazen«, kakor bi se to sicer razumelo, jaz sem pa mislil, da je. Da bo vsi dobro razume, moraš poznati tudi »više sile«. Ena od teh je ta, da je Grežo na desno oko popolnoma slep, na levo pa prav nič ne vidi. Potem ima Grežo za pet številk prevelik krogelje.«

»Kaj to praviš, »krogelje, komat se reče.«

»Pa naj bo komat, no. Torej ta je za pet številki prevelik in ko je nezavrti voz začel siliti naprej, je oje porinilo kro... to se pravi komat konju na ušesa in to ga je zmedeo, da se je spotaknil. Kinknil je pri tem globoko v glavo navzdol in s tem je na eleganten način stresel kro... komat na tla. Pa ni padel prav na tla, obvisel je na ojesni verigi in konj je zadeval vanj s koleni. Seveda, ubogi Grežo ni vedel, kaj mu je storiti, pa se je skušal tisti zaprekiogniti in je krenil na desno in tam, no, je bila meter visoka Škarpa, spodaj pa njiva lucerne. Kot bi trenil, je bil sred lučerne konj in voz in vreča otrobov. Na cesti sem pa obstal jaz in občudoval lepi prizor. Potem sta se mi pridružili še dva druga občudovalca, nakar smo s skupnimi močmi nataknili pasočemu se Grežu krogelje na vrat, postavili voz na kolesa, pobrali

mogel. Bela miška je potegnila zame z zobmi tiskani listek, na katerem je pisalo »Vaša prihodnost«. Spodaj je pisalo, da sem se rodil v znanimenju ovina in da bodo o meni razpravljali celo na cesarskem dvoru. Ceprav sem od starejših továrišev slišal, da so takra prerokovanja bele miši neumna v směšna, me je vendar ta dogodek nenačadno vznemiril in mi do mrzljavosti razvnel domišljijo.

Tako tudi zdaj. Mislim sem, da bom v najslabšem primeru atentator, če že ne ravno na kralja, ko je ta v Beogradu, pa vsaj na šefu policije v Vukovaru. Zdaj pa tole. Čudil sem se veselju svojih továrišev in sem ne moreno protestiral.

Džuka mi je odgovoril:

— Delali bomo tisto, kar lahko izpeljemo. Prav v tem je naša moč. Ko bomo močnejši, bomo izvedli večje in semelejš akcije...

Tedaj ga nisem razumel. Nisem dojel, kako zdrave so te misli. Šele pozneje, po lastnih izkušnjah, sem se prepričal, da se pogoji za veliko dejanje osvoboditve delavskega razreda, ustvarjajo z drobnim, vsakdanje navadnim, a vztrajnim političnim delom.

Okrug polnoči smo se iz Senoine ulice podali skozi vrbinje in grmovje na grič, kjer je bilo pokopališče. Pred nam je krčil pot skozi globok sneg mladinc Marko Vinkler, mehaničnik s štirimi razredi gimnazije, visok, črn mladinci klukastega nosu in ostrih židovskih oči. On je bil na voditelj. Molče smo mu sledili. Sneg je Škripal pod nogami, za nami je na beli površini ostajala globoka uhojena steza. Mesec je z nekim čudnim sijem oblivjal snežno belino pokopališča. Na nebuh se so bleščali milijoni biserov — večne zvezde. Bili smo kakor povorka belih pošasti, ker smo si bili preko glav potegnili bele ruke. Skojevje so nekoliko zastajale, da se odpočijejo. Mraz jih je ščipal v nos in v lica, šlo jim je na jok. Slednji smo prišli do visokega bora, ki se je dvigal iznad vsega drevja na pokopališču. Sneg okrog njega je bil uhojen. Trije sveži grobovi so ležali drug poleg drugega. Zmrzljene grude zemlje so bile trde ko kamen. Počastili smo padle továriše in položili na grobove vence iz rdečih nageljnov in z rdečimi trakovi, na katerih je pisalo »Komunistična partija in SKOJ — padlim továrišem«. Tri gomile, okrašene v venci, so bile v čisti belini kakor tri velike, s krvjo poškropljene rože.

Spomnil sem se mrtvega Supanca, njegovih odprtih oči, s krovjo orosega obraza. Stresel sem se. Zbal sem se tišine. Da, strašna tišina... Ura na samostanskem zvoniku je zvonila udarila dvanajst. Grobarjev pes je začel lahno zavijati, kakor da joče in ječi. Sreč mi prešine groza, popade me strah pred smrtno. Vržem pogled

vrečo in spravili vse po ovinku na cestni tir. To je vse. Povej mi, ali je vredno v tem pisati in dražiti urednike?

»O, ko bi se tikalo koga drugega, bi ti bilo že vredno! Pojdive, Ton! Ta ti zna narediti prometno nesrečo celo pri hitrosti dveh kilometrov na uro!«

Po teh besedah je Polde brenil z nogo navzdol in motor je zabrel.

Celo minuto sem slonel na lopati in gledal za njima.

Rad imam Poldeta, on se drugače drži ceste. Pred tridesetimi leti me je obiskal zdaj že pokojni Korle iz Ribnice. Hotel je vedeti če imam dobro vino. In ko sta si izmenjala pozdrave, sem ga vprašal:

»Kaj je kaj novega v toji grapi?«

»V moji grapi nič, pet kilometrov niže pa. Ali že veš, da se bo prijatelj Polde ubov?«

»Ubil je da se bo? Kako, ali je nesrečno zaljubljen?«

»Ne, ne — motorno kolo si je kupil!«

Pa se je izkazalo pozneje, da Korle ne ve mnogo. Vsaj preročevali ne zna. Polde se ni »ubov«, ker zmeraj previdno vozi. Nad dve sto kilometrov redkokdaj dela. Ko je nekoč vozil s tako brzino proti Premu, je na ovinku malenkostno dregnil v mostni »parapet«, pa je v pravem hipu zapustil motor in nadaljeval svojo pot po zraku. Usidral se je končno v mehkim jarku močvirnatega travnika, kakor da namerava biti tam za zmeraj. Vse okoli je bujno rasija presicata, tista, ki tako imenito zdravljeno kolo na zdrave noge.

Polde se je vrnil po cesti in je spraševal srečuječo Premce, Bitence in Kilovčane, če so videli kje ob cesti rdeče likirano motorno kolo znamke Guzzli. S potprelivljivostjo ga je končno našel. Spodaj pod cesto nedaleč od »parapeta«, je bilo raztreseno po mlahak...

Po tem razmišljajanju sem nesel lopato spravil.

na bor. Marko nategne zastavo na svojo bambusovo ribiško palico. Meni da klobčič tenke, močne vrvice.

— Ti si najazljil: splezaj prvi, jaz bom za teboj!

Snežna sva s sebe rjuhe in zimske plastične ter sezula čevlje. Kot mačka sem se poganjal od veje do veje proti vrhu. Sneg mi je padal na vrat in v obraz, a tudi na Marka, ki se je vzenjal za meno. Ceprav je pritiskal mraz, me ni zeblo. Blizu vrha sem sedel na rogovičasto vejo, držeč se z nogami za deblo. Marko mi je podal zastavo. Naslonil sem spod-

nji konec njenega droga na vejo, na kateri sem sedel, ga pritisnil k vršičku debla in trdno prvezal. Ves klobčič sem omotal okrog kopja in vrha bora. Bor se je zvijal, drhtel. S čela mi je kapljil znoj. Z roko sem si ga obriral in se spustil z Markom na zemljo. Opraskal sem si roke, nos in uho, raztrgal nogavico. A bil sem srečen. Kakor lepo je opraviti etudi majhno nalog!

Borov vrh se je dotikal nebesnega svoda. In med zvezdami je plapolala naša zastava iz mehke živordičeve slike. Nekateri továriši so me objeli in srčno poljubili. Iznenada me je prav na usta poljubila tudi Svetina Ana, krojaška delavka, ki je sešla zastavo. Ves sem vzplamtel, zadrhtel in kri mi je navrila na obraz. Za trenutek me je zajela nekakšna čudna nevihta. Ana je bila nenačadno lepo dekle. Njen kakor izklesan obraz, beli zobje, črni mehki in gladki lasje pa kakor oglje črne, žive oči, polnost njenih oblik in gibek stas so jo delali zelo vzeneno. Vendar pa se Ana, svesti si svoje lepote in ljubnosti ni dočim menila za laskanje, s katerim so jo obkrožali. Nikoli prej nisem niti domisli na to, da bi me mogla kdaj poljubiti. Bil sem tudi premič in preveč neuglašen, njo pa so vsi ljubi, starejši še bolj ko mlajši. Sedaj pa me je od veselja poljubila. Nagnadal me je, ker sem na vrhu bora obesil njenjo zastavo, zastavo, ki so jo sešle njene oble, gladke roke. In naenkrat se mi je zazdelo, da smo opravili junaska delo. Zavrsikalo mi je srce, nasmejam se sem se od srce in začutil solze v očeh. Vse nas je prevezel občutek nečesa velikega.

Drugi dan se je Vukovar razveseli. Vso noč so pri obih vhoodili pokopališča stale vojaške straže, a nad grobovi ubitih komunistov so se kakor goreči srca na jasnom, čistem, nepopisno belem snegu pojavili rdeči venci. Visoko, v prvih pramenih zarje pa je plapolala kakor večni planen življenja, ki ne bo nikoli ugasi, rdeča zastava — zastava zvezze komunistične mladine. Kot uporni nepremagiivi velikan jo je dvigal bor visoko nad seboj, visoko v zrak. Mladina je slavila zmago. Z novo akcijo smo spodbudili duh in zavest pomagnih, a veselili so se naše hrabro-

(Nadaljevanje na 8. strani)

France Magajna

se zaveda, da mora biti v visoki družbi skromen. Tem bolj glasen pa je Polde.

»Hej,« je rekel. »Ali trebiš sneg kakor Lokavci?«

Okrutno sem se ozrl vanj. »Polde,« sem rekel, »če si kristjan, odjadrat lepo naprej po začrtani poti do cilja Ni lepo, da oviraš devolne ljudi, ki ne trebijo snega kot Lokavci, marveč ga le prenašajo na sončne strani zemeljske obale, kjer ni revne. Nosiš na hrbtu prazen hrbt, zatorej pravim, pojdi naprej in nikoli se ob me ni ustavljal, če nimaš v hrbtini po polne cilerce suhorske slišovke! Upam, da razumeš kranjsko!«

• KULTURA PROSVETA • KULTURA

PRED OBRAČUNOM VSEGDA DELOVANJA

Pravo slike da sezona in ne koledarsko leto

S seje okrajnega Sveta Svobod in prosvetnih društev

Že dalj časa sledimo dokaj počitki iz dejavnosti DPD Svobod in ostalih prosvetnih društev v našem okraju. To pa je tudi dokaz, da so zaključki zadnje okrajne ljudskoprosvetne skupščine bili stvarni, pa tudi nujno potrebeni, ker so jih društva v glavnem sprejela in se bojijo za njihovo izvedbo. Tako so skoraj vsa društva v prvih štirih mesecih tega leta podvojila svoje delo, tista društva, ki tega niso dosegla pa si prizadevalo, da bi s čim hitrejšo odpravilo raznih negativnih pojavov in težav stopila na pot ostalih aktivnejših društev, kar je prav tako pozitivno. Dejavnost, kakršno so razvila društva n. pr. v Izoli, Sečovljah, Hrvatinah, Postojni, Senožečah, Piranu, Portorožu, Jelšanah in še v mnogih drugih krajih, pa nam že kaže dokaj konstantno rast kulturnoprosvetne in vzgojne dejavnosti. Ta dejavnost pa je treba razvijati naprej, če hočemo, da bodo prosvetna društva prispevala k skupnim naporom vseh

niso bili v navadi. Slišali pa smo take obračune na rednih skupščinah, ki so bile v času največjega drušvenega dela — pozimi. Zato ni bilo mogoče na teh skupščinah nikdar prikazati v popolnosti dosežkov vse delovne sezone kot celote in dati nekega jasnega okvirnega in v celoti konkretnega pregleda. Politična važnost teh obračunov o sezoni in ne o koledarskem letu pa je še predvsem pomembna za tiste društvene organizacije, katerih delo je samo konkretno — praktično. In ljudskoprosvetno delo je tako. Ena osnovnih slabosti prosvetnih društev je še vedno ta, da izrazito vzgojne veje dejavnosti, to je ljudske univerze, knjižnice, čitalnice, klubsko življenje itd., jemljejo bolj formalistično, namesto da bi jih realizirali konkretno in praktično. Zato pa naj bi prav posvet v Kopru, 15. junija pri oceni dela zaključene društvene sezone najbolj osvetil prav to vprašanje, istočasno pa pokazal smernice za konkretno in

hitrejše reševanje tega tako vzgojno važnega, pa v našem okraju tako zanemarjenega področja dela.

Po vestni analizi in oceni dela pretekle sezone bo torej še predvsem važno na junijskem posvetu nakazati smernice za vsestransko nadaljnje delo, kar naj bi imelo močan vpliv na še večjo aktivnost slehernega društva v okraju. Če bo vsako društvo te smernice upoštevalo, predvsem pa se zavedalo svojega poslanstva, potem lahko pričakujemo hitrega vzpona v naši društveni prosveti. Obenem bo to obet za bodočo društveno sezono, ki bo lahko boljša in daljša od dosedanjih, ker bodo lahko društva takoj po okrajnem posvetovanju skrbno pripravila delovne programe in jih pričela izvajati že v mesecu septembru.

I. M.

Prizor iz Kislingerjeve drame NA SLEPEM TIRU v uprizoritvi Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja. Pretekli teden so Celjani gostovali s tem delom po krajih Slovenskega Primorja

GOSTOVANJE SLG IZ CELJA V OKVIRU PRIMORSKIH PRIREDITEV

Zavoženo emigrantsko životarjenje

Juro Kislinger: NA SLEPEM TIRU

Poudariti velja predvsem dvoje: bilo je to prvo srečanje z ansamblom Slovenskega ljudskega gledališča iz Celja in z mladim slovenskim dramatikom ter gledališkim delavcem Jurom Kislingerjem. Posebno ljubo nam je, da smo ob tem srečanju spoznali domače delo, slovensko novitet, ki je doživelja svojo prazvedbo februarja letos v Celju. Njena tematika pa je prav ljudem naših krajev dobro znana, ker so jo lahko spoznali od blizu: vse bedno in zavoženo emigrantsko životarjenje. Kot verno, je imelo Kislingerjevo dramo »Na slepem tiru« na ponudbi že pred dvema leti takratno Gledališče Slovenskega Primorja in danes težko razumemo, zakaj so takrat presodili, da ni primerena za uprizoritev. Lahko uprizorljiva pa res ni. To naj zveni kot pohvala celjskim gostom — za izbor in kvalitetno predstavo.

Težko je najti boljšo in krajšo strnjeno oznako za vsebinsko drame »Na slepem tiru«, kot smo jo zapisali v prejšnji številki ob napovedi gostovanja: EPILOG ZGREŠENEGA ŽIVLJENJA! Ljudje, ki jih spoznamo na odru, so že zdavnaj zgrešili pravo pot. V vojni vihri druge svetovne vojne so se izkazali brez sposobnosti za časovno ravnotežje in preslabotni ali pa preveč pokvarjeni, da bi pravilno sledili veliki preizkušnji. Niso bili navadni za-

peljanci — več ali manj hote in zavestno so pomagali tisti strani, ki je z nasiljem, izkoriščanjem in ubijanjem hotela uveljaviti svojo oblast. Njihov rok se drži kri nedolžnih žrtev, poštenih ljudi, ki so raje umrli, kot da bi postali izdalci. Epilog teh zavoženih usod najdemo v iztrošenem železniškem vagonu na slepem tiru neke postaje, kjer životarijo že pet let brez upanja v kakršnikoli ugodno rešitev svoje žalostne usode. Avtor Kislinger ni napravil iz te snovi politične agitke, pač pa psihološko dramo, čeprav nam niti za hip ne pusti podvomiti o pravičnosti ali opravičljivosti preteklih dejanj.

Osrednja lika drame, nosilca filozofske problematike zavoženega emigrantskega životarjenja, sta pravzaprav samo Edo in Ludvik, zavestno razumski in brutalni računar Edo in razdvojeni slabič Ludvik. Med njima je fanatik Albert, zločinec brez usmiljenja in vesti. Nastopajo še klavec Jože, meštar Zane, pohlevna Ana, dežurni, v retrospektivi pa mati in Mirja. Ti liki bolj dopolnjujejo okolje, in ustvarjajo vzdušje, potrebni so za popolno osvetlitev psihološke študije. Pet let živijo ti ljudje v tesnem vagonu, v ozkem prostoru s svojimi mučnimi spomini, ki jih neprestano spominjajo na preteklost, z zavestjo krivde, vsaj nekateri. In še z nečim: z neskončnim domotožjem. Dramski konflikt v teh obupancih se razvije med Ludvikom, ki hoče domov, čeprav ve, da bo moral v ječo, in med Edom, ki sploh ne more več najti smisla v življaju in samo čaka na konec. Le fanatik Albert še veruje v zmagovalno vrnitev. Toda te vrnitve ni, morda niti za Ludvika, ki nekoč ni imel toliko poguma in hrbitenice, da bi znal presoditi in odločiti, kje je njegovo mesto. Konč? Konča pravzaprav ni. Edo se ustrelji, Ludvik se bo morda posrečilo zbežati domov. Morda.

Kislingerjevo dramo je režiral JANEZ VRHUNC. Njegova režija je bila predvsem sugestivna in odrsko učinkovita. Škoda je le, da oba z avtorjem nista našla ob koncu boljše rešitve. Po vsej si jajni ekspoziciji in dinamičnem zapletu ima človek vtis, da nekaj manjka. Ludvikovo obupano beganje med tračnicami in klici »Se bom poskusil!« nas ne prepričajo povsem, niti ne nakazejo rešitve težko zapletenih in zgrešenih poti. Priznajmo, da je to tudi težko, toda človek nehote pričakuje.

Omenili smo že, da je bilo to naše prvo srečanje s celjskim gledališkim ansamblom. Pred-

stavili so se nam kot lepo vigrana in enovita celota, kjer so stranski liki prav tako skrbno odigrani kot glavne vloge. Igrali so: MARJAN BAČKO, PAVLE JERŠIN, JANEZ ŠKOF, MARIJA GORŠIČEVA, JOŽE PRISTOV, VOLOĐA PEER, MARJANCA KROŠL-HORVATOVĀ, ANGELICA HLEBCETOVA in MARIJAN DOLINAR. Scena SVETE JOVANOVIČA je veliko pripomogla k uspehu predstave.

Celjani so nastopili v petek in v soboto, 25. in 26. aprila v Kopru, razen tega pa so uprizorili dramo »Na slepem tiru« še v Ilirske Bistrici, Piranu, Izoli in Postojni. Torej tudi na odrih, ki terjajo od ansambla razumevanje in pozrtvovalnost. Tudi za to jim gre priznanje.

Z. L.

Nove revije

KNJIGA 58, štev. 3—4

Iz vsebine:

NOVITETE IN PRIKAZI — Ivan Bratko: Slovensko založništvo; Šesta knjiga Bevkovih izbranih spisov. Vid Pečjak: Živali v ukrijevem zrcalu. Izvirna leposlova dela pri DZS v letu 1958. Bili smo v Spaniji, Branko Rudolf: Ob izidu Tagorjeve poezije. Henry Fielding: Tom Jones, Miloš Maly: Avtorjeva beseda k slovenskemu prevodu »Janoška«; Krika, Vas v džungli, Kriminalna politika v socialistični družbi, Ludwig Renn: Trini, B. B.: Zeleznica v Boljunskem gozdu, Tugo Tory: »Veliki cirkus«, William Woods: Manuela, Iz programa Mladinske knjige, Ricardo Bacchelli: Miln na Padu, Aškerčev zbornik, Dr. E. Hillebrandt: Temelji nove šole, Annemarie Selinko: Désirée, Množična izdaja založba »Kmečka knjiga«, Zbornik za kmetijstvo in gozdarstvo, Deveta podelitev Levstikovih nagrad, Bolgarske pravljice, Bogomil Gerlanc: Leta mojega popovanja, Marjan Kozina: ABC glasbe, Fran Levstik: Martin Krpan.

CLANKI IN ESEJI — Dr. France Koblar: Stritarjeva zbrana dela, Dražan Lukšić — Ivan Minatti: Striček Mrak, Lino Leigša: Sodni dan na vasi, Saša Vegri: Pričakovanje, Slavko Rupe: Pisatelj pričoveduje.

RAZGLEDI — Slovenski pisatelji v zbirki »Der Romanführer«. Ob nemški knjigi slovenskih pravljic, Za policiami Mestne ljudske knjižnice, 50 let največjega slovenskega dnevnika v ZDA — Prosvete.

JEZIKOVNI KOTICEK — Jezikovni pogovori, Misli nemškega prevajalca o prevajanju, Za domača imena mestcev, Se o imenih mesecev, Bibliografija.

DIJAKI SREDNJE EKONOMSKE ŠOLE SO GOSTOVALI V DEKANIH

Kulturna skupina dijakov ESS je pred 14 dnevi nastopila v Vremah. V četrtek pretekli teden pa se je odzvala povabilo tovarne Lama v Dekanih in je za delavce tovarne ter za vaško prebivalstvo ponovila svoj program, ki je se staljen iz popevk, narodnih pesmi, šaljivih prizorov in povezan z domišljeno konferenco dijaka Rudija Duje. Za zaključek šolskega leta bo ta skupina pripravila nov program revijalnega značaja.

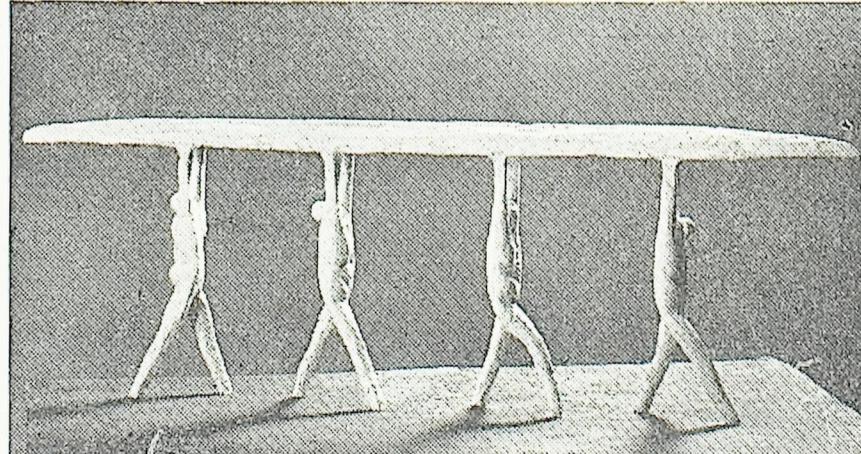
LUDSKA KNJIŽNICA KOPER nudi pestro zbirko slovenskih, srbohrvaških, italijanskih in nemških knjig za odrasle in za mladino. Vpisnina in izposojevalna malenkostni.

Moški orkester DPD Svobode iz Portoroža

SPOMENIK IN SPOMINSKA PLOŠČA SREČKU KUMRU

Znanemu in zaslужnemu primorskemu glasbeniku Srečku Kumru, ki je umrl 9. februarja 1954 bodo odkrili spominsko ploščo na hiši v Portorožu, kje je zadnjie stanoval in tudi umrl. Svečano odkritje plošče bo 24. maja. Ob tej priložnosti bo nastopil Učiteljski zbor Slovenije, ki ga je pred leti ustanovil in vodil prav Srečko Kumar. Nastopili bodo tudi nekateri domači kulturnoprosvetni ansamblji. Dne 25. maja pa bo v Kumrovem rojstnem mestu Kojskem v Goriških Brodih odkritje spomenika, ki ga dela kipar Boris Kalin. Tudi odkritje spomenika bo zvezzano s kulturnim programom.

Likovna razstava v Kopru

V Mali galeriji koperskega muzeja razstavlja kipar Janez Lenassi 10 plastik in 14 risb. Otvoritev razstave je bila v soboto, 26. aprila, odprtja pa bo do 9. maja vsak dan od 10. do 17. ure. Mladi kipar se odlikuje z raziskovalno vnoemo na področju čistega formalnega izraza, s skoraj racionalno hladnostjo, odmaknjen je od realističnega izhodišča in pojmuje umetnino kot samosvoj organizem, ki ga ureja s svojo likovno koncepcijo.

Na sliki: Janez Lenassi — Četverec (1957).

NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI ★ NOVO NA KNJIŽNI POLICI

RAZBOJNIŠKO razsodisče

(Odlomek iz povesti JANOŠIK)

Sonce je tonilo že za griče, ko so trije možje na bornih zakrpanih obletkah prišli na rob bukovega gozda.

Sli so s sproščenimi dolgimi koraki,

kakor hodijo kmetje, vajeni hoje po

gorah.

»Mislil, Mikulaš, da prideš tja še

pred nočjo?« je vprašal starejši mlajšega.

»Komaj,« je odgovoril Mikulaš in si

zmrzljivo pritegnil prazni mahlajoči

rokov hudične srajce.

Kmetje so precej časa molče stali

po komaj vidni gozdni stezi.

»Sam do prideš ven iz bukovja,

pa se bo spet zjasnilo; pod temi kro

njam je še opoldne mračno, je pri

pomnil tretji, bradati tlačan. »Sam

da prehodimo ruševje in stopimo na

planino, tam sem že precej domač.

Lani sem vse leto pasel ovce pod

Kraljevo goljavo.«

In spet so z dolgimi koraki molče

stopali v hrib, mordi pol ure, nemira

ta tudi uro — toda kdo bi v gorovju

meril čas! Nič čudnega, če so molčaji;

zdelancemu in sesiradanemu človeku

se ne ljubi govoriti. Vendar ni

trajalo doigro, ko so morali spregovoriti, tudi če bi ne hoteli.

Možje hodijo in hodijo, gredo in

gredo, nekajkrat so prekoračili pene-

či se potok, drveč v globebi. Gozd pred njimi se rdeči in sveti. Bradati si pravkar misli: »Tam na robu gozda si odpocijem. Se imam v žepu malo ovsja in črno redkev, okrepacim se. Kruh bi bil boljši, ampak tega že nismo videli od svetega Jožefa; morda bo po žetvi, če bo rodilo in če nam spet ne pobero valpiti za grajske skednje, ker nismo plačali desetine.«

Ko tako premišljuje in koraka naprej, mu nenadoma tik nad glavo nekaj prešernega zaskovika. Kakor bi iz zemlje zrasel ali padel naravnost z neba, stoji pred njim možak kakor gora, s karabinko v roki in dvehnačem za širokim pasom. Ta junak pa seveda ni zrasel iz zemlje ne padel z neba. Skočil je z drevesa, na katerem je stražil. Kmetje se še niso zavedli od strahu, ko že nekdo gromko zaklicže za njimi:

»Stojte, tri sto vragov, stojte! Priporočite duše bogu, gorcem pa izročite cekinje!«

Kmete je sprejetel mraz po hrbitu. Za njim je stal trav tak hrust, morda še za glavo večji; karabinko je imel prizpravljenico z strel.

»Velemogočni gospodje razbojniki,« se je zavedel bradač in zatafern: »Kaj dušo, to lahko bogu priporočimo, toda cekinje? Kako pa naj bi si mi, ubogi tlačani, nabrali cekinov?«

»Sveta resnica, gospodje razbojniki. Mi pa denar! Saj niti ne vem, kakšen je kremljški cekin, se je bradaču pridružil enoroki Mikulaš.

»Kaj pa počnete tu?« je urno vprašal prvi razbojnik, si vrgel karabin-

Zastava nad grobovi

(Nadaljevanje s 6. strani) sti tudi omahljivi bojazljiveci; bila je opozorilo nedelavnim.

Vetrovi so razvili svoja lahna krila, zastava je kakor rdeč jezik v zlati zarji ponosno govorila:

»Ne jokajte, otroci! Prišli bodo žalostni, nevredni časi, ko nad izmučeno zemljo življam gospodki biči ter zveneče sramotne verige in spone.

Otroci proletarcev! Nadaljujte, kar ste začeli, pripravljajte z vztrajnim drobnim delom dan dokončno osvoboditve. Naj misel na svobodo vedno greje vaše prsi. Naj vas proletarska solidarnost poveže v veliko kolo bratstva skupnosti vseh delavcev sveta. Bodite vedno pripravljeni na samozatajevanje na isti življenski poti ik istemu cilju. Nekoč bo zabelešala vaša moč. Raztrgali boste črne suženjske okove in pod rdečo zastavo izbjevali svobodo. Vaša je prihodnost.«

Kakor naša ognjena srca in oči je svetila v zarišču sonca zastava. V jutru tisočerih barv je visoko plapola v vetrui. Visoko nad mestom se je klijubuječe in ponosno dvigala v nebui soncu, da jo vidi ves svet.

kočez ramo in se nasmehnil. Kmetje so se molče prestopili in spogledovali.

»Torej, kaj iščete v naših gorah? Tu vendar ne rastejo cekinji!« se je zarezal drugi razbojnik.

»To vemo, saj tudi nismo šli ta tako dolgo pot zaradi cekinov. Vašega poglavarja iščemo, spoznavani gospodje razbojniki, namenjeni smo k Juriju Janošiku,« je že odločno rekel bradač in pogumno stopil naprej.

»To, to pa je druga pesem! In kaj bi radi od njega, možje?« je prijazno vprašal razbojnik.

»Pritožil se bomo zoper našega barona. Trpinči nas tako neusmiljeno,

Miloš Malý

da ne moremo več prenašati,« se je pritoževal Mikulaš. Razbojniki so se sporazumeli s kratkim pogledom.

»Veš kaj, Skočir,« je predlagal mlajši svojemu tovarišu, »ostani sam na straži, jaz pa odpetjem može kognju, naj se torej pritožijo poglavarju.«

Tako se je zgodilo.

Bila je že tema. Na visokem nebu so trepetale zvezde, ko so tlačani s spremjevalecem dospeli do ognja. V Široki skalni tokavi je visoko proti nebu plapolal ogenj in okrog njega je sedelo kakih deset gorcev. Bili so sami korenjaki s Širokokrajnimi klobukami in za okrašenimi pasovi so se jima bliskale pištele.

»Koga nam Ilčik pelje?« je vprašal rezek glas od ognja.

»Geste iz doline, prinašajo pozdrave od plemenitega gospoda barona Löwenburga s Tepličke, se je zasmiral Ilčik. In povedal je, kako je srečal kmete in po kaj so prisli. Drugi možje so radovno ogledovali dolince.

»No, pošteno ste se nahodili, sosedje; gotovo ste lačni. Dajte jim, fantje, kaj izdatnega, da si poseten podlože rebra!« je od ognja rekel isti rezek glas, ki se mu je poznalo, da je vajen ukazovati.

Sestradani kmetje so takoj dobili vsak svoj kos mrzlega ovčjega mesa s kruhom, čebulo in soljo.

»Lepo se vam zahvaljujemo, gorce,« je spregovoril bradač. »In ta, ki je ukazal, da nas tako gosposko pogostite, je gotovo vaš poglavar!«

»Da,« je rekel visoki, vitki junak z lepini, resnim obrazom. »Jaz sem Janošik. Povejte, kaj vas je pripeljalo k nam v gore?«

Priči se je opogumil bradač. Pojedel je, si s Široko trdo dlano obrbil brada po mastnji bravini in začel počivati.

Pral je, kako je njegova žena moral pomagati v grajski kuhinji. Po božiču mu je zbolel otrok in žena je ostala dva dni doma, da bi mu stregrala. Tako je prišel po nju birič in jo odvedel na grad. Tam so ubogo ženo privezali k stebru za svarilo, ker je zamudila graščinsko delo. Ko je omedela, jo je birič polil z mrzlo vodo, da bi se ovedela. Takrat pa je bil ravnokrat mraz, da je drevje pokalo; žena se je prehladila in dan po svetem Juriju izdihnila. Sosedje so pravili, da je imela slabu pljuča, močje je pa tudi, da je umrla od sramote. Kdo je dal graščakom, da takoj mučijo in ponujijo tlačane, kdo?

Razbojniki so tiko, nepremično poslušali žalostne besede bradatega kmeta. Le tu pa tam je kateri pričoli smolnato poleno na ogenj. Iskre so poletale in plameni so švignili kvišku.

»Le poglejte, dobri ljudje, kako me je zdebel gospod baron!« je zaklical drugi tlačan in stegnil obe roki proti ognju. Bile so ohromlene, prsti skriveni, brez nohtov.

»In samo zato, ker sem proti oskrbniku zmanjšal z motiko, ko me je udaril,« je razburjeno pripravoval.

»Roke so ti dali v klado, kajne?« je vprašal zagoreli razbojnik Gaborčik. On je to poznal. Tudi njega so lani na Oravici, na kolesu lomili, ga v klado vkovali, mu nohte iztrigli, da bi izdal tovariša. On pa niti besedice ni črnih. Ni prelomil razbojniške prisege. Janošik je takrat podkupil stražo in ta mu je pomagala na svobodo.

»In kaj je tebi napravil Löwenburg, kakšno krivico ti je storil?« so razbojniki vprašali tretjega.

»Jaz,« je rekel zadnji in se vzdrgal ozir na svoj prazni rokav, »jaz sem pri nas v Likovici tudi veliko prestar. Ko je lani dozorela pšenica, smo moral žeti na graščinskem, na naših poljih je pa začelo zrnje že izpadati. En dan nisem šel na tlačo, da sem pospravil lastno žetev. Birič me je zatožil in zato so me za pot dne posadili na osla. Potem tri dni nisem mogel hoditi in sem moral pristoriti, kar sem na tlači zamudil. Res je, delo mi ni šlo prav od rok. Bili sem osla ves polomljen. Tako so me v gradu znova preteplili in gospod baron me je postal v Bistrico v srebrne rudnike. Tam je bilo globoko pod zemljo veliko takih ljudi, kakršen sem jaz. Delali smo goli, v vodi in blatu, krmili so nas z lobodo, spali smo pod zemljo. Koliko tednov nisem viden sonca. Vsi smo imeli okove na nogah. Pa sem jim vendar pobegnil. Sicer bi bil tam poginil. Ves teden sem se klatil po gozdovih, nazadnje pa sem le šel pogledat domov. V bajti se že ogrel nisem, ne se poveselil z otroki, ko sta že prišla pome dva

RAŠI FILMI

Filmsko podjetje UFUS je posnelo zgodbo iz druge svetovne vojne, natančneje zgodbo, ki se začenja na dan propada fašizma in katere glavno dejanje je po koncu vojne. To bo drama človeka, ki zadnji dan vojne dobi dopust, da bi po treh letih borbe obiskal svojo družino in dom, pa najde le pogorišče. Iz veselega pričakovanja se rodi obup in globoko razočaranje, ki preraste v eno samo misel: željo po maščevanju. In prav na ta motiv maščevanja je zgrajena vsa zgodba, dokler partizanski vodnik Veljko ne spozna, da ne more postati ubijalec, pa čeprav so motivi še tako močni. Naslov filma je RAFAL V NEBO, režira ga Vanja Bjenač, v glavni vlogi nastopa naš igralec Bert Sotler. Na sliki ga vidimo v prizoru s soigralko Daro Čalenč.

Slovenci imamo svoje kmečke puntarje, Srbi imajo nesmrtné Hajduke, ki so se proslavili v borbi proti Turkom, slovaški narod pa je simbol junija v zvestobi hajduk Janošik s svojimi tovariši. V tem simboli je slovaško ljudstvo vtelesilo veliko trpljenje tlačana in hrepenjenja po boljši v pravičnejši ureditvi sveta.

Zgodbo o Janošiku je napisal Malý po resničnem dogodku, ki je zabeležen v sodnih analih liptavskega sodišča, kjer so Janošiku leta 1713 obsodili na strašno smrt. V poviši je zajel avtor podobčasa, obdobje najhujšega fevdalizma, čas borbe habsburške vladarske rodbine in ogrskih velikašev za nadoblast. V tem boju je najbolj trpel tlačan, po katerem je padač bič v vsakem primeru. Malýjevi poviši daje posebno vrednost resnično dejstvo, da je Jura Janošik res živel in da se je tudi boril za pravice in dostojno življenje tlačenega ljudstva.

Zgodbo o Janošiku je izdala Mladinska knjiga v zbirki Sinji galeb, prevedel jo je Branimir Kozine, ilustriral pa znani češki slikar Antonín Strnadec.

rekli sodbo nad graščakom, ki jih trpinči?« je vzkliknil Sutora.

»Prav si povedal,« je po kratkem pomislu spregovoril Janošik. »Naj tlačani sam odlöčiti, kako naj kaznujemo barona Löwenburga.«

Tlačani so staknili glave skupaj in se kratek čas posvetovali. Potem je stopil bradati pred razbojnike, se priklonil in rekel:

»Spoštovani gospodje goreci, naš baron je skop in požrešen. Tele bi iz jalove krave izmeli, za počen groš bi si dal kolena prevrati. Gotovo veste, da daje nase žene do golega ostriči in prodaja njihove lase na Dunaj za lasulje. Naprijihate se od same prevzetnosti in nosi se ošabek kakor pav. In tako smo mi, velespoštovani gospodje razbojniki, tule s sosedi rekel: «Kar zanesi se, mi te bomo maščevali.«

»Da, maščevali, maščevali,« se je oglasilo vse naokrog. »Sodili bomo! Smrt baronu! Janošik, obudi Löwenburga!« so razbojniki vsi vprek klicali svojemu gospodarju.

Janošik je počasi vstal. Nad ognjem se je grozče vzdignila njegova vitka postava.

»Da, tovariši, sodili bomo krutega barona Löwenburga, kaznovali ga bomo, kakor zastuži.«

»Tak zletinec zaslubi samo vrv, čemu se sodnik?« je divje zaklical Mihalčik.

»Tako pa spet ne, možje,« je odločno rekel Janošik. »Kdo hoče moriti, naj gre od nas, za njega ni mesta red nam. Ne dovolim prevlati krv, zakar sem resnično Janošik. Bogatim jemati in siromašnim dajati, krivice maščevati in grajsko gospodo kaznovati — da, to je naš zakon, naša dolžnost. Toda ubijati, ne! Saj nismo morali!«

Vsi okrog ognja so umolknili. Le Mihalčik se je nemirno utripalo sreco, ko se je Janošik v vsej svoji junasčki lepoti vzravnal nad dogovarjanjem ognjem. Takrat so tudi razbojniki vstali in sneli z glav svoje široke klobuke. Janošik je počasi, srečno kaznovan, če bi izgubil vse svoje premoženje, če ga bi spravili na beraško palico.«

»Kaj pa ti misliš?« se je Janošik obrnil na enorokega.

»Tud jaz bi rad videl, kdo bi moral baron namesto helega kruha mešati oves z drevesno skorjo na košček milince kot mi, ko bi se tudi on na mestu z lovsko puško moral mucičiti s sekiro pri podiranju graščins

ZADRUŽNA POSLOVNA ZVEZA V ILIRSKI BISTRICI

Z OBRATI

ZADRUŽNIK

trgovina SNEŽNIK in
KMETIJSKO POSESTVOpošilja prvomajske čestitke vsem zadružnim
sodelavcemVsem cenjenim odjemalcem
ter delovnemu ljudstvu socialistične Jugoslavije
čestita k mednarodnemu prazniku delaKOLEKTIV
TOVARNE LESOVINSKIH PLOŠČ
LESONIT
ILIRSKA BISTRICAPRIDRUŽUJEMO SE
ČESTITKAM
OB 1. MAJU**Kmetijska
zadruga**
Senožeče

KOLEKTIV **Rudnika črnega premoga**

Vremskl Britof

se pridružuje

prvomajskim čestit-
kam ter pozdravlja
vse delovno
ljudstvoVsem članom kmetijskih zadrug
iskrene čestitke k 1. maju**Kmetijska zadruga
Pobegi-Čežarji pri Kopru**

MEHANIČNA TKALNICA V SENOŽEČAH

se priporoča vsem cenjenim naročnikom
ter jim čestita k 1. maju

KMETIJSKA ZADRUGA PRIDVOR

čestita vsem svojim članom ter poslovnim prijateljem
k delavskemu prazniku

„PLAMA“ PODGRAD

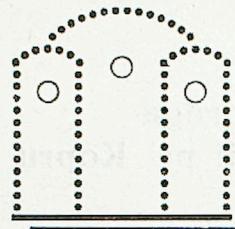
INDUSTRIJA
ZA PREDELAVO
PLASTIČNIH MASizdeluje raznovrstno posodo, ventilatorje, črpalke ter
razno embalažo. Vabi cene naročnike, da se prepričajo
o kakovosti njenih izdelkov. Vsem cenjenim odjemalcem
ter poslovnim prijateljem iskren prvomajski pozdrav

KOMUNALNA BANKA KOPER

S POSLOVNIMI ENOTAMI

V POSTOJNI, SEŽANI, ILIRSKI BISTRICI
IN PIRANUv svojem tretjem letu poslovanja
čestita vsem svojim komitentom
in delovnim kolektivom k 1. maju,
prazniku delovnega ljudstva

- ◆ Komunalna banka zbira hranične vloge in jih obrestuje od 5 do 6%. Vloge so tajne in varne
- ◆ Hranične knjižice izdaja na ime, na prinesitelja in na prinesitelja z gesлом
- ◆ Z varčevanjem in vlaganjem na hranično knjižico koristimo sebi in družbi
- ◆ Z dajanjem potrošniških kreditov Komunalna banka omogoča delovnim ljudem nabavo pohištva, sodobnih pospodinjskih pripomočkov in drugega

VSEM CENJENIM GOSTOM
IN OBISKOVALCEM
NAŠEGA MESTA
SE TOPLO PRIPOROČA
IN ČESTITA
K 1. MAJU

KOLEKTIV KAVARNE
LOŽA
KOPER

Gostisce „*Pri Vipavki*“ KOPER
čestita delovnim ljudem k mednarodnemu
prazniku dela ter jim želi prijeten oddih

Vsem našim poslovnim prijateljem
in vsem delovnim ljudem prvomajski pozdrav

OBRTNA DELAVNICA
„ZIDAR“
KOPER

„**STIL**“-Koper
TOVARNA POHIŠTVA

čestita delovnim kolektivom in borcem za svobodo ter jim
želi novih delovnih zmag

Vsem potrošnikom pošilja ob 1. maju
borbene pozdrave

KOLEKTIV
„**Kraškega vodovoda**“
V SEŽANI

OBRTNO PODJETJE
„KRUH“-Koper
in poslovalnica na ŠKOFIJAH

ČESTITATA

svojim odjemalcem k Prazniku dela

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

„**MAVRICA**“
V IZOLI

pošilja prvomajske pozdrave vsem cenjenim
potrošnikom. Priporoča ogled svojih poslovalnic!

Vsem rudarskim kolektivom pošilja
delavski pozdrav

KOLEKTIV
RUDNIKA ČRNEGA PREMOGA
SEČOVLJE

TOVARNA SARDIN

„**IKRA**“
KOPER

čestita odjemalcem
in poslovnim prija-
teljem ter vsem jugo-
slovanskim narodom
k prazniku delovnih
ljudi

Vsem članom ter delovnim ljudem
naše domovine iskrene pozdrave
k 1. maju

**Kmetijska zadruga
DEKANI**

TRGOVSKO PODJETJE

JADRANKA
s poslovalnicami v IZOLI

čestita vsem odjemalcem in dobaviteljem
k delavskemu prazniku. Nudi po najnižjih
dnevnih cenah vse vrste potrošnega blaga

INDUSTRIJSKO PODJETJE

„**RUDA**“ - IZOLA
čestita k 1. maju vsem delovnim
kolektivom naše socialistične
skupnosti

VSEM SVOJIM ČLANOM
TER DELOVNIM LJUDEM NAŠEGA OKRAJA
ISKRENO ČESTITA K 1. MAJU

**OBRTNA ZBORNICA
ZA OKRAJ KOPER**

**DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD LRS
V LJUBLJANI**

s podružnicami v CELJU, MARIBORU, MURSKI
SOBOTI, NOVI GORICI, NOVEM MESTU, POSTOJNI,
PIRANU, RADOVLJICI, IN VIDMU-KRŠKEM

Vsem
članom kmetijskih
zadrug
prvomajski pozdrav
**Kmetijska
zadruga
Sečovljje**

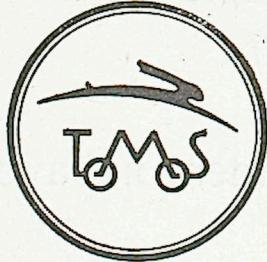
SLAVICA

TRGOVSKO PODJETJE Z INDUSTRIJSKIM BLAGOM NA DEBELO ★ KOPER
priporoča svojo bogato izbiro tekstilnega blaga, železnine, gradbenega materiala,
pohištva in galerijskih predmetov. ★ Vsem odjemalcem iskren prvomajski pozdrav

DELOVNI KOLEKTIV

**TOVARNE MOTORNIH KOLES
„TOMOS“ V KOPRU**

iskreno čestita vsemu delovnemu ljudstvu naše države k prazniku dela - 1. maju

DELOVNI KOLEKTIV HOTELA

,,GALEB'' KOPERISKRENO ČESTITA ZA PRAZNIK DELOVNEGA LJUDSTVA
VSEM SVOJIM GOSTOM IN OBISKOVALCEM SLOV. ISTREVsem potrošnikom čestita
k 1. MAJU ter jim želi
nadaljnji delovnih
uspehov

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

★ **,,TOBAK''
KOPER****HOTEL „ISTRA”
PORTOROŽ**VABI CENJENE GOSTE IN OBISKOVALCE PORTOROŽA, DA OBIŠČEJO NAŠE
LOKALE ★ POSTREŽENI BOSTE SOLIDNO IN PO ZMERNIH CENAHK prazniku dela 1. maja čestita delovni kolektiv vsem
našim državljanomDELOVNI KOLEKTIV
GRADBENEGA PODJETJA**,,1. MAJ''** ★

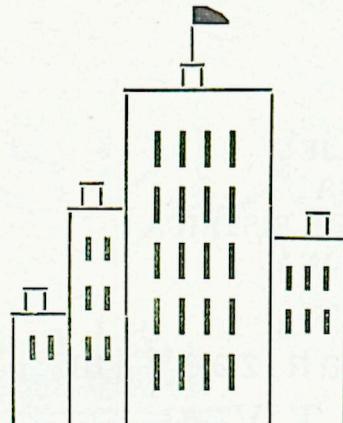
K O P E R

ČESTITA VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM
IN INVESTITORJEM K MEDNARODNEMU
DELAVSKEMU PRAZNIKU

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

**Slovenija ceste
LJUBLJANA**s podružnicami in gradilišči
V LJUBLJANI, KOPRU,
KAMNIKU, KRAŠNJI, KOKRI,
PRESERJU, JEZERU
in ostalimi obrati

čestita k 1. maju vsem kolektivom naše dežele

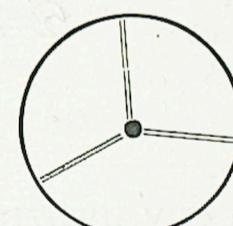
MIZARSTVO

**»BOLČIČ^v
KLANECK^v**

pri Kozini

čestita
k 1. MAJU
ter se priporoča s priznano
kakovostnimi izdelkiTOVARNA
»ERMA« ŠMARJE
pri KOPRUizdeluje prvovrstne radijske sprejemnike,
sesalce za prah, loščilce za parket ter razne
električne pripomočke za gospodinjstvoVsem potrošnikom se priporoča ter jim čestita
k DELAVSKEMU PRAZNIKU**»TURIST«**ČESTITA DELOVNIM KOLEKTIVOM
IN CENJENIM GOSTOM TER JIM
POŠILJA PRVOMAJSKI POZDRAVII **TOPOL** IIDELOVNI KOLEKTIV
TOVARNE FURNIRJA
IN LESNIH IZDELKOV★ ★ ★
se pridružuje
prvomajskim čestitkam ter
želi mnogo delovnih uspe-
hov vsemu ljudstvu naše
socialistične skupnosti

ILIRSKA BISTRICA

**AVTO-MOTO
DRUŠTVO^v
V KOPRU**

čestita

OB 1. MAJU

vsem šoferjem

♦
amaterjem**GRADBENO INDUSTRIJSKO PODJETJE****»GRADIS^v
V LJUBLJANI**s podružnicami v MARIBORU, CELJU, NA JESENICAH, V KOPRU,
GROSUPLJU, KRŠKEM, NA AVTOCESTI,
V TITOGRADU in obrati čestita vsem svojim
poslovnim prijateljem in delovnim kolektivom

* za praznik 1. maj.

Ob delavskemu prazniku želi vsem graditeljem socializma nadaljnji uspehov

**OBRTO GRADBENO PODJETJE
KONSTRUKTOR
PIRAN**

OBČINSKI ODBOR SZDL SEŽANA
OBČINSKI KOMITE ZKS SEŽANA

čestitata vsem delovnim ljudem socialistične domovine k Prazniku dela

TRGOVINA S SADJEM, ZELENJAVA in CVETJEM

**„OLJKA“
KOPER**

ČESTITA SVOJIM
ODJEMALCEM K 1. MAJU

AUTOCOMMERCE

GENERALNO ZASTOPSTVO TOVARNE MERCEDES-BENZ
zastopstvo KOPER

opravlja v svojih servisnih delavnicih vsa popravila na motornih vozilih solidno, hitro in poceni. Vsem delovnim kolektivom iskreno čestita k Prazniku dela

TRGOVSKO PODJETJE

„VINO“

POSTOJNA
s podružnico v Pivki

Vam nudi prvorstna izbrana vina po najnižjih dnevnih cenah. Svojim odjemalcem se priporoča še nadalje ter jim čestita k delavskemu prazniku

TOVARNA MILA

SALVETTI

PIRAN

priporoča vsem gospodinjam naših krajev, da vedno uporabljajo le naše prvorstno milo in vse čistilne pripomočke, ki so najboljše kakovosti in najcenejši. Vsem potrošnikom in svojim poslovnim prijateljem čestita k Prazniku dela

KMETIJSKA ZADRUGA

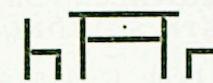
MATERIJA

pošilja prvomajske pozdrave in čestita vsemu delovnemu ljudstvu.

KOLEKTIV MIZARSKEGA PODJETJA

»SENOŽEČE«

čestita svojim odjemalcem, dobaviteljem ter delovnim kolektivom Jugoslavije za Praznik dela

Naši izdelki so najsodobnejši, solidni, lepi in najcenejši

**ZADRUŽNI
SERVIS**

KOPER, Pina Tomažiča 9,
telefon 79

dobavlja stroje in priključke za kmetijstvo, opravlja servisna in generalna popravila strojev kvalitetno in solidno ter nudi brezplačno strokovni pouk za mehanizacijo kmetijstva na terenu. Vsem zadružnikom naše dežele iskrene čestitke za 1. maj

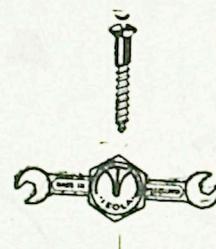
Kmetijska zadruga v Podgradu

čestita

vsem svojim članom, potrošnikom in delovnim ljudem k velikemu mednarodnemu prazniku dela

TOVARNA

»MEHANOTEHNIKA« - IZOLA

čestita svojim odjemalcem, dobaviteljem in delovnim kolektivom k delavskemu prazniku

KOLEKTIV PODJETJA

PRISTANIŠČA

KOPER

se letos prvič pridružuje našim delovnim kolektivom k praznovanju delavskega praznika

DELOVNI KOLEKTIV UVODNEGA IN IZVOZNEGA PODJETJA

IMPORT

»Jadran«-Sežana

EXPORT

čestita vsem svojim poslovnim prijateljem ter delovnim kolektivom v Jugoslaviji ob velikem delavskem prazniku. - Opravlja vse uvozne in izvozne usluge za Gorico in Trst

GRADBENO PODJETJE

GRADBENIK IZOLA

gradi visoke in nizke gradnje, adaptacije in rekonstrukcije gradbenih objektov, opravlja vsa teracerska dela ter izdelke iz umetnega kamna in betona. V mizarskih delavnicih opravlja vsa mizarska dela. Vsem investitorjem se priporoča. Za praznik vseh delovnjih ljudi iskreno čestita

OKRAJNI SINDIKALNI SVET KOPER
OBČINSKI SINDIKALNI SVET KOPER
OBČINSKI SINDIKALNI SVET IZOLA
OBČINSKI SINDIKALNI SVET PIRAN
OBČINSKI SINDIKALNI SVET DIVAČA

OBČINSKI SINDIKALNI SVET HRPELJE
OBČINSKI SINDIKALNI SVET SEŽANA
OBČINSKI SINDIKALNI SVET ILIRSKA BISTRICA
OBČINSKI SINDIKALNI SVET POSTOJNA
OBČINSKI SINDIKALNI SVET PIVKA

čestitajo vsem delovnim kolektivom in družbenim organizacijam
Z A P R A Z N I K D E L O V N E G A L J U D S T V A
in jim želijo novih uspehov pri graditvi socializma

 DELOVNI
KOLEKTIV
HOTELA

„SABOTIN“
SOLKAN - NOVA GORICA

SE PRIDRUŽUJE ČESTITKAM ZA 1. MAJ

Vsem cenjenim gostom in obiskovalcem naše lepe Goriške se toplo priporoča

Restavracija „Risnik“ Divača

z biféjem na kolodvoru in gostilno pri Škocjanski jami

pošilja iskrene čestitke ob delavskem prazniku

BORBENE POZDRAVE
VSEM ODJEMALCEM
IN DELOVNIM LJUDEM NAŠE
DEŽELE

TRGOVSKO PODJETJE

TOBAK
POSTOJNA

OBRTNO PODJETJE

PEKARNA IZOLA

čestita vsem delovnim kolektivom in borcem za svobodo ter jim želi novih delovnih zmag

Obrtna mizarska delavnica
ALBERT KOCJAN
KOPER
čestita za 1. maj. Opravlja mizarske usluge solidno in poceni. Prepričajte se!

Vsem našim odjemalcem
iskrene čestitke
k delavskemu
prazniku

SODAVICA
KOPER

ČEVLJARSKO PODJETJE

 TOLMIN

nudi vse vrste čevljev za poletje
in zimo po najugodnejših dnevnih
cenah. - Potrošniki, zahtevajte
naše priznane izdelke.
K 1. maju iskreno čestitamo

VSEM OBISKOVALCEM
KINEMATOGRAFSKIH
PREDSTAV

želi obilo razvedrila
ter jim čestita
k mednarodnemu
prazniku dela

DELOVNI
KOLEKTIV

GLOBUS
KOPER

PODJETJE

„PROJEKT“ - KOPER

pošilja iskrene čestitke ob 1. maju svojim poslovnim prijateljem in vsemu delovnemu
ljudstvu ter se nadalje priporoča

**OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA
V KOPRU**

čestita vsem zadružnim poslovnim zvezam, zadružnim podjetjem, zadružnam, kmetijskim posestvom in ekonomijam, vsem zadružnikom, delovnim kolektivom, kmetovalcem in vsem državljanom k prazniku delovnih ljudi in jim želi čimveč uspeha pri graditvi našega social. zadružništva

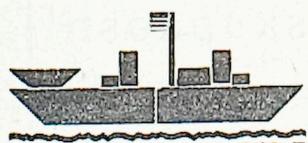
**OKRAJNI SVET
SVOBOD IN PROSVETNIH
DRUŠTEV KOPER**

SE PRIDRUŽUJE
ČESTITKAM
ZA DELAVSKI PRAZNIK

**VSEM DELOVNIM LJUDEM NAŠE DOMOVINE ISKRENE
ČESTITKE ZA PRAZNIK DELA**

„SPLOŠNA PLOVBA“ PIRAN

S PIRANSKO LADJEDELNICO
IN POSADKAMI LADIJ

VELETRGOVINA

»PRERAD«

PORTOROŽ

s svojimi poslovalnicami v Piranu, Portorožu, Strunjanu, Luciji in Jerneju čestita svojim odjemalcem, dobaviteljem ter delovnim kolektivom naše države za praznik dela

ISTRA - BENZ KOPER

s servisnimi postajami v Izoli, Piranu, Bufah, Umagu in Novem gradu čestita vsem potrošnikom k 1. maju

TRGOVSKO PODJETJE

Vsa pleskarska in dekoraterska dela opravlja solidno, hitro in po najnižjih cenah

PLESKARSKA - DEKORATERSKA ZADRUGA KOPER

Vsem cenjenim naročnikom iskreno čestita k mednarodnemu prazniku dela

Vedno sveže mlečne izdelke dobite pri Zadružnem podjetju

MLEKO KOPER DEKANI
in v poslovalnicah v Portorožu, Piranu, Izoli in Škofijah. Vsem cenjenim gostom iskrene čestitke za 1. maj

DELOVNI KOLEKTIV

**KMETIJSKE
ZADRUGE
V ŠMARJAH PRI KOPRU**

čestita vsem članom in graditeljem boljše prihodnosti za praznik delovnih ljudi

**HOTEL CENTRAL
V PORTOROŽU**

pošilja iskrene čestitke ob delavskem prazniku vsem svojim gostom, poslovним prijateljem in vsemu delovnemu ljudstvu

K mednarodnemu prazniku dela čestitajo in pozdravljajo vse občane in delovne kolektive

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR PIRAN

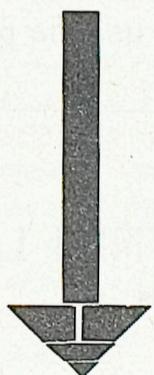
OBČINSKI ODBOR SZDL

★ OBČINSKI KOMITE ZKS

**GOSTINSKA
ZBORNICA
ZA OKRAJ
KOPER**

ČESTITA V SVOJEM IN V
IMENU VSEH SVOJIH ČLA-
NOV DELOVNIM LJUDEM
K PRAZNIKU - 1. MAJU

DELOVNI KOLEKTIV

**PIRANSKE SOLINE
PORTOROŽ**

čestita vsem potrošnikom in delovnim množicam naše skupnosti k mednarodnemu prazniku dela

SAMO POL URE V KOVINSKO-INDUSTRIJSKEM OBJEKTU »LAMA«

MLADA LETA V DEKANIH

Še nekaj dni. Pa bo maj. Kajne, dekleta iz »Lame«? Pozno so letos zavetete in zadišale mlade česnje okoli tovarne. Ali zdaj tako gremo in sladko diše, da smo nemarni. In veter že raznaša drobne evetne lističe. V soncu se blesteče vrte kakor iskrice, dokler jih veter ne nastrelje v zatišja, kjer bodo po kipeči ljubavni pesmi tih ugasnilo. In čez nekaj tednov, dekleta, bodo beli zobje v sladki slasti stiskali sošne dekanke in rižanske česnje. Nič novega, kajne? Kakor vsako leto!

Za oknom krivi veter mlado topolovje. Čezenj seže pogled na Škočjanski zaliv. V opoldanskem soncu in rahlem vetrinu se nemirno preliva kakor drhteča srebrnina.

Brez zamere, Norma, povejte, kaj je norma?

Da bi ga pasja taca, si morda misli mlada Norma Slavec. V temelje sijočem pomladanskem opoldnevu — pa se ti spomni na normo! Oba se nasmehnava. In z nama tehnični vodja Podkrižnik.

Pred nekaj leti Norma na kmetiji v Črnciščah prav gotovo nič mislila in nič vedela o normi. Tudi kasneje na gimnaziji v Hrpeljah verjetno ne. Ali zdaj s svojimi dva in dvajsetimi leti na vso moč čvrsto stoji sredi mladega fabriškega življenja v dekanški »Lami«. Zastonj ni dobila na polkvalifikacijskem izpitu odlične ocene. Od kmetije do fabrike je zdaj naglo zrasla v samozavestno, marljivo dekle. Ne v teo-

vedne delavke. Mladinska, sindikalna in partijska organizacija jim pomagajo v tej rasti. Morda bi šlo vse hitrejje, bolj burno in kipeče. Toda ti mladi ljudje so razpeti med zemljivo in tovarno. In vendar je tako očitno, da no-

odločen in samozavesten tip delavke.

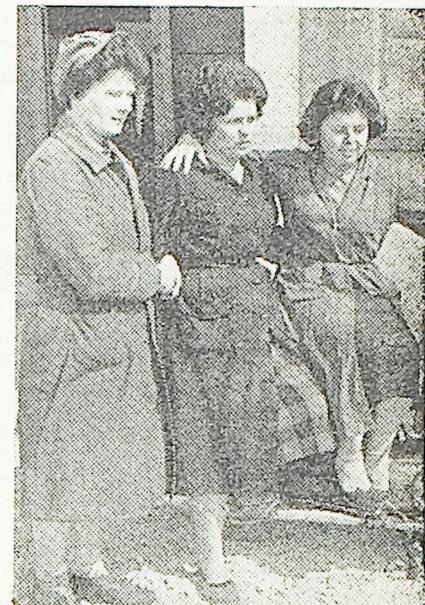
Prav rad ji verjamem, da stoji in sedi za stiskalnico z največjo samozavestjo. Brez nezgode teče njen delo. Pokaže mi roke. Čvrste so, delovne, a brez vsakršne

poškodbe. Torej mlada mojstrica dela!

Zemlja ji doma še jemlje roke. Ali kljub temu živi tudi bogato notranje življenje. Na glasbeno šolo v Koper se že dve leti hodi učitv klavir. Bolj sama zase razteza še harmoniko. Kaj bi potekli, če bi tale hip sedla s svojo rjavovo delavsko kapo za klavir in vam zaigrala Beethovena? Da ste jo videli, s kolikšnim ponosom je dejala, da zmora tudi to!

Zraven nje Nada Gregorič. Živilih oči in žive frizure. S šestnajstimi leti je prišla v »Lamo«. Z male kmetije. V pakirnici sta z Normo Slavčevou dobri sosedji, pridni rok, složni in zavedni. Obe tudi marljivi članici mladinske organizacije. S svojimi devetnajstimi leti gleda Nada vedro v življenje.

Na videz skromna Albina Jakomin iz Pridvora že štiri leta rase s tovarno, z delovnim kolektivom. Štiri leta že diha v okolju mlade tovarne. Kakor druge tovarišice je začela. In zrasla v eno izmed najboljših brigadirk v tovarni. Njena brigada — najboljša brigada v montaži. Zgodaj zjutraj se zanjo začenja dan. Gori v Pridvori še pred soncem zjutraj pohiti, počaka tovarniški avtobus in zgodaj začne z delom,

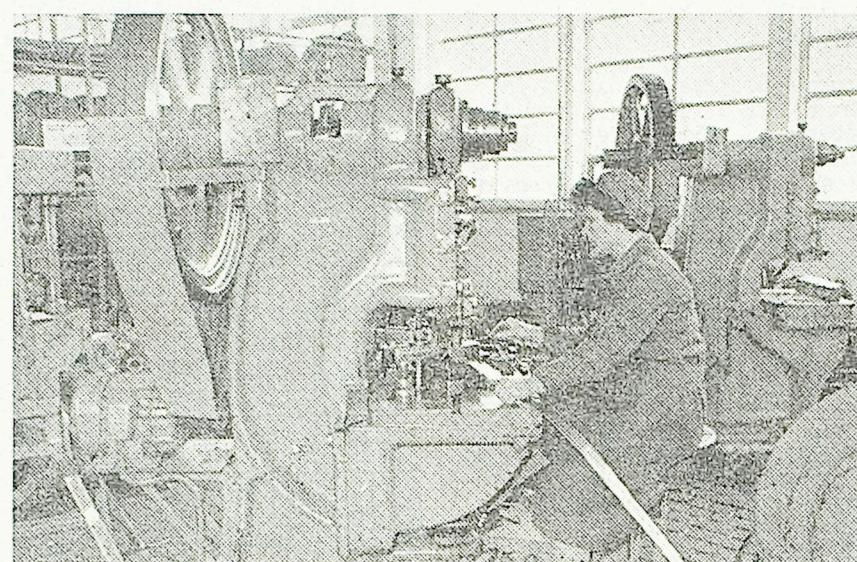

Milica Gregorič, Albina Jakomin in Nada Gregorič med odmorom pred tovarniškim poslopjem

kakor druge tovarišice in tovarniši. Po končanem delu jo spet pripelje avtobus v Pridvor, kjer mora potlej še marsikaj postoriti, kakor pač veleva življenje, če ni si ves na zemlji in ne ves v tovarni. Zgodba, kakršne so zgodbe večine mladih delavk v »Lami«.

Vsem štirim, Nermi, Milici, Nadi in Albini in prav vsem dekletom v »Lami«: lep prvomajski praznik!

LJUBO CVRČEK

Milica Gregorič je mojster svojega stroja, ki jo na miglaj uboga. Seveda pa izkazuje po drugi strani Milica stroju dolžno pozornost in lepo skrbi zanj

sijo vsi ti mladi ljudje v sebi silno voljo, da ne ostanejo tam, od koder prihajajo. Nekvalificirana dekleta študirajo, imajo v rokah knjige in skripta, poslušajo predavanja, poiščita in strokovna. Odrekajo se kot mladi ljudje marsičemu, da bi se pretolkli čez svoj nekvalificirani položaj.

Od lanskega novembra do letošnjega februarja je 75 deklet cpravilo izpit. Premnoge med njimi z odličnimi in prav dobrimi ocenami. Ob preprostih vprašanjih se jim je v marsičem razmknilo obzorje. Kakor obražeata vsa ta vprašanja, pred katera so bila dekleta na izpitih postavljena, vsa so potrebna; tudi tisto: zakaj imam na glavi delovno ruto? Zdaj stope ta dekleta trdneje za stroji, v obdelovalnici in v montaži, v pakirnici in drugih obratih. To je njihova strokovna pridobitev. Ali prav tako gladko vam povedo, kaj je delavsko samoupravljanje, kaj vloga delavskega sveta in upravnega odbora, kaj pomeni v naši zastavi petekraka rdeča zvezda in kaj pomeni kratica OZN.

***

Potlej prisedejo ob Normo štri.

Najprej Milica Gregorič. Brhka, jedra delavka, z odločno frizuro in nanjo potisnjeno rjavou kapo. Štiri leta dela v »Lami« so jo izoblikovala v prikupen, svež,

živo nam je še v spominu velika elementarna nesreča, ki je aprila preteklega leta ob spomladanskih nalivih zalila jame sečoveljskega rudnika. Tedaj je neprizakovani vdor vode presegel zmogljivost rudniških črpalk za 15%, čeprav je bila njihova zmogljivost pred nalivom za 50% višja od normalnega dotoka vode.

Kdor je tiste dni obiskal sečoveljski rudnik črnega premoga, si je le težko predstavljaj, kako bodo rudarji odstranili posledice zalitja jame in vzpostavili proizvodnjo na isto raven, kot je bila pred katastrofo. In vendar so z uporno delovno vnemo uspeli najprej obvarovati pred zalitjem jame z glavnim črpališčem in osnovni horizont v njegovi neposredni bližini. Kljub temu je tedaj zalitje vseh produktivnih delovišč narekovalo zmanjšanje števila delovnega kolektiva in številni njegovi člani so začasno s prizdevanjem oblastnih organov in družbenih organizacij dobili zaposlitev na delovnih mestih drugih podjetij ter bili v stalni pravljnosti, da kot kvalificirani rudarji zopet primejo v roke kompresorje, krampe in lopate, s

katerimi bi izkopali črno zlato, ki je življenjskega pomena za našo industrijo in široko potrošnjo.

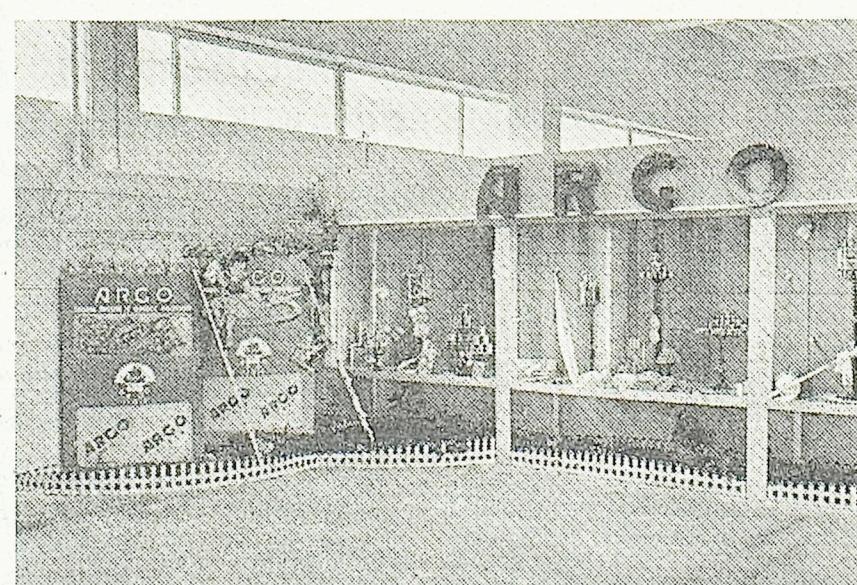
Obnovitvenih del se je lotilo okrog sto rudarjev, njihovo število pa je od meseca do meseca rastlo. Treba je bilo izkopati skoraj 500 jamskih komunikacij, to je rovov in upadnik, montirati še osem črpalk, cevovode, obnoviti in vzpostaviti električne instalacije in izdelati številne projekte.

Sečoveljski rudarji so se zgrizli v delo. Že do 29. januarja so izčrpali vodo in v jami tam, kjer je najbolj pritekala voda, so zgradili dvoje betonskih jezov ter omeklili njen pritok na 1,5 kubičnega metra na minuto. Tako so v kratkem času s požrtvovalnim delom omogočili dostop do glavnih jamskih komunikacij, se pravi, do osnovnega horizonta, vzpostavili so globinsko progo, ki je 25 metrov nižja od njega, in do gradili vzhodni upadnik, kateri vzpostavlja drugo zvezo jame z dnevom.

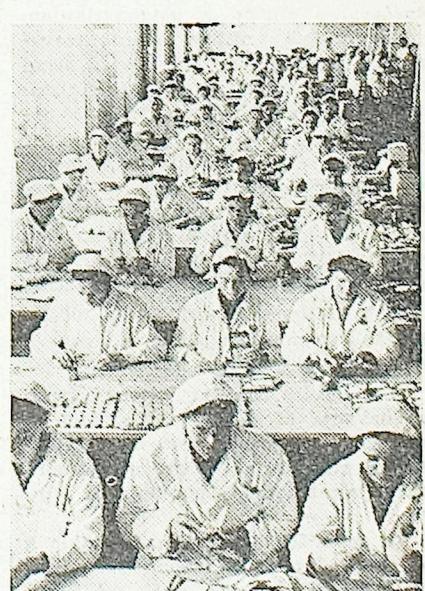
Sečoveljski rudarji so osušili tudi prvi severovzhodni oddelek jame, kjer je sedaj središče današnje proizvodnje rudnika. Ta oddelek je razmeroma majhen in tudi premog v njem je v sorazmernem temenu sloju ter leži le v majhnih lečah. Zato vzporedno z odkopi v tem predelu rudnika z rovom, ki je speljan po jalovini, po krednem apnencu, odpiraže že drugi severovzhodni oddelek. Po podatkih raziskovalnega vrtanja pričakujejo, da bodo v tem oddelku, ki leži v smeri Sečovlje—Gorgo, odkrili precejšnje zaloge premoga, saj ugotovitve dosedanjih vrtin kažejo, da je v tem predelu premoga v debelih plasti več, kot je v prvem severovzhodnem revirju.

Potem, ko so sečoveljski rudarji ponovno po letu dni delno obnovili proizvodnjo 6600 kaloričnega črnega premoga, ki ni primeren za potrebe metalurgije zaradi prevelikega odstotka žvepla, se je v zadnjih dveh mesecih sečoveljski premog zopet pojavit na tržišču.

Dvojno pomlad v Sečovljah: razvetvena sadna drevesa, sončna slovenska obala in prerojenje sečoveljskega rudnika. Čeprav je rudnik še do konca leta 1959 v izgradnji, kar je razumljivo sprito njegove temeljite obnove, je že v marcu izkopal toliko premoga, da lahko z uspehom nastopi na tržišču. Njegova proizvodnja se bo povečala in se bo bolj uveljavila že letos in prihodnje leto, ko bo z odprtjem novih oddelkov jame dosegla zavidljivo

V enem izmed največjih slovenskih živilsko-predelovalnih industrijskih objektov, v podjetju ARGO v Izoli, izdelujejo znane ribje in paradižnikove Argo konserve, Argo marmelado in Argo govejo, gobovo, fižolovo in grahovo juho, v kratkem pa bodo naši potrošniki dobili tudi posebne jušne koncentrate. Količinski obseg proizvodnje tovarne je bil leta 1954 okrog 982 ton, lani je dosegel že 2958 ton, letoski plan proizvodnje pa predvideva izdelavo 3800 ton raznih živilskih izdelkov. Z drugimi besedami: vrednost proizvodnje je bila leta 1954 približno 388 milijon dinarjev, lani že milijardo 413 milijonov dinarjev, letos pa upajo, da bo njena vrednost prekorabil 2 milijardi dinarjev. Na sliki razstavni prostor podjetja Argo na letosnjem pomladnskem velesejmu v Zagrebu, kjer je bilo sklenjenih za 50 milijonov dinarjev kupčij.

Medtem, ko je tovarna Argo v Izoli leta 1954 započela povprečno le 521 ljudi, lani že 827, jih bo letos verjetno okrog 1000, večinoma ženske in deklet. Naša slika kaže delavke podjetja, ko polnijo vrečice z Argo juhami.

riji ne v praksi ji norma ne povzroča zadrege.

V tovarniški veži je malone že pol leta vsem delavecem na očeh novi, kovinsko zeleni »Colibri«. Zanj se je mladina, ki jo je prepolna tovarna, borila pol leta. Se nekaj dni in vneto, marljivo mladinsko tekmovanje se bo iztekel.

Norme z 80 točkami naskoka verjetno nihče več ne bo v teh dveh, treh dneh dohitel. Kakor mravlja si je prizadevala v tekmovanju. Marsikačeri mladi radosti se je odrekla, ko si je vse povsod z delom nabirala tekmovalne točke.

»Se zobozdravniku sem se včasih izmuznila,« se mi odkritosrčno in navihano posmeje z združimi zobjmi.

In kdo bi ji ne želel lepe vožnje z zelenim »Colibrijem«?

***

»Lama« je mlada. Ali mlada je tudi njena delovna sila iz Dekanov, Rijane, Pridvora, Črneg kala, Škofij, Hrvalinov in drugih okoliških vasic. Nad tri četrti je mladih ljudi, večinoma deklet z malih kmetij. Počasi rasto v za-

ŽENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA ★ ŽENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA ★ ŽENA IN DOM ★ ZDRAVSTVO IN VZGOJA

AKTUALNI PROBLEMI: DRUŽBENA PREHRANA

Neizkorisčena kapaciteta menz in delovni ljudje brez urejene prehrane

Pisali smo že o posvetovanju o družbeni prehrani, ki ga je pripravil okrajni Zavod za pospeševanje gospodinjstva v Kopru (SJ št. 9 z dne 7. marca). Izkašalo se je, da je vprašanje družbene prehrane pri nas neurejeno in pereče, tako da je okrajni Sindikalni svet ustanovil posebno komisijo za družbeno prehrano, pretekli teden pa je bilo pri koprskem ObLO še posvetovanje predstavnikov podjetja in upravnikov menz.

S pripravami za posvetovanje o družbeni prehrani so pričeli na Zavodu za pospeševanje gospodinjstva že lani jeseni. Pregledali in anketirali so vse menze zaprtega in odprtrega tipa (po številu jih je 27). Analiza te ankete je pokazala med drugim tele pomanjkljivosti:

- da je kvaliteta pripravljenje hrane zelo pomanjkljiva in da hrano pripravljamo precej površno,

- da pripravljalci skoraj povsod ene in iste gostinske jedi,

- da je večji del zaposlenega osebja nekvalificiran,

- da so cene hrane v menzah enake cenam v gostilnah in hotelih,

- da marsikje prostori ne odgovarjajo organizaciji dela, še manj higieniskim zahtevam,

ZAVOD ZA POSPEŠEVANJE GOSPODINJSTVA V KOPRU OSNUTEK PROGRAMA ZA LETO 1958

V letu 1958 predvideva Zavod, da bo izpolnil naslednje naloge:

- Nadaljevati obiske v obratih množične prehrane (dijaški domovi, vrteci, mlečne in šolske kuhinje, obratne in delavske menze). Organizirati tečaje za kuharice omenjenih obratov in kuhinj ter si prizadevati za izboljšanje hrane v obstoječih menzah.

- V zvezi z razvijanjem komunalne dejavnosti in ustanavljanjem stanovajnskih skupnosti sodelovati in nuditi strokovne nasvete pri organizaciji gospodinjskih servisov za pomoč družnjakom (šivalnice, pralnice itd.)

- Proučevati prehranbene razmere in navade prebivalstva v našem okraju ter v zvezi s tem nuditi nasvete in strokovno pomoč s tečaji, seminarji, predavanji in individualnimi nasveti za izboljšanje prehrane.

- Proučevati stanovanske razmere oziroma dosedanje ureditev stanovanja in opreme kmečkih gospodinjstev. Na podlagi analize nuditi praktične nasvete za izboljšanje in smotreno ureditev stanovanskih delovnih prostorov.

- Vplivati na žene, da pozivijo in okrasijo svoje domove in dvorišča s cvetjem.

- Pomagati ustanavljati gospodinjske centre. V letu 1958 predvidevajo ustanovitev gospodinjskih centrov v Izoli, Sežani, Postojni in Ilirske Bistrici. Nuditim centrom potrebno strokovno in organizacijsko pomoč.

- Razvijati dalje gospodinjsko pospeševalno službo z ustanavljanjem gospodinjskih centrov in izobraževanjem pospeševalnikov. V ta namen organizirati posvetovanja z gospodinjskimi učiteljicami in seminarje za pospeševalke.

- Organizirati nadaljevalne tečaje za učiteljice v zimskih in letnih počitnicah. Med šolskim letom organizirati po možnosti še nekaj krajsih seminarjev. Zavzemati se za uvedbo gospodinjskega pouka v osmiletkah.

- Nadzorovati gospodinjske tečaje, ki jih organizirajo društva žena in druge organizacije na terenu.

- V okviru Ljudske univerze imeti predavanja iz gospodinjstva. Sodelovati z okrajnim odborom RK in Društvom medicinskih sester pri organizaciji zdravstveno-gospodinjskih tečajev.

- Tu so mišljeni tečaji za mladino v mestih in po tistih vasach, kjer ne bo večernih kmetijskih šol, tečaji za zdravo prehrano nosečnic, tečaji za nego dojenčka in tečaji za nego bolnika na domu.

- Na sedežu Zavoda imeti demonstracije in posvetovanja iz prehrane, gospodinjstva in živanja.

- Propagirati v širiti gospodinjsko-zdravstveno literaturo.

Upajmo, da se bo tudi letos mrzlo vreme le umaknilo toplejšemu in da nam bo prav prišel takle praktičen platneni kostum pojavljene barve. Okras enostavnemu kroju so samo gumbi in svetli šivi

MORDA ŠE NISTE VEDELE

- da bodo kozarci in steklene bleščeče čiste, če boste pustili v njih dva dni usedlinno od črne kave in jih nato dobro izprali z mrzlo vodo;
- da z vodo, v kateri se je kuhal krompir, lepo očistite mastne madeže s kuhinjske posode;
- da belo perilo, ki dolgo ni v rabi, ne bo porumenelo, če ga zavijete v modri papir;
- da boste mastne madeže v parpetu z lahko odstranili, če jih premazete s kašo krompirjeve moke in bencina. Postopek lahko ponovite;
- da boste zhubana jabolka zopet napeto gladka, če jih položite za nekaj časa v vročo vodo;
- da so jajčne lup ne odlično gnojilo za soobe rastline. Drobiti jih stolcete in pomešajte s prstjo v lončih.

rijo zdravje. Veliko delavcev podjetja »1. maj« si kuhači sami v svojih barakah in seveda je vprašanje, kaj in kako jedo ti ljudje. Na drugi strani pa vidimo vzorno urejeno menzo podjetja Gradis, ki nudi zajtrk, kosičko in večerjo za 155 dinarjev in to izdatne hrane. Na drugi strani pa je nerazumljivo in skoraj neverjetno, da delavci Kmetijskega poselstva Krog nimajo niti vode, niti ne poznačajo pribora za prvo pomoč. Poseben primer je delavska menza tovarne Arrigoni v Izoli, kjer je hrana dobra in izdatna, vendar je cena previsoka za delavcev plačo. Skratka vidimo, da so menze po večjih obratih večinoma urejene, da pa je najbolj pereče vprašanje manjših obratov in pa menz odprtrega tipa, ki se poslužujejo večinoma gostinskega načina prehranjevanja.

Dejstvo, da se je za vprašanje družbene prehrane začel zanimati tako širok krog ljudi in družbenih organizacij, je porok, da bo tudi to pereče vprašanje kmalu in ugodno rešeno.

Spomladanska obleka z belim ovratnikom in belimi manšetami na tričetrtrinskih rokavih. Kroj je seveda »vrečast«

NAŠI ŠOLSKI PROBLEMI

Žensko obrtno šolo bomo obdržali

Zenska obrtna šola v Kopru je pravzaprav že ukinjena, obstajača naj bi le še toliko časa, da sedanje gojenke končajo šolanje. Ponovna konferenca z republiškimi inšpektorji, okrajnim tajništvom za prosveto in kulturo ter vodstvom šole pa je pokazala, da je ta šola vendarle potrebna. Izvesti bo treba le nekatere spremembe, ki bodo pripravile da bodo imele absolventke boljšo kvalifikacijo in večjo možnost zaposlitve.

Sola naj bi postal zavod s samostojnim finansiranjem, vpis naj bi bil vsako drugo leto in v razredih naj bi bilo največ 15 učenek. Sprejemali bodo dijakinje, ki so končale obvezno šolanje. Dosedanji učni program obrtne šole naj bi ostal nespremenjen, predlagali so le, naj bi v tretjem razredu posvečali več pozornosti Šivanju. Po končanem šolanju naj bi se dobre dijakinje zaposlite v šolski delavnici, tako da bi po dveletni praksi imeli možnost posetanja mojstrske šole v Mariboru oziroma, da bi jih sprejeli v prakso v obrtni obrati in delavnici.

Končni sklep konference je bil,

naj se Zenska obrtna šola v Kopru preusmeri po danih predlogih, dohodke pa naj si zagotovi predvsem iz dejavnosti svoje šivilske delavnice, ki naj sedanje nizke cene dvigne za približno 30 %. Proizvodnjo in dohodek bi dvignila tudi zaposlitev boljših

DOBILI SMO »STROKOVNO DRUŠTVO ZA GOSPODINJSKO IZOBRAŽEVANJE«

V četrtek, 24. aprila, je bil v Kopru ustanovni občni zbor »Strokovnega društva za gospodinjsko izobraževanje«, pripravljen ga je iniciativni odbor koprskih podružnic. Zdaj imamo tako društva že v osmih okrajih Slovenije.

Referat o smernicah dela za gospodinjsko izobraževanje je imela predmetna učiteljica Ekonomike srednje šole tovarišica Marija Slokan. Iz široke dejavnosti je izlučila najbolj bistvene in pereče probleme, ki terjajo rešitev, in s tem v zvezi sodelovanje sorodnih organizacij. Z novo ustanovljenim Strokovnim društvom za gospodinjsko izobraževanje bo najbolj tesno povezan pri delu naš okrajni Zavod za pospeševanje gospodinjstva, zato je bilo zelo umestno, da je že na ustanovnem občnem zboru upravnica Zavoda Darinka Kralj poročala o dosedanjem delu Zavoda, obenem pa prebrala program za leto 1958. Ta program dela (objavljamo ga posebej) je zelo skrbno sestavljen in prilagojen našim potrebam, obenem pa zmogljivostim.

Ustanovni občni zbor v Kopru sta pozdravili predstavnici Centralnega zavoda za napredek gospodinjstva iz Ljubljane in zastopnica republiškega odbora strokovnega društva za gospodinjsko izobraževanje. S svojo informativno razpravo in nasveti sta dali novemu društvu upoštevanja vredne napotke pri nadaljnjem delu.

Ne samo v šoli, tudi doma moramo otroke vzbujati v vsestransko praktične in sposobne ljudi. In kar je najvažnejše — hišna dela morajo znati dečki prav tako kot deklice!

učenek v delavnici, mojstri in pomorčniki pa naj bodo plačani po učinku oziroma ura. Delavnica naj bi bila oproščena vseh občinskih dajatev, delala pa naj bi tudi v počitnicah.

Posebna umetnost ali kje je zidar

(Iz OTROŠKIH ETUD češkega pisatelja Ludvika Aškenazyja)

Prijatelj iz tujine nam je poslal album svojih risb. Ogledovali smo jih, bile so polne sitih in sočnih barv, da je človek kar strmel. Čudni vijoličasti šopki rož, okrog njih pa obilica svetlih in temnih lis. Nekaj površno nametanih rdečih in črnih rombov in megljeni obraz brez oči.

Ustavili smo se pri črnih in rdečih rombih, to je bila prva slika.

»Kaj je to, očka?«

»Mesto,« sem rekel, »ali ne vidiš? To je mesto, saj je tukaj tudi napisano.«

»Ko pa še ne znam brati,« se je pritožil — in to je bilo res.

Obrnil sem knjigo z nogami navzgor, da bi videl tisto mesto. Pa ga niti tako nismo našli. Samo neki romb je bil videti kot balkon.

Na naslednji sliki so bile zalenkaste krivulje na temnomodrem ozadju in dve sivi piki. Spet ni vedel, kaj je to, in me je trdrovratno spraševal:

»Poletno popoldne na zadružni perutninarski farmi.« sem mu povedal. To sem prevedel iz nemščine. Ni mi dalo miru — tudi sam sem neopazno iskal tisto perutnino. Ena izmed pik je bila videti kakor matihna račka in tega sem bil sila vesel, ker je bil slikar moj prijatelj. Pisal mu bom, da je sivina na račke izrazito matissovskga. A kaj, če to le ni račka?

»In kdaj bo to popoldne!« je spraševal. »Zakaj pa na tej zadružni perutninarski farmi dežuje?« Sledile so slike Zamišljenost o morsku, Zidarski Kurt Maurer in Zatišje v Domu kulture.

On je vsekakor hotel vedeti, kje je pravzaprav

tisti zidar in zakaj da so v Domu kulture jegulje. »Glej,« sem mu dejal, »tega ti še ne razumeš. Posebna umetnost je to, ki ji oči niso kos in včasih jo je težko razumeti...«

»Prav, očka,« je rekel, »ampak kje je tisti zidar?« Album sva spravila. Bil je vezan v čudovito platno.

Moram napisati zahvalno pismo, sem si dejal, in da mi najbolj ugaja tista račka. Kaj, ko bi morala biti tisto pegatka in bo užaljen? Najbolje bo, da račko izpustim in omenim sivino samo na splošno.

»To mi je poslal prijatelj iz Nemčije, slikar... sem rekel.

Zelo se je razveselil in takoj je vse doumel: »Tega seveda ni mogoče razumeti,« je rekel, »ko je pa Nemeč. Saj ne zna češki in slika po nemško. Le kako naj bi ga razumeti?« Hotel si je ogledati neki drug album, tudi lepo vezan.

»Ali je ta tudi Nemeč?« je vprašal.

»Ne, Čeh,« sem odgovoril, »pojdi, raje se bova šla požarno brambo... To je bolje, morda spet ne bi razumel slik. Ta dva sta si podobna kot jajce jajcu.«

»Če je Čeh, slika vendar po češko,« je rekel z odkritosrčnim ogorčenjem.

Toda potem sva se le igrala požarno brambo. In o sivini tudi nisem pisal; s prisrčnimi besedami sem se zahvalil za čudovito darilo, ki nam je nudilo toliko umetniških doživetij.

PRVI DELAVSKI SHODI V SLOVENSKI ISTRÌ

Piše:
RUDOLF GOLOUH

Spomin na 1. maj 1913 v Sv. Antonu pri Kopru (danes Pridvor)

V Istri so se prve organizirane skupine zavednih delavcev pojavele proti koncu prejšnjega stoletja. Delavsko gibanje se je razvijalo pod vplivom sorodnih političnih in sindikalnih organizacij v Trstu. Prvi izraziti zagovorniki socialistične misli med istrskim ljudstvom so bili delavci v puljskem arzenalu in rudarji v Labinu. Iz Pulja in Labinja so začele nove ideje polagoma prodrijeti na deželo. Pogoji za hitrejši in močnejši razcvet delavskega gibanja pa so bili še v prvem desetletju sedanjega stoletja hudo nepovoljni. Istra je bila pretežno agrarna dežela, prevladovala je veleposest, ki je bila skoraj vsa italijanska, kmetje, ki so veleposestnikom tlačanili, pa so bili večidel Slovenci ali Hrvati.

V takih razmerah bi moralo biti politično in prebujevalno delo med ljudstvom izrazito socialnega značaja. Težiti bi moralo za razlastitvijo veleposesti v korist pavperiziranih kmetov. Narodno gibanje, ki je zajelo Istro v prejšnjem stoletju, je sicer dvignilo narodno zavest Slovencev in Hrvatov, ni pa dovolj upoštevalo nujnih osnovnih potreb prebivalstva. Omejevalo se je na borbo za jezikovne pravice, čeprav so v Avstriji šteli Istro med najbolj revne in zaostale predele habsburške monarhije. To narodno gibanje je zanemarjalo osnovno eksistenčno vprašanje naroda, kljub temu, da je njegova rešitev ogrožala prvenstveno italijansko posest.

Istrski kmetje so instinkтивno čutili, da so jezikovne in kulturne pravice zelo važne, niso pa še vse. Zato so se na svoj način upirali. Skušali so se rešiti svojih zatiralcev in izkorisčevalcev s tem, da so jim ponoči rezali trte in uničevali pridelke — koristi od tega niso imeli, s temi obupnimi dejanji pa so opozarjali svet, da je njihova nezadovoljnost latentna.

Zivljenje istrskega delovnega človeka je bilo od nekdaj posebno težko, njegovo pritegnitev v krog naprednih socialnih sil pa je močno ovirala tudi njegova splošna zaostalost, saj se je po bednem životarjenju v temi stoletji le počasi prebujal in dvigal. Skromno je bilo nadalje tudi število industrijskih centrov in industrijskih delavcev, ki naj bi posredovali ljudem na deželi nove ideje. Takih centrov v slovenskem delu Istre sploh ni bilo in je bil zato ta del toliko bolj na vezan na slovensko delavsko gibanje v Trstu. V Kopru je sicer obstajala italijanska socialistična sekacija, njen delo pa ni segalo na slovensko podeželje. Omejevalo se je na mesteca ob morju, v teh mestecih — Koper, Izola, Piran itd. — pa je že delo duševno leno in gospodarsko neaktivno italijansko meščanstvo in malomeščanstvo. Zivljenje v teh krajinah se od razpada beneške republike dalje ni nikamor premaknilo in javno udejstvovanje se je izčrpavalo v neplodnem nacionalističnem boju, v bolestnem poveličevanju rimske slave in italijanstva, ki je bilo do gospodarskih, socialnih in kulturnih potreb lastnega italijanskega ljudstva prav tako slepo in neobčutno. Slovansko in italijansko nacionalno gibanje v Istri se je neutrudno vrtele v začaranem krogu lastnih narodnih tradicij in svetinj — delovno ljudstvo pa je lahko napredovalo in zaživelo lepše dneve le v znosnejših socialnih razmerah, v intenzivnejšem gospodarskem življenju, skratka v bistveno spremenjenih družabnih odnosih. Začelo se je tega zavedati in je zato sililo na dan in terjalo svoje pravice.

Proti tem ljudskim težnjam, ki so bila naravna posledica družbenega razvoja, so se nasprotné sile v obeh narodnih taborih združeno borile. Podžigale so narodno mržnjo, da bi ljudstvo ostalo razcepljeno, delavske organizatorje pa prikazovale ljudem kot so-

vražnike mirnega napredka, netilce nestrnosti, rušilce reda in antikriste. In neuko ljudstvo je pogosto rado verjelo. Svet je takrat še stopil v naš nemirni čas, vojne in revolucije, ki so ga tako temeljito preobrazile, so bile še daleč. Marsikaj je bilo takrat ljudem še zastro in nejasno. Delavskim organizatorjem ni bilo v tistih časih lahko prodreti na deželo. Ljudstvo je pod vplivom nasprotné propagande videlo v njih svoje sovražnike — shodi v manjših krajih so bili takrat precej tvegan dejanje, končali so se pogosto s prav čednim medsebojnim pretepotom.

Neki tak shod, ki ga je vodstvo stranke v Trstu sklical za 1. maj 1913 v Sv. Antonu pri Kopru, mi je ostal še dolgo v spominu, saj je nudil zelo ilustrativno sliko zborovanj tistih dni. Nekaj tamkajšnjih naših zaupnikov — zidarjev in kmetov — je že zelo, da priredimo javen shod prav v njihovem kraju, kjer so bili ljudje sicer narodno zavedni, o socialistmu in o delavskih organizacijah pa so imeli hudo nejasne pojme. Sklenili smo prirediti shod potem, da so nam zaupniki povedali, da je tamkajšnji gostilničar dovolil, da zborujemo v njegovih prostorih. V tistih časih je bilo težko dobiti na vasi dvorane za manifestacije take vrste. Gostilničar v manjših krajih, ki je dovolil »prekučuhom«, da se lahko zberejo v njegovem lokalnu, si je navadno nakopal sovraštvo posvetne gospode, v primeru pretepa, ki je bil vselej možen, pa je tvegal tudi svoj gostilniški inventar.

Na shod v Sv. Antonu je prislo tisti dan veliko več ljudi, kot smo pričakovali, toliko, da smo

kim zanimanjem in zahtevalo, da skličemo v kratkem drug shod v Dekaniju.

V današnjih razmerah in pri današnji stopnji splošnega razvoja so videti take reminiscence drobne in malopomembne. Toda ti prvi shodi v prvi fazi delavskega gibanja so imeli svoj globljki pomen. Dokazovali so, da se množice prebjajo. Ljudem ni bilo še vse prav jasno, toda čutili so, da se nekaj na svetu nezadržno spreminja.

Takrat so delavski organizatorji govorili ljudem, da pripadavarna delavcu, zemlja kmetu. Prav tega je bil istrski človek najbolj potreben. Zarja novega

dne je bila še daleč za gorami, toda cilj je bil nakazan. Že ti prvi skromni začetki delavskega gibanja so pričali, da hočejo ljudje korakati s časom in sodelovati v njem kot borci za svobodo in tvorci boljših družbenih odnosov.

Politični in socialni cilji, ki so nekoč preprostim ljudem nejasno lebdeli pred očmi in ki jih je zgodovinsko dogajanje konkretiziralo in uresničilo, so omogočili tudi istrskemu človeku, da si je osvojil zase tovarno in zemljo.

Vojakovo razmišljanje

O KONGRESNI LJUBLJANI

Povečerjali smo, a zadovoljni nad uspešnim potekom dneva, smo se odpravljali spati, ali kakor pravimo tu, »na spavanjac; na vsak način se nam je obeta sladak počitek.

Legli smo. Dežurni je ugasnil luč, jaz pa sem se — kot drugi tovariši — »pripravljal« na spanje. Vendar ni šlo. Poskušal sem se prisiliti v spanec, pa mi ni uspelo. Seveda, prevelike stvari se dogajajo okrog nas, da bi mogel ne misliti nanje. V nočnem miru so misli dobile obliko živih slik — druga za drugo so se pojavljale pred menoj in že sem bil sam med njimi.

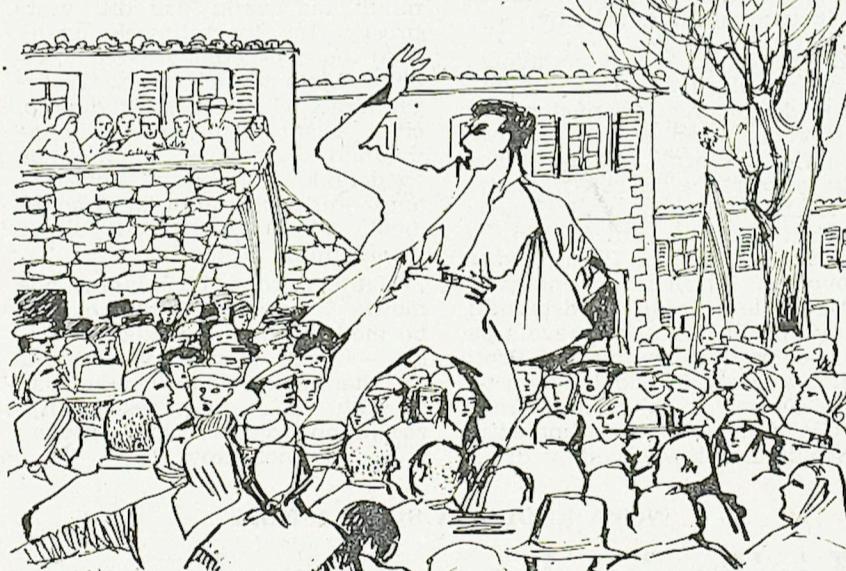
ljen lepše kot kadarkoli prej. Na tisoče luči žari tudi po vsem mestu. Vse je polno življivosti, vse je polno prazničnega razpoloženja. Tudi ponoči si čudovita, Ljubljana! O, ko bi te mogel obiskati! Tako veličastna si in res lahko ponosna. Kakor mlada junakinja na zmagovalnem piru se mi zdiš. Objel bi Te, pa si predaleč. Vendar delim radosti s Teboj, misli so zaplavake tudi in me ponese s seboj. Sprehajam se med množico po ulicah, okrašenih z zastavami in lučmi, ki žarijo s podvojeno močjo, da bi dale mestu še večji sjaj. Sprehajam se med ljudmi in vse nas prevzema topla zavest: Lepo je živeti! Vsi ljudje se mi zdijo prijatelji, kakor doma se počutim med vso to razigrano množico. Pozno v noč ostanem med njimi in ko v pozni urki gledam človeka, kako hiti neznano kam, mu želim lahko noč in prijeten nov dan.

In vem, da bo spet lep, bogat dan.

Skoz okno mi žabe prepevajo uspavanko. Strmim v košček zvezdnatega neba in še vedno mislim na mesto, ki je prizorišče takov velikih dogodkov. Še vrsta drobnih sličic, skovanih iz spomina in fantazije, zaplesje pred mojimi očmi. Ljudje, Ljubljanci in delegati; pa številni gostje; gotovo so navdušeni nad Ljubljano. In Tito, naš voditelj in naš vzor, človek, ki ga cenimo in spoštuje in ljubimo, je tudi med njimi. Zdi se mi, kot bi iz njega žarela vsa ta pomlad, vse to veselje do življenga.

Lepa si, Ljubljana, v pomlad; prečudovita moraš biti letošnjo pomlad!

Vojak
Franc Lenassi
v. p. 9228
Busovača pri Zenici
BiH

se zbrali kar pred gostilno. Taki, ki so bili voljni poslušati govornika, je bilo manj, takih, ki so želeli že na začetku »razbiti« shod, pa znatno več. Tako se je zborovanje kmalu »razgibal«. Komaj sem stopil na mizo pred gostilno in odprl usta, sem že bil spet na tleh. Nekdo mi je v trenutku spodnesel mizo, poslušalci pa so se medtem začeli medsebojno prepričevati s pestmi. Kako se je shod nadalje razvijal in kako se je končal, je razvidno iz dopisa, napisanega v slogu tistega časa, ki ga je objavil takratni delavski list »Zarja«. Piše med drugim: »Za naše nasprotnike predstavlja vsak shod na vasi hudo nevarnost. Podeželsko ljudstvo ne sme zvedeti resnice o politiki meščanskih strank, tavati mora v temi, zato so skušali nasilno razbiti naš shod, pa se jim namera ni posrečila. Po pretepu pred gostilno so se naši somišljenci zbrali v zgornjih prostorih gostilne in mirno zborovali do konca. Polhvaliti moramo tudi pogumno zadržanje žensk, ki so se v lepem številu udeležile shoda in glasno obsojale ravnanje nasprotnikov.« In res, na tem shodu, ki se je v presledkih med pretekanjem in pretepanjem zavleklo do popoldanskih ur, so se zlasti ženske živahnno udejstvovali, sledile so govorom z veli-

Ljubljana, moj rojstni kraj, je zaživel v mojem spominu. Kako ne bi, saj sem v poslednjem času čital toliko različnega in lepega o njej, da še med »nastavo« mislim na to, pa ne bi v večernem miru. Da, VII. kongres je vzrok, da mi ni do spanja. Polnijo me take misli in čustva, da se mi zdi, da jih ne smem pozabiti in še drugim bi jih rad povedal.

Titova cesta. Vidim jo, kako svečana je. Vse mesto vidim v vsej njegovi pestrosti. Po ulicah se pretaka množica ljudi. Vsem se nekam mudi, kakor da malo kasneje tega ne bo več. Pri tem pa imajo vsi vesele, praznične obrale. Množica se zgrinja proti Gospodarskemu razstavišču za Bežigradom, kjer je Ljubljana dobila svoje novo lice.

Bral sem: kjer je nekdaj stala cerkev, zdaj zeleni trava z mlačim drevjem. Kakšen kontrast! Še mene prevzame praznično razpoloženje, ko se zamislim v morje mladih barv — zeleno, rdeče, modro — skratka, nepopisno. Ljubljana v barvah sonca in po-mladu.

Pogledam skozi okno in se zarezem v zvezde, ki obetajoče mezikajo z neba. Kako lepo! Kako lepo je šele v Ljubljani! Z Gradu so se povzpele v pomladno noč tisočere luči in napravile mesto še bolj svečano. Grad je razsvet-

BRIGADIRJI SE OGLAŠAJO Z AVTOCESTE

DVE PISMI Z DOLENJSKE

Med pismi, ki so nam jih poslali naši brigadirji z gradnje avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb, smo izbrali dve, ki opisujejo njihove vtise o življenu v brigadi.

V prvem pismu piše med drugim Marij Race:

»Komaj smo si uredili taborišče in se dodatava navdihli dela na cesti, že se bliža dan našega povratka domov. Nadvse prisrčen je bil sprejem domačinov Velike Loke, ki nam je vili veliko delovnega poleta. Zato nista mrzil in sneg v prvih dneh našega bivanja na Dolenjskem ustvarila v nas malodušja. Zadonela je pesem krampov in lopat in moj najsrečnejši dan v brigadi je bil, ko smo prvič dobili četno zastavico kot priznanje za uspešno delo. Delovno normo smo večkrat prekoračili za 180 in tudi več odstotkov ter zato prejeli marsikatero pohvalo in čestitke drugih brigadirjev. Veselje je zavladalo med brigadirji koprsko-goriške mladinske delovne brigade »Pinko Tomažiča«, ko nam je bil poddeljen v znak priznanja delovnih uspehov, ki smo jih dosegli, častni naslov udarne mladinske delovne brigade. To priznanje smo dosegli še dvakrat in s tem upravičili zaupanje vseh naših državljanov, ki so nam v naslednjih dneh sporočili, da presegamo normo tudi za 100, 150 in celo za več kot 200 odstotkov.

Zvezcer smo se postrojili in razdrostnih lic zvedeli, da smo presegli normo za 83%. Še večje veselje pa je zavladalo med nami, ko so nam v naslednjih dneh sporočili, da presegamo normo tudi za 100, 150 in celo za več kot 200 odstotkov.

Naša brigada je bila zaradi tega trikrat proglašena za udarno, kar je brez dvoma najlepše priznanje in objektivna ocena našega dela.«

Uvamo, da se bodo prav tako in zadovoljno počutili brigadirji iz naslednjih izmen, ki bodo delali na »Cesti bratstva in enotnosti«.

POLETNI PROGRAM ZAVODA PRIMORSKE PRIREDITVE

To niso samo obeti, ampak pogodbe

Prizorišča letosnjih poletnih iger: Koper, Izola, Piran in Postojna — Čas trajanja: od 28. junija do 2. septembra — Vsega skupaj okrog 40 prireditve za ljubitelje dramske umetnosti, resne in lahke glasbe ter plesa in folklora

Te dni, pravzaprav prihodnji teden z gostovanjem Mestnega gledališča iz Ljubljane, bo zaključena zimska sezona Zavoda »Primorske prireditve«. O bilanci te bogate, pestre in kvalitetne sezone smo pisali podrobnejše že v eni prejšnjih številki našega časopisa (SJ št. 14 z dne 11. aprila). V resnici lahko rečemo, da smo imeli priložnost videti in slišati dramska in glasbena dela, kot bi živeli v večjem kulturnem središču.

PRED GOSTOVANJEM
MESTNEGA GLEDALIŠČA
IZ LJUBLJANE**Globoko sinje morje**

Prihodnji teden, v Kopru v poledeljek, 5. maja, bomo imeli v gosteh ljubljansko Mestno gledališče. Uprizoritev nam bodo dramsko delo angleškega avtorja Terencena Rattigana **GLOBOKO SINJE MORJE**. Rattigan je sodobni pisatelj, njegove gledališke igre dosegajo rekordno število uprizoritev in nekatere sodijo že danes v železni repertoar pomembnejših teatrov zahodnega sveta. Nekatere je peljala pot tudi v film.

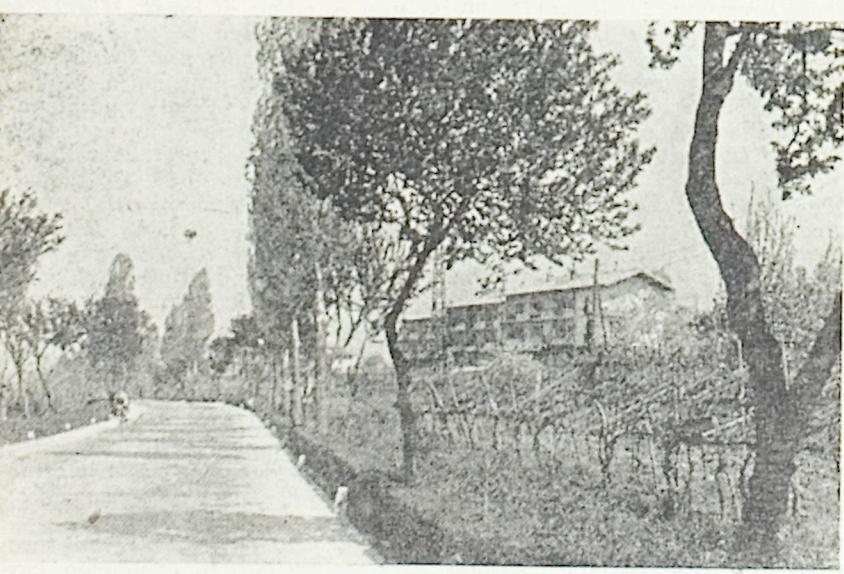
Rattiganovo igro »Globoko sinje morje«, ki jo bomo spoznali pri nas, imenujemo moderno psihološko dramo. Dogaja se v severozahodnem Londonu, v zanesljivem najemniškem stanovanju, nekaj let po drugi svetovni vojni, v zgodnjih jeseni od devete ure zjutraj do enajste zvečer. Spoznamo petintridesetno ženo, njenega samozavestnega, konzervativnega in umirilnega moža ter življenjsko razravnega in neuravnošenega nekdaj vojnega in zdaj poskusnega pilota. To niso edine osebe, so pa glavne. Torej običajni zaplet zakonskega trikota? Ne, ker liki niso oblikovani črno belo, nihče ni absolutno krit, niti negativen kot človek. Razlika med njimi je pa zelo velika, izoblikovalo jo je okolje, v katerem so živeli. V življenu so se njihova poto križala in to trčenje je sprožilo dramo, moderno psihološko dramo, kot jo je napisal Rattigan. Višek zapleta je dvakratni poskus samomora razočarane žene. To dejanje prvič opravičuje z besedami: »Kadar je človek na sred med kakšnim zlodejem in globokim, sinjim morjem — se zdi globoko, sinje morje tako vablivo. Sinoč se mi je zdelo takšno.« Drugič stoji ob njej mož, ki je prav tako kot ona brodolomec življenja in pravi približno takole: »Poslušajte, edini smisel življenja je — živeti. Razlog za to pa morate najti sami. In našla ga je — saj se je odločila za življenje.«

Prihodnja prireditve bo od 3. do 6. julija (v Postojni v času Turističnega tedna — 3. do 13. julija), in sicer nastop romunskega folklornega ansambla iz Bukarešte. Ta skupina bo nastopala tudi na ljubljanskem festivalu. Razen tega bo takrat v Postojni (6. ju-

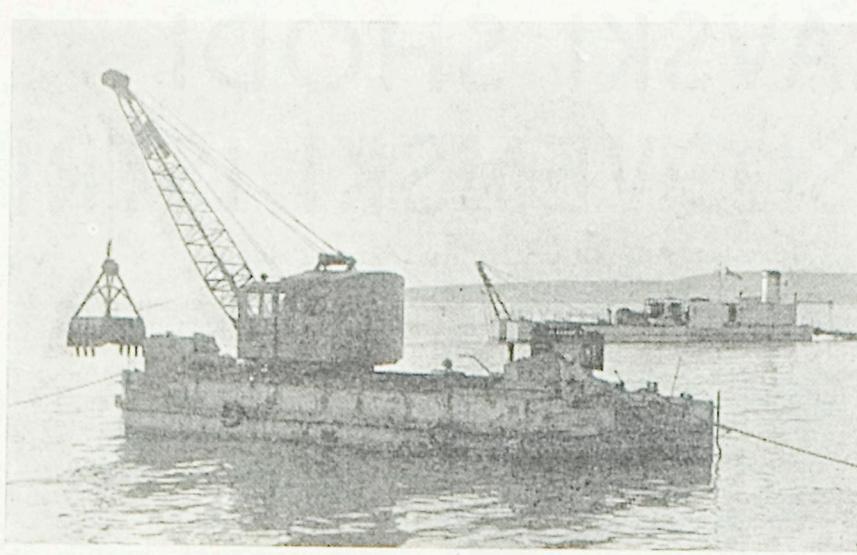
Nekako v navadi je, da poznamo v kulturnem življenu le eno sezono in pa poletne počitnice. Zdaj pa slišimo govoriti o dveh sezona. To ni naša iznajdba, saj smo že leta nazaj priča vedno številnejšim poletnim festivalom in najrazličnejšim poletnim igram doma in v tujini. In priznajmo, da bi bilo skoraj smešno, če ne bi imeli izrazito poletne sezone tudi v naših krajih, ki imajo tako prijazno in primerno podnebje in katerih specifika je nujno povezana z turizmom in njegovim modernim razvojem ter zahtevami. Torej ne samo želja, ampak tudi nuja in ne samo potreba, temveč celo — dobiček; turistična, kulturna, specifična in kvalitetna atrakcija. Zavedati se moramo, da pričakuje letos slovenska obala in njen neposredno zaledje okrog 70 tisoč domačih in tujih turistov. In vsi ti ljudje želijo še kaj več, kot je slano morje, pekoče sonce, postelja ter dobra jedača in pičaja. To več pa bodo nudile prav kulturne prireditve, v katerih bo poskrbljeno prav za vsakogar: za tiste, ki se navdušujejo nad dramsko umetnost, za tiste, ki imajo radi resno ali lahko glasbo, za tiste, ki uživajo v družabnem plesu ali v naši folklori. Spregovorili vam bomo podrobnejše o teh prireditvah, kajti to končno zanima tudi nas, ki stalno živimo v prireditvenih krajih: Kopru, Izoli, Piranu in Postojni. Kar smo zapisali v naslovu, velja: to niso samo obeti, to so dogovori, pogodbe, ker bo morda spremenjen ali zamenjan le kak dan prireditve.

Po niti dva meseca trajajoči paviz bo otvorila poletno sezono 28. in 29. junija v Kopru predstava Shakespearejeve drame »Romeo in Julija«. V načrtu je, da bi prav to delo postal specifika naših poletnih iger, vsakolesna predstava v morebitni spremembi zasedbi glavnih vlog. Prizorišče bo koprski glavni trg, brez posebne scene ali kulis, sedaj bodo dvignjeni. Režijo »Romea in Julije« bo imel v rokah Jože Babič, premiero bo uprizoril ansambel SNG iz Trsta, pozneje pa bodo v glavnih vlogah gostovali priznani dramski umetniki drugih gledaliških ansamblrov. Ponovitev »Romea in Julije« bo v Kopru 22. in 23. julija in pa 5. ter 6. avgusta v času medkoncepta šahovskega turnirja v Portorožu (turnir bo od 14. avgusta do 19. septembra).

Prihodnja prireditve bo od 3. do 6. julija (v Postojni v času Turističnega tedna — 3. do 13. julija), in sicer nastop romunskega folklornega ansambla iz Bukarešte. Ta skupina bo nastopala tudi na ljubljanskem festivalu. Razen tega bo takrat v Postojni (6. ju-

Zapoznela pomlad je končno tudi ob morju premagala trdrovratno zimo. V nekaj dneh je kar pred očmi ozelenelo drevo. Toplo sonce je tudi v vinogradih ob cesti v Škocjanu okoli lepih stanovanjskih blokov, ki jih vidimo na sliki, pritiskalo v mlado trtno brstje življenjski sok. Kmalu bo vse povsod zmagojoče zelenje prekrilo dosedanje zimsko puščobo...

Velik plavajoči bager in naš znanec Peter Klepec družno in neumorno delata na nadaljnjem poglabljanju koprskega tovornega pristanišča, katerega izgradnja naglo napreduje

lija) revija godb na pihala vse Slovenije v organizaciji republike Sveta Svobod in PD. Dve najboljši godbi bosta šli v Ohrid na zvezno revijo. Podobne revije bodo imeli v Sloveniji še pevski zbori (v Trbovljah) in amaterske družine (v Velenuju). V juliju (8. do 11.) bomo imeli v gosteh ljubljansko Opero s »Prodano nevesto« in baletom »Ohridska legenda« ter »Danina«. V istem času (predvidoma 7. in 8. julija) nas bo obiskal na povratku s svetovne razstave v Bruslju zbor Centralnega doma JNA iz Beograda, 12. julija pa bo Zabavni večer Radiotelevizije Ljubljana. Okrog 13. julija bo v Piranu predstava Goldoni-Ruplovih »Primorskij zdrav« v uprizoritvi SNG iz Trsta. To naj bi ostal neke vrste »šlager« — v dobrem pomenu besede — za Piran, kot bo »Romea in Julija« v Kopru. Predstava »Zdrav« bo prav tako brez kulis, v naravnih morski sceni na novem letnem prizorišču v Piranu. V drugi polovici julija (17.—20.) bodo nastopi znanega makedonskega folklornega ansambla Tanec. Julij, to po prireditvah najbogatejši mesec, naj bi se zaključil z glasbenim nastopom vokalnih in instrumentalnih solistov.

Zdi se, da bo avgust v glavnem posvečen plesu. Najprej folklora, od 8. do 10. avgusta nastop pod naslovom »Plesi treh narodov«, izvajajo folklorne skupine Jugoslavije (»France Marolt«), Italije in Avstrije, nato pa veliki, mednarodni plesni turnir (15. do 17. avgusta) v prireditvi Plešne zvezde Slovenije. Klasične in moderne plese bodo izvajali predstavniki 12 evropskih držav, ocenjevala pa jih bo posebna komisija. Proticoncu avgusta (21. do 24.) nam bo SNG Drama iz Ljubljane predstavila odlično sodobno komedijo Bertolda Brechta »Svejk v drugi

svetovni vojni« s Stanetom Severjem v naslovni vlogi.

Poletna sezona bi se zaključila v začetku septembra (1. in 2.) z veliko predstavo Levstik-Kreftove ljudske igre »Tugomer« v uprizoritvi SLG iz Celja.

To bi bilo vse in to ni malo, kajti naštejete lahko nad 40 prireditve in človeku bi bilo žal za vsako, ki bi jo zamudil. Priponimo naj še to, da bodo vse uprizorite na prostem in da bodo že zaradi svojevrstnega in pogojenega okolja predstavljal posebno zanimivost. Pri tem naštevanju pa nismo niti omenili še cele vrste drugih zabavnih in privlačnih prireditiv, kot so n.pr. že tradicionalna Portoroška noč, volitev »miss Jugoslavije«, smučanje na vodi, izleti v Postojnsko in Škocjanske Jame, v Lipico itd.

Upričeno lahko torej zapišemo: obeta se nam kvalitetna, bogata, pa tudi pesta poletna sezona.

Z. L.

MAREZIGE

V počastitev 1. maja bodo množične organizacije Marezig, tamkajšnje prosvetno društvo ter mladi zadružniki priredili vrsto proslav ter športnih tekmovanj. Tako bo prosvetno društvo v sodelovanju s pionirji osmiletke organiziralo slavnostno akademijo, člani društva bodo uprizorili enodejanko »Vrnitev«, pionirji pa enodejanko »Krpanova kobilica« ter v kulturnem programu sodelovali s pevskimi, recitajskimi in baletnimi točkami.

Medtem, ko se bo mladina pornila v odbojki — tekmovanje bo med ekipami Marezig in Boršta — bodo starejši v vlečenju vrvi tekmovali za prvenstvo vasi. Nato bo strelsko tekmovanje za ekipno prvenstvo in za prvenstvo posameznikov.

NOVA RADIJSKA SLUŠNA IGRA**Lirika in dramatika obenem**

Federico Garcia Lorca: MARIANA PINEDA

Federico Garcia Lorca, najbolj znani španski lirik sedanosti, se je rodil leta 1899 v kraju Fuentu Vaqueros v Granadi. Ko mu je bilo 19 let, je prišel v Madrid. Tam je izdal leta 1928 svojo najbolj znano zbirko pesmi »Romancero gitano«. Lorca je na novo oživil romanco in združil v svojih pesmih, v katerih je čutiti — zlasti v kasnejših — tudi vpliv surrealizma, moderni pesniški izraz s staro in nainovno ljudsko umetnostjo. Leto 1929 je Lorca preživel v New Yorku. Po vrnitvi v Španijo se je predvsem posvetil dramatični. Ustanovil in vodil je amatersko gledališko skupino »La Barraca«. To potujoče gledališče je uprizorjalo predvsem dela Lope de Vega in Calderona ter z modernimi rezljami približalo kmečkemu prebivalstvu dela španskih klasicov. Na odrnu »Barrace« so doživela svoje prve uprizoritve tudi Lorcova dramska dela. Med njimi je treba omeniti zlasti ljudsko romanco »Mariana Pineda« iz leta 1928, komedijo »Ljubezen dona Perlimplina« (1931) ter drame »Donna Rosita« (1934), »Krvava svatba« (1936) in »Yerma«, ki je bila uprizorjena šele leta 1937. To nadvise plodno življenje pa je bilo kruto uničeno: ob izbruhu španske državljanske vojne leta 1936 so Francovi falangisti ustrelili največjega sodobnega španskega pesnika. Njegova dela pa so se že sedaj uvrstila v želesni repertoar neštetnih gledališč širok po vsem svetu,

pa tudi na sporedni radijski postajih znova in znova srečujemo. Lorcove drame so lirične in izrazito dramatične obenem. Začetke sodobne poetične drame, brez katere si modernega gledališča ne moremo zamiliti, najdemo že pri Lorci in ne šele pri Th. A. Elliottu ali Christopherju

»O, ta žalostni dan nad Granado, da bi se kamneni ne ubranil solz...«

Lorcova drama je prevedel Janko Modor, radijsko priredbo pa je oskrbel Ante Jurin, dramaturg zagrebške televizije. Zasedba glavnih vlog je naslednja: Mariana Pineda — Helena Erjavčeva, don Pedro de Sotomayor — Boris Kralj, Pedrosa, komisar — Maks Furjan, Fernando — Andrej Kurent, Sodelujejo še Jelka Cvetarjeva, Slavka Glavinova, Niko Ivanova, Vera Pantičeva, Marija Semetova, Tone Homjan, Janko Hočevar, Janez Rohaček in Tugomir Tory. Glasbo je napisal hrvaški skladatelj Branislav Sakač, režiral pa je Hinko Košak.

Premiera »Mariane Pinede« bo v Radu Ljubljana v torek, 6. maja, ob 20.30.

SVETOVNO RIBIŠTVO
V LETU 1956

Po statistiki, ki jo je nedavno objavila FAO (Food and Agricultural Organization), organizacija Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano, je v letu 1956 znašal svetovni ulov rib, rakov, glavonožcev, školjk in kitov 29,330.000 ton. Prekosil je prejšnje leto za pet odstotkov. Največji uspeh so dosegli ribiči na severozahodnem Atlantiku, nekoliko manj na severozahodnem Tihem oceanu, polovico tega jim je dal sev. zah. Atlantik, dosti manj plena je bilo v indijsko-tihomorskih vodah, tretjino tega pa spet na Sredozemskem in Crnem morju itd. Seveda so kot vedno pravčili Japonci. Njihov plen je znašal 4,763.000 ton. Na drugem mestu so ZDA z 2,936.000 tonami, tretja je Sovjetska zveza, katere podatki o ribištvu in kar je z njim v zvezi so v tem Letniku ribiške statistike prvič objavljeni v celoti. Njen ulov je dosegel 2,640.000 ton. Nad dva milijona ton so dosegli tudi še Norvežani, nad milijon ton pa Kanada, Velika Britanija in Indija. Navedenih sedem držav je zajelo 62% celotnega svetovnega ulova. Podatke pa našteva statistika za več ko do tega sta držav in ozemelj. Od vsega svetovnega ulova odpade na sladkovodne rive enajst odstotkov, vse ostalo je dalo morje.

ŠE DESET ČASTNIKOV
SLOVENSKE
TRGOVSKE MORNARICE

V Bakru pri Kraljevici je aprila med stotimi kandidati jugoslovanskih pomorskih podjetij opravilo izpit za poročnike dolge plovbe in strojnike III. klase tudi deset kandidatov Splošne plovbe iz Pirana. Rezultati opravljenih izpitov so nadvse zadovoljivi, predvsem med strojniki, ki so vsi z uspehom dokazali izpitni komisiji, da temeljito obvladajo zahtevano znanje. Tako je Splošna plovba dobila nadaljnji pet poročnikov dolge plovbe in to Franca Kočevarja, Ivana Bukovščka, Romana Vrboleta, Huga Možino in Stefana Bernjaka ter pet strojnnikov III. klase: Danila Kalca, Valerija Gužiča, Iva Ferija, Ivana Toiča in Kreša Bakotiča.

PRVA JUGOSLOVANSKA
VOJNA LADJA

Ce bi še obstajala, bi letos praznovala svojo štiridesetletnico. Ostal pa je od nje le še ladjiški zvon, zdaj v vojnom muzeju na beograškem Kallmegganu. Ladja se je imenovala 40,72 NRT ter je merila v dolžino 23, v širino pa 4 m. Prvotno torpedovka SRBIJA. Imela je 69,50 BRT oziroma francoske vojne mornarice je bila leta 1818 nabavljena za potrebe tedenje srbske vojske, ki je taborila na nekaterih Jonskih otokih. Prevažala je zanje hrano in strelivo predvsem na progi Solun—Mikra. Posadka 13 ljudi je bila sestavljena iz donavskih brodarjev in nekaj dalmatinskih prostovoljcev. Ob nastanku Jugoslavije je postala SRBIJA njena prva vojna ladja. Vodili so jo vsega skupaj trije kapitani. Zadnji je bil Dubrovčan kap. Andro Benič, ki je SRBIJO pripeljal iz Soluna v Boko Kotorsko. Prvotno je bila namenjena za plovne muzej vojne mornarice, kasneje so misel opustili in prva jugoslovanska vojna ladja je v Boki počasi propadala, dokler ni v zadnji vojni odsila med staro železo. Sic transit gloria mundi!

LADJE NA ATOMSKI POGON. Letos spomladi bodo začeli tudi v Japonski graditi ladje na atomski pogon. Najprej bodo zgradili eno potniško ladjo z 20.000 BRT in en tankerc z 80.000 ton nosilnosti. Potniška ladja bo uvrščena v pomorsko progo

kje so ladje

P/l »BIHAC« je 28. aprila odplula iz Bremena v Antwerpen P/l »DUBROVNIK« je na poti za Dakar, kamor pripluje 2. maja M/l »GORENJSKA« je 25. aprila priplula v Raveno, kjer manipulira s tovrom P/l »GORICA« je od 23. aprila na Reki, kjer naklada tovor za Anglijo P/l »LJUBLJANA« je 27. aprila odplula iz Šibenika v Raveno M/l »MARTIN KRPA« pripluje 3. maja iz Beiruta na Reko P/l »NERETVA« je 28. aprila priplula iz Billinghama v Casablanco P/l »POHORJE« je 21. aprila odplula iz Rotterdamoma v ZDA P/l »ROG« je 23. aprila odplula iz Reke za Anglijo, kamor prispe 6. maja P/l »ZELENGORA« je na Reki, kamor je plipula 28. aprila iz Splita

DESET LET LESNOINDUSTRIJSKEGA PODJETJA V POSTOJNI

Simfonija lesa in strojev

Največje industrijsko podjetje in sploh največji gospodarski objekt postojanske občine je »LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE POSTOJNA« ali na kratko LIP, kakor mu pravijo Postojnani. Za vso občino je posebega pomena, saj je v njem zaposlenih dobršen del delavcev in zlasti žena. Podjetje slavi prav te dni deseto obletnico svojega obstoja in je zato prav, da si ga ob tej priložnosti nekoliko približe ogledamo — po pravilu, da spričo gozda ne vidišmo dreses, bi moral biti njegova zgoda tudi za Postojnane zanimiva. Skoraj bi stavil, da se marsikdo, ki gre vsak dan mimo, ne zaveda njegovega pomena — zdi se mu pač samoumevno, da stoji tamkaj. Okrog tega obstoja pa je še veliko različnih inačic, veliko naporov in vztrajnega dela vzornega delovnega kolektiva, ki preko svojega delavskega sveta upravlja s podjetjem in skrb, da bi čimbolj napredovalo. Kako jim to uspeva, pa bomo spoznali iz naslednjih vrstic.

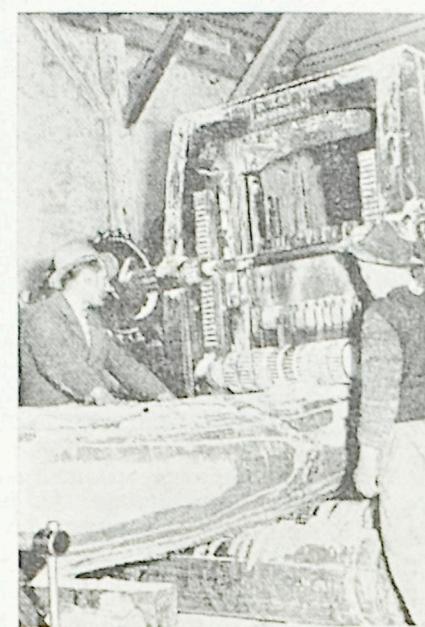
DESET TRDIH, A USPESNIH LET

Če se hočemo prav spoznati s podjetjem — recimo mu zdaj in vnaprej kar na kratko LIP — moramo poseči nazaj vse do ustanovitve, čeprav smo še tako prepričani, da ga že dovolj in do obisti poznamo. No, torej!

Nekaj podjetnih ljudi je v začetku leta 1948 izvedlo zamisel, da bi bilo prav za vso okolico, če bi v Postojni ustanovili večje lesno industrijsko podjetje. Po kratkih pripravah je bila zamisel uresničena — tedaj še od zgoraj, v skladu z razvojnimi stanjem in stopnjo tedanjega časa. Ministrstvo za gozdarstvo in lesno industrijo LRS v Ljubljani je izdalo dne 18. maja 1948 odločbo o ustanovitvi LIP Postojna s pripadajočima obratoma v Belškem in Prestranku. To so bili v glavnem žagarski obrati z zastarelimi stroji. Se isto leto so bile po izvedeni nacionalizaciji pripojene LIP Postojna še žage Krajner, Landol, Lovrenčič in Podgrad. LIP se je spopetka ukvarjal samo s proizvodnjo rezanega lesa in je žagarstvo v tedanjih pogojih intenzivnega neracionalnega izkorisčanja gozdov daleč čez dejanski prirastek lepo cvetelo.

Podjetje je delalo tedaj tudi v treh izmenah, da bi zadostilo planskim zadolžitvam prve petletke. Ob reorganizaciji upravljanja gozdarstva in lesne industrije LRS so bili še isto leto LIP priključeni še obrati Logatec, Ilirska Bistrica in Plvka ter mu bile dodeljene gozdne manipulacije in avtopark. Vendar pa je bilo to le prehodnega značaja, ker so bila še isto leto ustanovljena nova lesno industrijska podjetja JAVOR Plvka, KLI Logatec in TOPOL Ilirska Bistrica, medtem ko so bile gozdne manipulacije in avtopark oddeljene Gozdnemu gospodarstvu Postojna. Po končani reorganizaciji so v sklopu LIP Postojna ostali obrati Postojna,

ukinitvijo žagarskih obratov pa je bilo treba preusmerjati dejavnost podjetja na proizvodnjo polizdelkov in finalnih produktov, dela na preostalih žaganah pa omejiti na eno iz-

Pri velikem gatu v obratu Belsko

menjuje so potrebne tudi strojne naprave po drugih obratih, saj so zaradi starosti že skoraj neuporabne. V obratu lesne galanterije v Postojni bodo pravkar preuredili površinsko obdelavo lesa in ročno delo nadomestili s strojnim, uredili bodo novo lažirnico, parno lokomobilno nameravajo nadomestiti z električnim pogonom in podobno. Prav tako čutijo nujno potrebo, da dosedanje pomanjkljive higienične tehnične naprave izpopolniljo z odvajalcem za prah in žagovino, nameravajo urediti sodobne sanitarne naprave. Sami pravijo, da se dobro zavedajo, kako krepko bo to lahko doprinieslo k povečani storilnosti dela in znižanju obolenj, zaradi katerih morajo plačevati socialnemu zavarovanju celo dodatne zneske. Sicer pa je to tudi objektivno pogojeno zaradi pretežno ženske strukture delovne silje, saj je znana reč, da so žene bolj podprtene obolenjem kot pa moški.

Ko smo se zbrali v direktorjevi sobi, se seveda najprej zapičim vanj. Tovariš Maks Kolar mi radi volje postreže za zaželenim:

»Naš sedanj položaj, naši načrti in še naši odnosi z občino? Na vse hkrati dobih odgovor: naš položaj je trden, ni se nam treba batiti ne za sedanje in ne za prihodnje plače. Po perspektivnem načrtu razvoja podjetja bo investiran za rekonstrukcijo in razširitev do leta 1961 kar 225 milijonov dinarjev. Proizvodnja se bo po tem načrtu povečala od sedanjih 572 milijonov dinarjev na 847 milijonov v letu 1961 — od tega samo za izvoz od sedanjih 239 milijonov na 472 milijonov dinarjev. Pri tem se bo pro-

Osrednji obrat Lesno industrijskega podjetja Postojna, ki leži neposredno pod postojnsko železniško postajo

izvodnja količinsko dvignila za 43 odstotkov, delovna sila pa bi zrasla samo z 25 odstotkov. To bo seveda terjalo od nas veliko prizadevanje in se tega tudi v polni meri zavedamo. Naši odnosi s komuno pa so bili vedno dobrini nobenega razloga, da bi se poslabšali. Nasprotno — naše sodelovanje se bo zlasti na področju stanovanjske izgradnje še okreplilo.«

S tako politično pravočasnega prilagojevanja razmeram je podjetju uspelo obdržati na delu vso zaposleno delovno silo in celo občutno zvišati njeno število. Prav v tem je veliki pomen tega podjetja za vso okolico. Tako se je število zaposlenih — predvsem žens — v obratu Postojna celo visoko dvignilo — od tedanjih 65 kar na 210 delavcev. Celotni delovni kolektiv LIP pa šteje danes kar 367 članov!

ZATO PA DANES:

Za rekonstrukcijo obratov, nabavo novih strojev in opreme je bilo treba vložiti velika finančna sredstva, ki jih je podjetje vse doalo iz svojih skladov, le za novo srušilico so morali najeti investicijsko posojilo. Resili so pereče vprašanje strokovnih kadrov, saj pošiljajo svoje vajence v nižje lesno šolo v Škofjo Loko.

Proizvodnja dosega danes vrednost pol milijard dinarjev. Od tega gre v izvoz vsa prodejna lesne galerije v vrednosti 50 milijonov deviznih dinarjev, dalje 60 odstotkov lesne embalaže, okrog 20 odstotkov rezanega jelovega lesa ter 75 odstotkov rezanega lesa bukve in drugih trdih listavcev — vsega za okroglo 200 milijonov deviznih dinarjev. Na zunanjem trgu so LIP izdelki močno cenjeni. Podjetje si je ustvarilo glas solidnega partnerja — tako po kvaliteti izdelkov kot po njihovi točni dobavi v pogojenem roku.

Podjetje je bilo steč prizadeto zaradi znižanja izvoznega koeficiente za te vrste izdelkov, vendar pa je z reorganizacijo proizvodnega procesa in povečanjem delovne storilnosti uspelo premestiti tudi te težave.

Pomanjkanje hladovine za žaganje je trenutno najbolj prizadelo obrat Belško. Zanj je zato v perspektivnem načrtu gospodarskega razvoja postojanske občine in LIP kot matičnega podjetja predvidena preusmeritev na izdelavo embalaže iz lusčene bukovine. Namesto sedanjih dotrajanih dveh polnojarmenikov bi morali v Belškem razen tega v kratkem napraviti novo tračno žago »brento«. Temeljite iz-

menjave so potrebne tudi strojne naprave po drugih obratih, saj so zaradi starosti že skoraj neuporabne. V obratu lesne galerije v Postojni bodo pravkar preuredili površinsko obdelavo lesa in ročno delo nadomestili s strojnim, uredili bodo novo lažirnico, parno lokomobilno nameravajo nadomestiti z električnim pogonom in podobno. Prav tako čutijo nujno potrebo, da dosedanje pomanjkljive higienične tehnične naprave izpopolniljo z odvajalcem za prah in žagovino, nameravajo urediti sodobne sanitarne naprave. Sami pravijo, da se dobro zavedajo, kako krepko bo to lahko doprinieslo k povečani storilnosti dela in znižanju obolenj, zaradi katerih morajo plačevati socialnemu zavarovanju celo dodatne zneske. Sicer pa je to tudi objektivno pogojeno zaradi pretežno ženske strukture delovne silje, saj je znana reč, da so žene bolj podprtene obolenjem kot pa moški.

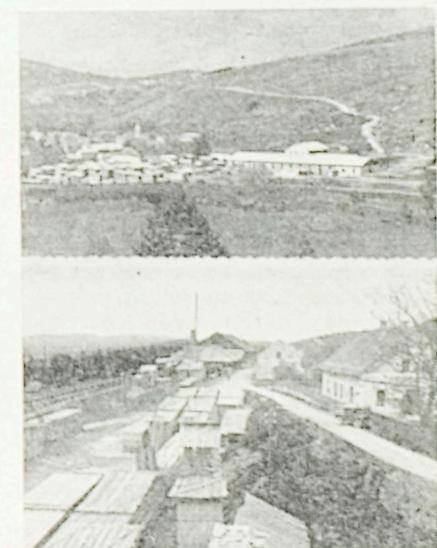

Tako smo jih zbrali na sliki: direktor Maks Kolar, sekretar podjetja Boris Plahuta, predsednik delavske svete Anton Lamovec, predsednik upravnega odbora Anton Miklavčič, sekretar osnovne organizacije ZK v podjetju Ivan Posega in tajnik sindikalne podružnice Milan Vatovec

skrb za človeka: ne samo skrb za osebno raznoredo in materialno korist, ki se tako rada spreveri v sebične in vedno večje zahteve, marveč in predvsem v skrb za človeka, kar ima neposredno korist zanj in za skupnost — skrb za tople obroke v podjetju, skrb za ozvočenje obratov in opazovanje na delo, skrb za opremo delavcev in higienično tehnično zaščito delavcev, skrb za zdravo zabavo in razvedrilo, za izlete, ki naj spoznajo in povežejo med seboj ves delovni kolektiv, ki je sicer razdeljen na več ločenih delovišč, skrb za strokovni dvig delavcev, za njihovo kvalifikacijo — to je osnovna poteza dela sindikalne organizacije v LIP Postojna. Menda je ni treba posebej hvatali.

Ko sem se poslovil od prijaznih dirigentov, ki z nevidno takirko vodijo simfonijo lesa in strojev v LIP Postojna, ko je ostal za menoj rezki zven pojoče cirkularke in vriskanje skobelnih strojev, sem se domisli, da bi tale zapisek ne bil popoln, če ne bi o podjetju pobaral še na občini v Postojni. Namesto odsotnega predsednika ObLO Jožeta Baše je v njegovem in svojem imenu povedal svoje mnenje predsednik občinskega odbora SZDL Slavko Černelli:

»Seveda je LIP za vso občino največjega pomena. Da ne govorim v gospodarskem pogledu, saj

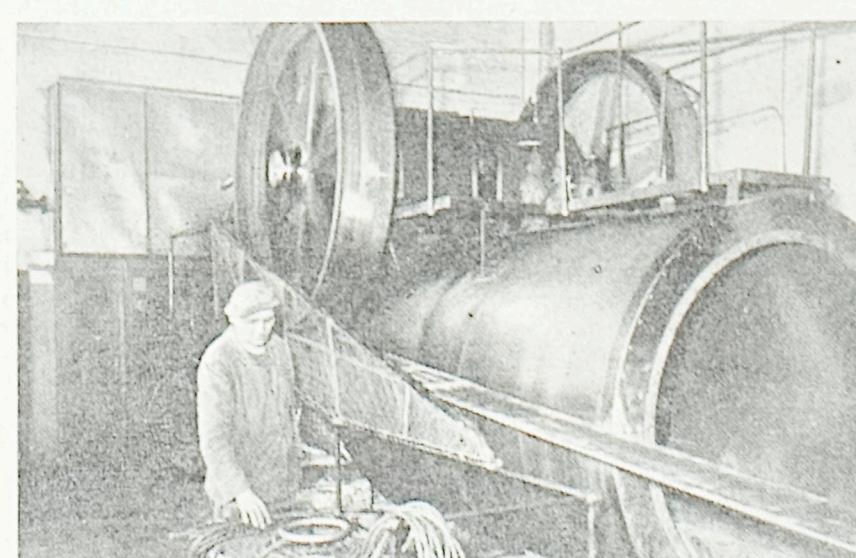

Dve v eni: na zgornji polovici je videti obrat postojnskega LIP v Koritnicah pod Snežnikom, na spodnji pa je obrat v Ravniku

je naše največje podjetje. Je pa razen tega tudi velikega političnega pomena, saj je mobilizator velikega števila delavcev za najrazličnejše naloge na vseh področjih življenja, zlasti pa na športnem in kulturno zabavnem. Še prav posebno je treba pohvaliti člane kolektiva obrata v Belškem, ki dajejo utrip političnemu in kulturno prosvetnemu delu v svojem okolišu. Kar pa zadeva podjetje kot tako in njegov odnos do komune in narobe, lahko rečem, da se dobro razumem in morebitna nesoglasja sproti odstranjujemo. Pohvalno je, da je prav LIP eno izmed podjetij, ki ne poznao občine samo takrat, kadar jim teče voda v grlo...«

No, tovarišice in tovariši v Lesno industrijskem podjetju Postojna — k vašemu jubileju tudi naše iskrene čestitke!

Tekst in fotografije: Rastko Bradaška

Strojnica z veliko parno lokomobilno postojnskega obrata LIP

<p>LIP POSTOJNA</p> <p>na obratu Postojna, Belško, Koritnice in Ravnik</p> <p>ob 10. obletnici obstoja podjetja iskreno čestita vsemu prebivalstvu k Delavskemu prazniku - 1. maja!</p>
--

Vse v znamenju okrajnega festivala

Zaključna prireditev bo 25. maja v Kopru s sprevodom in okrajnim nastopom — Pri vseh prireditvah bo sodelovalo več tisoč ljudi, predvsem mladine.

Festival telesne kulture je za koprski okraj izrednega pomena. To ni samo pregled vseh dosegovih rezultatov v telesni vzgoji, ampak predvsem spodbuda za nadaljnje delo in za širjenje telesne vzgoje med vse sloje prebivalstva. Festival pa ne združuje samo vse telesnovzgojne organizacije, ampak tudi družbene organizacije, ki imajo v svojem programu tudi elemente telesne vzgoje. S tem praktično zajema vso mladino koprskega okraja, ker daje možnosti uveljavljanja v tekmovalnih in nastopih.

Glavne prireditve festivala so: tekmovanje, tek mladosti in okrajni nastop, ki bo v Kopru 25. maja. Tekmovanja so razdeljena na šolska, skupna tekmovanja Partizana in okrajne športne zveze ter na tekmovanja sindikalnih podružnic.

Šolska tekmovanja obsegajo prvenstva v odbojki, malem ro-

zveza pa specializacijo v številnih panogah telesne vzgoje. S tem se ti dve organizaciji dopolnjujeta in usmerjata svoje pripadnike v splošno in specializirano telesno vzgojo. Do zdaj so že skupaj organizirali prvenstvo v košarki in namiznem tenisu, na programu pa so še prvenstva v odbojki, malem rokometu, atletiki in plavanju. Ločeno bo samo prvenstvo v partizanskem mnogoboru ter v mnogoboru v vajah na orodju, športna zveza pa v veslanju in balinanju.

Stevilna tekmovanja pripravljata tudi okrajna strelska zveza. Okrajna in občinska so se že začela, okrajno prvenstvo pa bo v Kopru 25. maja. Taborniki so že organizirali prvenstvo pomladka v taborniškem mnogoboru v Divači, okrajno prvenstvo v taborniškem mnogoboru pa bo 3. in 4. maja v Postojni. Tudi program sindikalnih tekmovanj so že dolöili. Tekmovali bodo v namiznem tenisu, odbojki, nogometu, streljanju, balinanju in plavanju. Prvenstva bodo po občinah, nato pa bodo okrajna finalna tekmovanja. Razumljivo je seveda, da lahko sindikalne podružnice še razširijo svoje programe glede na možnosti in zanimanje članstva, kakor so to na primer napravili v Izoli.

Na mostu nad Dragonjo bomo 6. maja sprejeli štafeto mladosti, ki bo prišla k nam iz puljskega okraja. Tekaci bodo tekli skozi Sečovlje, Portorož, Piran, Strunjan, Izolo, Koper, Dekani, Hrpelje, Divača in Sežano do Razdrtega, kjer bodo predali palico športnikom goriškega okraja. Računamo, da se bo udeležilo teka mladost okrog 1000 mladincev in mladink ter spremjevalev, ki bodo pretekli progo 90 kilometrov.

Glavna prireditev festivala pa bo okrajni nastop, ki bo v Kopru 25. maja. Prireditve se bodo začele že zvečer pred 25. majem, ko bo okrajna akademija društva Partizan. Nastopili bodo tekmovalci domačih društev ter izbrani telovadci in telovadke Slovenije. Dopolne 25. maja bodo skušnje za glavni nastop, v pristanišču pa svečana splovitev novih čolnov, regata ter prvenstvo v veslanju in streljanju. Streljali bodo verjetno na gibljive tarče na morju. Ob tej priložnosti pričakujemo tudi obisk vojne mornarice iz Pulja. Vse mesto bo sčetno okrašeno, številne godbe pa bodo igrale koncerte.

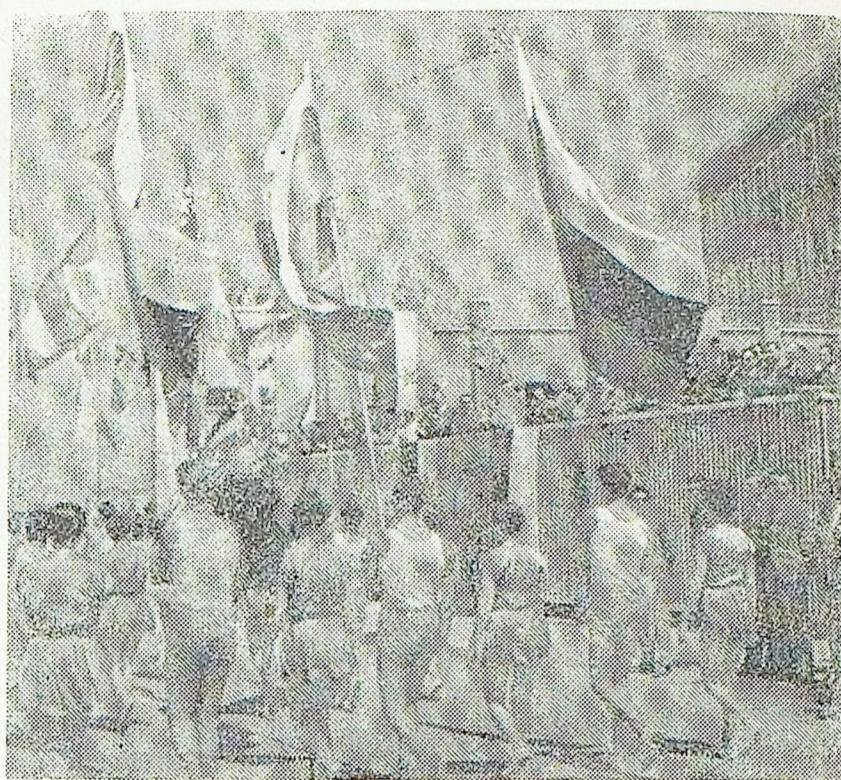
Popoldne bo parada mladosti. V sprevodu bodo sodelovali šolski otroci, članstvo Partizana in športne zveze, strelec, taborniki, planinci, delavska mladina, predvojaška vzgoja in gasilci. Računajo, da bo v sprevodu korakalo več tisoč ljudi.

Po sprevodu bo nastop na stadionu. Jedro nastopa bodo prostevanje, ki jih bodo izvajali pripadniki Partizana in šol. Nastopili bodo člani in mladinci, članice in mladinke, pionirji in pionirke, moška in ženska deca ter ciciba-

ni. Srednje šole bodo prikazale »polko«, ritmično skladbo Mire Čelikove, osnovna šola iz Kopra pa bo nastopila skupaj z deco Partizana. Delavska mladina bo nastopila z lastno točko prostih vaj, s katerimi bo prikazala osnove rekreativne telesne vzgoje. Taborniki bodo prikazali svoje spretnosti v sestavljanju šotorov, signaliziranju in igrah. Predvojaška vzgoja bo nastopila z vajo s puškami, gasilci pa bodo pripravili vaje na lestvah.

Razen tega bo tudi prikaz orodne telovadbe in akrobatike ter atletike. Prikaz atletike bo v obliki tekmovanja, ker bodo v tej točki nastopili finalisti okrajnega prvenstva. Posebna točka bodo vaje na orodjih vrhunskih slovenskih telovadcev in telovadk. Tudi Ljudska tehnika pripravlja več presenečenj, od katerih naj omenimo zlasti spuščanje zrakoplovnih modelov, vožnjo pionirjev na malih vozilih in urejanje prometa s signalnimi znaki.

Miloš Stergar

Slika z nepozabnega fizkulturnega nastopa, pokrajinskega zleta koprskega Partizana dne 12. junija 1955 v Kopru: mimohod nastopajočih telovadcev

Postojnčani so lepo proslavili svoj prvi občinski praznik

Na večer pred 23. aprilom, ki ga bodo Postojnčani od letos dajali slavili kot svoj občinski praznik, je bila v kulturnem domu v Postojni slavnostna akademija. Predsednik občinskega odbora Zveze borcev v Postojni Janez Kranjc je v svojem nagovoru naglasil, da proslavlja postojnska

občina 23. april kot svoj občinski praznik v spomin, ko so tega dne leta 1944 minerci IX. korpusa Jugoslovanske armade začeli v Postojnski jami tam vskladiščenih 20 vagonov bencina. Istega dne

Za prvi občinski praznik so v Postojni odprli razstavo »140 let od odkritja Postojnske jame«. Na sliki so udeleženci pri slavnostni otvoritvi razstave minuto sredo v Inštitutu za raziskovanje krasa SAZU v Postojni (Foto Vilko Filač, Postojna)

INVALIDI NA POSTOJNSKEM DOBRO ORJEJO

Te dni so v Postojni zborovali člani Zveze vojaških vojnih invalidov postojanske občine in se temeljito pogovorili o svojem delu v preteklem letu. Z veseljem so ugotovili, da je vseh sedem osnovnih organizacij ZVVI pokazalo leta 1957 veliko delovno vnemo in je lahko delo njenih članov — 340 po številu — zgled tudi drugim organizacijam.

Predsednik občinskega odbora ZVVI Boris Križaj je na tem občinem zboru med drugim naglasil tesno sodelovanje te organizacije z Zvezno borcem. To se kaže predvsem v skupnem reševanju številnih vprašanj v zvezi z gromnimi podporami in šolanjem otrok padlih partizanskih borcev. ZVVI v Postojni je tudi poskrbel za podporo svojim članom, za uspešno reševanje raznih problemov, ki so jih imeli v zvezi s priznanjem invalidnine, kakor tudi glede prekvalifikacije posameznikov in posredovanja za dodelitev stanovanj.

Omeniti je treba tudi udejstvovanje invalidov na kulturnoprosvetnem in športnem področju. V postojnski občini delujejo tudi dve sekcijs, strelska in šahovska, v kateri so včlanjeni le invalidi. Predvideno je tudi, da bodo ustavovili še sekcijs kegljačev in baličarjev. Pohvaliti je tudi treba uspeh invalidov na okrajnem tekmovanju v namiznem tenisu in v plavanju, na katerih so zasedli prva mesta, na republiškem tekmovanju v smučanju in plavanju pa drugo mesto.

Na občinem zboru so sprejeli še vrsto sklepov in njihova uresničitev bo dokazala, da so organizacije Zveze vojaških vojnih invalidov na Postojnskem resno prijete za delo.

ŠTINA

so v tržaških zaporih obesili 15 talcev — domačinov.

Na tej akademiji so člani DPD Svoboda iz Postojne izvajali z moškim pevskim zborom in orkestrom kantato »Partizan«.

V sredo, na sam občinski praznik, je bila v prostorih postojnskega kina slavnostna seja občinskega ljudskega odbora, ki so se je udeležili tudi podpredsednik OLO Koper Franc Klobočar, organizacijski sekretar OK ZKS Julij Titl, predsedniki delavskih svetov in upravnih odborov podjetij ter predsedniki sindikalnih podružnic. Posebna odborniška delegacija je položila vence pred postojnski spomenik padlih borcev.

Popoldne je bila otvoritev razstave »140 let Postojnske jame«. Njeni otvoritvi v prostorih Inštituta za raziskovanje Krasa so prisostvovali številni predstavniki oblasti, političnih organizacij, drugi kulturni in javni delavci, predstavniki SAZU iz Ljubljane ter dokaj Postojnčanov. Ravnatelj Inštituta za raziskovanje Krasa prof. dr. Roman Savnik je ob otvoritvi razstave spregovoril o zgodovini Postojnske jame.

Popoldne je godba na pihala JLA iz Postojne priredila v koncertni dvorani Postojnske jame koncert narodnih in partizanskih pesmi. Zvečer pa je bila v prostorih Jamske restavracije družbana zabava, na kateri je sodeloval tudi znani kvintet bratov Avsenikov.

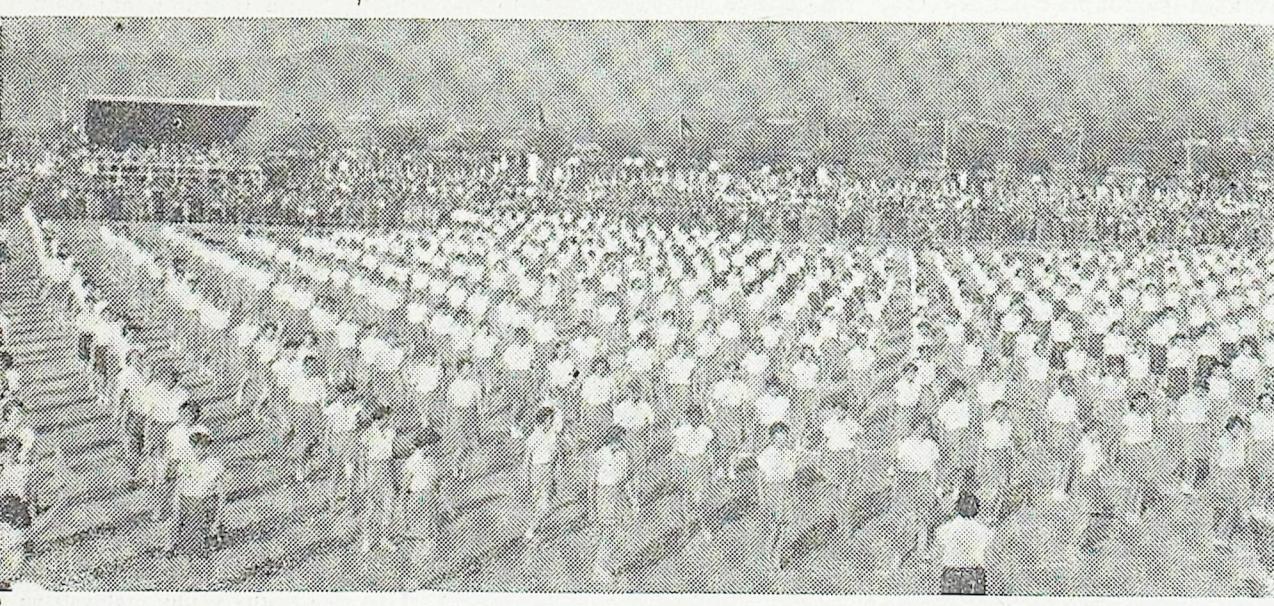
Ština

TRAGIČEN DOGODEK

Poučite otroke in mladino, da vse najdeno strelivo pustijo na miru in o najdbah obvestijo pristojne organe!

Pretekli teden je prišlo v Trnju pri Pivki do hude nesreče z granato. Petnajstletni Stanko Bergoč, stanovanec v Trnju 75, je našel na paši topovsko granato in jo prinesel domov. Lotil se je izpraznjevanja streliva. S kladivom in orodjem za klepanje je nabijal po granati. Granata je eksplodirala in ga težko poškodovala. Stanko Bergoč je dobil težje poškodbe rok, glave in oči. Njegovo zdravstveno stanje je dokaj kritično, vendar je izven življenske nevarnosti. Ker je na tem področju še veliko strelskega materiala iz prve in druge svetovne vojne, je potrebno ponovno opozoriti vse prebivalce, da bi upoštevali navodila o odstranitvi starega strelnega orožja, ki priporočajo, da bi o najdbi neeksploziranih bomb takoj obvestili pristojne vojaške ali druge varnostne organe, ki strokovno odstranijo eksploziv.

S. M.

Nastop mladink in članic na pokrajinskem zletu Partizana v Kopru junija 1955

PROGRAM PRIREDITEV

(Nadaljevanje s 1. strani)

ne organizacije in sindikalne podružnice pa bodo predilekte vrsto tekmovalj, medtem ko bodo nekateri delovni kolektivi organizirali razne izlete.

Kresove bodo začeli tudi na hribih izolske občine, ki bo na večer pred praznikom priredila ob sodobovanju krajevnega delavsko-prosvetnega društva Svoboda in italijanskega kulturnega krožka veliko zborovanje na osrednjem trgu v Izoli.

V ranih jutranjih urah bo godba na pihala zaigrala v Izoli budinicu, ob 9. uri pa bo otvoritev letnega kopalšča, nato pa otvoritev nove avtomatske telefonske centrale. Ob 10. bo na Garibaldijevem trgu glasbeni koncert, uro kasneje pa začetek tekem v odbojki med ekipami sindikalnih podružnic in tekmovanje veslačev. V petek, 2. maja, bodo ribiške ladje vozile izletnike v Umag, Savudrijo, Portorož in Ankaran.

V Piranu in Sečovljah bosta pravomajski proslavi 30. aprila zvečer, V Sečovljah bo ob tej priložnosti tudi zaključen ljudskoprosvetni teden tamkajšnje Svobode. V Piranu bo noči promenadni koncert godbe na pihala, baklada in veliko ljudsko zborovanje, kateremu bo sledil kulturno-umetniški nastop članov piranske DPD Svobode. Prvega maja namenljajo prirediti obisk državnega posestva »Krog«, kjer bo poskrbljeno tudi za zabavo.

Potem, ko bodo zagoreli na Slavnini kresovi, bo v Hrpeljah v sredo zvečer baklada in proslava Prvega maja, ki jo bo priredilo DPD Svoboda. Baklada in proslave bodo tudi v Materiji, v Pregarjih in Podgradu. Prvega maja bodo v Hrpeljah razne športne prireditve in spuščanje zmajev ter balonov.

Krajevne proslave mednarodnega praznika dela bodo prav tako noči v Divači in v nekaterih vseh divaških občinah. V Divači sami bodo 1. maja v dopoldanskih urah po zborovanju odprli Zdravstveni dom, nato pa priredili razna fizkulturna in športna tekmovanja. Popoldne bo revija ljudsko-prosvetnih društev s področja divaške občine, nato pa sečelov in zabavna prireditve.

Tudi na Sežanskem bodo 30. aprila zagoreli kresovi, a v Sežani, Dutovljah, Štanjelu in Pliskovici bodo v večernih urah slavnostne akademije, na katerih bodo sodelovala krajevna prosvetna društva. Na sam praznik je predvidenih v Sežani več športnih tekmovanj.

Pravomajske proslave bodo noči še v Postojni, v Orehku, Prestranku, Planini, Studenem in v Hruševju. V Postojni bo tudi baklada, na Nanosu in na drugih hribih postojnske občine pa bodo zagoreli kresovi. V četrtek, 1. maja, bosta vojaška in gasilska godba na pihala zaigrali Postojnčanom budnice in jih povabili na izlet na Nanos in na Pečno reber.

Stafetno baklado namenljajo organizirati člani TVD Partizan v Ilirske Bistrici, od koder bo lep pogled na pravomajske kresove, prižgane na večjih hribih ilirsko-bistriške občine. Prvega maja ob 9. uri bo na trgu v Ilirske Bistrici zborovanje, ki mu bo sledila kulturno-umetniška prireditve DPD Svobode. Slavnostne pravomajske akademije bodo tudi v Knežaku, na Premu, v Jelšanah in Zabičah. 1. in 2. maja bodo v tej občini organizirali več športnih tekmovanj in razne izlete delovnih kolektivov.

Pa tudi v Pivki bodo proslavili 1. maj z akademijo, povorko in prižiganjem kresov na večer pred praznikom. Podobne proslave bodo istočasno tudi v Neverkah in na Baču. Prvega maja pa bo godba najprej zaigrala budinco, nato pa bodo tekmovalja v streljanju, odbojki, vlečenju vrvi in množični izlet na Orlek, kjer bo velika pravomajska zabava.

Koper - Postojna 2:0

Če ne bo presenečenj, je vprašanje primorskega prvaka že rešeno

Nedeljsko kolo je bilo odločilno v primorski nogometni podvezni. Pomerila sta se namreč glavna kandidata za osvojitev prvenstva: Postojna in Koper. Čeprav so bili gostje favoriti, se je tekma končala z zaslzeno zmago Kopra 2:0 (1:0).

Tekma je privabila na igrišče okrog 1000 gledalcev, ki so bili priča zelo borbeni in tudi lepi igri. V prvem polčasu je bila Postojna nekoliko boljša, ni pa znala izkoristiti precej zrelih priložnosti pred nasprotnikovim golom. Koper je prišel v vodstvo zaradi grobe napake nasprotnega vratnika in iz direktnega udarca ni bilo težko doseči Rozmanu gol. V drugem polčasu se je slika na igrišču spremenila. Koper je zignal odlično in bil skoraj ves čas v premiči. Zlasti dobro je igrala obramba, ki ima levji delež za zmago. Drugi gol je dosegel Rozman, ki je žogo ostro streljal v zgornji levi kot.

Se nekaj besed o obeh najmočnejših enajstoricah v primorski podvezni. Koper je z nedeljsko zmago dokazal, da ima solidno moštvo in obrambo, ki zna zigrati dobro in borbeno. Pač pa ima Koper razmeroma slab napad, v katerem lahko računa le na srednji tri, medtem ko bo treba vprašanje kril brž ko mogče rešiti. Desno krilo bo moralno precej spremeniti način igre in se bolj prilagajati dogodkom na terenu, medtem ko levo krilo sploh ni doraslo igri celega moštva. Če ne bi bilo kril, bi lahko za koprsko moštvo rekli, da je zaigralo tako, kakor ga še nismo videli igrati v Kopru. Postojnčani so kljub porazu pustili dober vtis. Moštvo je v glavnem izenačeno, pa vendar je napad boljši del. Če ne bi v nedeljo naleteli na tako trdno in borbeno obrambo Kopra, bi bil rezultat najbrž obraten. Koper je zdaj na pol poti do zmage. Toda prvega mesta še nima v žepu, saj igra še dve težki tekmi zunaj (v Ajdovščini in

Mirnu), medtem ko ima Postojna le srečanje z Adrio v Mirnu, dve tekmi pa igrat doma.

Od ostalih rezultatov naj omenimo predvsem preprečljivo zmago Anhovga nad Sidrom s 3:0, medtem ko je Primorje premagalo Tabor s 3:0 (p.f.). Branik pa je premagal Adrio z 2:0.

Lestvica:

Koper	11	8	1	2	33:13	17
Postojna	11	8	0	3	50:10	16
Branik	11	6	1	4	23:32	13
Primorje	11	5	1	5	27:19	11
Anhovo	11	4	2	5	23:27	10
Tabor	11	4	2	5	23:33	10
Adria	11	3	1	7	25:41	7
Sidro	11	2	0	9	20:49	4

V nedeljo bodo na sporednu naslednja srečanja: Tabor—Branik, Postojna—Anhovo, Adria—Koper in Sidro—Primorje.

Poraz Ilirske Bistrike v odbojki

V prvem kolu republiške lige je Partizan Ilirska Bistrica na domačem igrišču izgubil z ljubljanskim Poštarjem z 0:3. Razlika v setih (15:13, 15:11, 15:9) kaže, da sta bili moštvi precej izenačeni. S kvaliteto igre občinstvo ni bilo zadovoljno.

V prvem kolu koprske okrajne košarkarske lige je Postojna II premagala Sežano z 41:36.

V okviru moštvenega šahovskega prvenstva koprskega okraja je Izola premagala Piran s 7 in pol : 2 in pol.

Spet dve točki za Izolo

V nedeljskem kolu ljubljansko-primorske nogometne lige je Izola v Ljubljani zaslzeno premagala Ilirijo z 2:0. Izola ima zdaj 14 točk in lepe izglede, da se uvrsti med prvo enajstorico. V nedeljo igra doma z Grafičarjem in ga bo v primeru zmage pre-

hitela. Idrijski Rudar je osvojil prvo točko v pomladanskem delu prvenstva. Z ljubljanskim Grafičarjem je igral neodločeno 0:0. Na to točko ni nobeden računal in je treba dati priznanje Rudaruju zaradi borbene igre. Prihodnjo nedeljo bodo Idrijčani gostovali v Novi Gorici. Nova Gorica bo hotela na vsak način zmagati, saj so ji točke zaradi poraza proti Triglavu na lastnem igrišču nujno potrebne.

Radio KOPER

NEDELJA, 4. maja:
8.00 Kmetijska oddaja: »Organiziranje letosnjega odkupa na Goriškem — Obisk pri kmetijskem posestvu Odolina v Brdih« — Kvintet Avsenik — 10.30 Reporterske turistične beležke — 10.50 Lahka glasba — 14.15 15' valčkov in polk — 14.30 Sosedni kraji in ljude — 15.00 Vesti — 15.10 Pogovor s poslušalec — 15.15 Glasba po željah.

PONEDELJEK, 5. maja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: »Nega posajenih topolov« — 14.00 Ponedeljkove popevke — 14.30 Športna oddaja — 14.40 To smo izbrali za vas — 15.00 Vesti.

TOREK, 6. maja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: »Zatiranje travniškega pleveja in raznih škodljivcev v travni rušic« — 13.45 Iz opernega sveta.

SREDA, 7. maja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: »Setev in pomen heterozne koruze« — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Sola in živiljenje: »Srečanje s pionirji: Med pionirji v bolnični Valdoltra.

CETRTEK, 8. maja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: »Stanovanjska skupnost v naši vasi« — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Pogovor z volivci: »Govori pred OLO Nova Gorica inž. Karmelo Butihna.

PETEK, 9. maja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: »Pripravimo živino za pašo« — 13.45 Popoldanske melodije — 14.30 Gospodarska oddaja: »Kaj so pokazale razprave ob volitvah v delavske svete.

SOBOTA, 10. maja:

7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti: »Redčenja rodnega lesa in plodov« — 14.30 Kulturni obzornik: »Vprašanje muzejev NOB na Primorskem« — 15.25 Pojeta Dana Dana Filipičič in Franc Koren, spremila trio Avgust Stanko.

di televizijski spored pri Frančku v Loži. In vidite: izračunal sem, da bo ceneje, če se zadolžim in kupim sprejemnik sam, zakaj pet kovačev za konsumacijski blok in raztrgane hlače povrh, je vsekakor preveč tudi za najlepši celovečerni spored. Prav potišo vam pa še nekaj povem: resno sumim Frančka, da ima kak tajen dogovor z našimi krojači, sicer bi po mojem že zamenjal tiste predpotopne stole, ali pa vsaj z njih odstranil odvečne žebanje.

Pozdravljeni!

Vaš Vane

KOPER: 2., 3. in 4. maja ameriški barvni film — cinemascope PIKNIK, 5. in 6. maja japonski film LEGENDA O UGESTU, 7. in 8. maja sovjetski barvni film PREIZKUSNA ZVESTOBE.

IZOLA: 2. maja ameriški barvni film cinemascope PIKNIK, 3. in 4. maja sovjetski barvni film PREIZKUSNA ZVESTOBE, 5. in 6. maja sovjetski barvni film SKRIVNOST DVEH OCEANOV, 7. in 8. maja madžarski film VRITNEC.

SECOVJE: 2. maja sovjetski barvni film PREIZKUSNA ZVESTOBE, 3. maja sovjetski barvni film RESNICNA ZGODBA, 4. maja mehiški film PREPOVEDAN SAD, 8. maja (črtani mešani program za šole) MALA LAZNIVCA.

SMARJE: 3. maja mehiški film PREPOVEDAN SAD, 4. maja sovjetski barvni film RESNICNA ZGODBA, 7. maja (mešani črtani program za šole) MALA LAZNIVCA.

SKOFIJE: 3. maja francoski film JU LIETTE, 4. maja ameriški barvni film BRODVAJSKA USPAVANKA, 7. maja japonski film LEGENDA O UGESTU.

DEKANI: 3. maja ameriški barvni film BRODVAJSKA USPAVANKA, 4. maja francoski film JU LIETTE.

POSTOJNA: 3. in 4. maja ameriški barvni film ZADNJKRAT SEM VIDEL PARIZ, 6. in 7. maja italijanski film STO LET LJUBEZNI, 8. in 9. maja jugoslovanski film SLAB DENAR.

SEZANA: 1. in 2. maja švedski film PLESALA JE ENO SAMO POLETJE, 3. in 4. maja ameriški film RDECE PODVEZE, 6. in 7. maja jugoslovanski film CEVELJKI NA ASFALTU, 8. in 9. maja francoski film PODZEMLJE PARIZA.

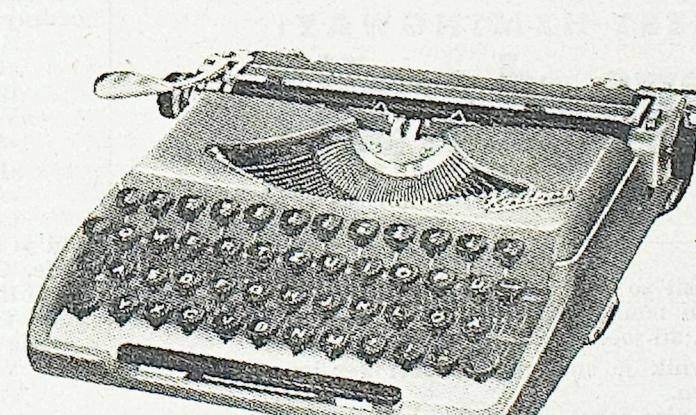
BOGATO IZBIRO NAOČNIKOV za odrasle in otroke, precizna šestila, logaritmčna računala dobiti v največji izbiro pri tvrdki VISTA, Optika — foto, Trst, ul. Carducci 15, telefon 29-656.

DVOKOLESA od 7.000.— dalje, ciklomotorji od 44.000.— dalje ter Vespe, nove in rabljene, Vam nudi tvrdka Marcon, Trst, ulica Pieta 3. Pošiljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

PEDIKURA NOG je vsak mesec od 5. do 10. v mesecu v hotelu GALEB, Koper. Odstranite kurja očesa, trdo kožo, vrašene nohte, ozdravite poteze. Negovanje noge — lahka hoja. Ne zamudite priložnosti! SPREJMEM vsako pisarniško honorarno delo 6 ur dnevno. Ponudbe pošljite na upravo lista pod »Tako«.

PRODAM zaradi preselitve kuhiško opremo, spalnico in štedilnik. Vsi predmeti so v prav dobrem stanju. Ogled dnevno od 11. do 13. in od 16. do 18. ure. Naslov v upravi lista.

MLAD FANT se želi zaposlit v Piranu, Izoli, Kopru ali bližnji okolici, sprejme vsako delo. Ponudbe pod »WESTEN« na upravo lista.

Oglejte si v naših poslovalnicah v Kopru (knjigarna v Kidričevi ulici), Izoli in Piranu

razstavljen

PISALNE STROJE

Prepričali se boste o zelo ugodnih nabavnih pogojih, sa

ATOMIUM

V četrtek, 17. aprila so odprli svetovno razstavo v Bruslju, češ pol leta, v nedeljo, 19. oktobra, jo bodo zaključili. Vse stavbe, paviljone in dvorane bodo odnesli, ostal bo le ATOMIUM, simbol prve svetovne razstave ob vstopu človeštva v atomsko dobo. Stal bo desetletja in morda celo stoletja in pričal znancem o tej pomembni dobi na zemlji.

110 m visoko se v pomladanskem soncu sveti najvišja izmed devetih srebrnih krogel Atomiuma. V njem je nameščena restavracija. Ekspresno dvigalo potegne obiskovalca tako rekoč bliskovito v vrtoglavovo višino. V ostalih osmih kroglah so velike okrogle dvo-

rane. Skozi kovinske opornike, s katerimi so krogle medsebojno povezane, vodijo tekoče stopnice.

Večina ljudi misli, da predstavlja Atomium neko vrste atom, kar pa ne odgovarja resnici. Prave atome predstavljajo le velike krogle, cel Atomium pa ima s svojimi devetimi atomi točno obliko železovega kristala. Od tod devet krogel. Za izdelavo njihovih sten so porabili osemdeset ton lahke kovine, gradili pa so Atomium skoraj leto dni.

300 MILIJONOV RADIJSKIH SPREJEMNIKOV

Po zadnjih statističnih podatkih je na vsem svetu okrog 300 milijonov radijskih sprejemnikov. V to število so vstavili vsi aparati, tudi tisti v avtomobilih, na vlakih, letalih in podobno. Potem takem pride na vsakih osem od devet ljudi po en radio. Od tega je samo v ZDA 150 milijonov aparatov, v Evropi 82 milijonov, v vsej Afriki pa komaj tri milijone.

New York pod vodo. Takšno prihodnost preročuje temu največjemu mestu na svetu ameriški znanstvenik dr. Harry Wexler, direktor državnega zavoda za proučevanje voda. Učenjak trdi, da se bo morska gladina v prihodnosti dvignila nad sto metrov, kar bo posledica tajanja ledeneh gora v Severnem in Južnem ledenu morju. Če se bodo predvidevanja uresničila, preti seveda enaka nevarnost mnogim drugim mestom.

TRETJINO ŽIVLJENJA PRESIMO

Američani izražajo vse v številah. Izračunali so tudi to, o čemer povprečen človek navadno ne razmišlja ali se vsaj ne potrdi do globljega razglabljanja, n. pr. kolikšni del svojega kratkega življenja presimo, preveselačimo, preklepetamo itd. Dognali so, da sta moški, ki je doživel 66 let oziroma ženska, ki je dožakala 70 let starosti, takole porabila leta svojega življenja:

prespala sta 23 let, delala sta 20 let (Američani pri 40-urnem

delavniku le 14 let), zabava in šport sta jima vzela 8 let, potrebam štrelcev sta žrtvovala 6 let, telesni negi 5 let, prav tako dolgo sta se vozariča z avtom, busom in železnicu (ameriško merilo), za razgovaranje pa se njen čas ne ujemata: moški je porabil zanj 4, ženska pa 5 let, branje časopisov in knjig jima je vzel 3 leta, 3 leta sta tudi čakala na kdo ve kaj in 3 leta sta bila tudi bolna, 2 do 4 leta sta prekadiča, eno leto pretelefonirala, pol leta premestovala karte, 5 mesecev se ubadal z vezalkami in tako naprej. Mar ni to zabavno? Pa naj se kdo toži, kam bi s časom!

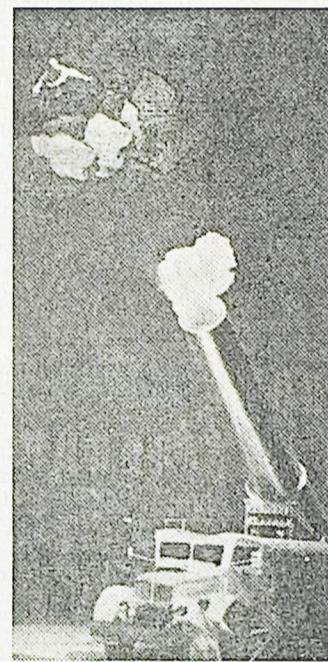
DRAGI POSKUSI

Internacionalna nasprotnikov vojne službe je objavila sporočilo, da so britanski poskusi z vodikovo bombo na Božičnem otoku stali blizu tisoč milijard dinarjev. Za ta denar bi lahko zgradili skoraj pol milijona enodružinskih hiš.

ZA VREME NI MEJA

Vremenoslovje je med redkih strokam, ki že od konca svetovne vojne vzajemno mednarodnega sodelovanja niso pretrgala.

Europa je razdeljena na štiri območja. Za severozahod odaja vremenska poročila osrednja postaja Dunstable pri Londonu. Ostale tri središčne postaje so Pariz, Rim, in Moskva. Zavedajoč se važnosti medsebojnih vremenskih poročil tudi v napetem mednarodnem ozračju niti vzhod niti zahod oddaj nista prekinila, korišča pa je imela od te uvidnosti vsa Evropa.

Strel iz topa. To je najnovnejša atrakcija nekega ameriškega cirkusa. Akrobatsko izstrelilo iz velikega topa, da poleti v loku na trapec, ki visi nekaj deset metrov visoko. Tam se ujame in izvede nekaj vratomljin akrobacij, nato pa se spusti na razpeto mrežo pod seboj.

OBOROŽEVANJE IN CIVILNE POTREBE

ZDA so Zahodni Nemčiji za pet let odstopile rušilec »ANTHONY« proti izposojnini 20 milijonov zah. nemških mark. Nemci so rušilec preimenovali v »Z 1«. Dolg je 115 m, širok 12 m, vozi z brzino 70 km na uro in je oborožen s štirimi topovi 12,7 cm in šestimi 7,6 cm ter vrsto torpednih cevi.

Ce bi njegovo oborožitev zamenjali z vsakdanjimi praktičnimi potrebami — so izračunali Nemci sami — bi to bilo nekako takole: En sam torpedo na krovu stane 17.000 dolarjev, to je nad osem milijonov dinarjev. Za ta denar se dobije kar lepa hiša. Vodna bomba — odvržejo jih lahko s krme naenkrat šest — stane 6000 nemških mark; to je nov avto. Hedgehog, tako imenujejo Američani majhne učinkovite protipodmornične rakete, ki jih je »Z 1« tudi prevzela, stanejo 1200 nemških mark, toliko kot televizijski aparat. Granate za 12,7 cm topove so po 600 nemških mark, kar bi stal električni hladilnik. Skupno so na rušilec naložili streliva v vrednosti 2,5 milijona nemških mark. Kaj bi ta denar pomenuil v praktičnem življenju!

DRAGOCENA STENSKA PREVLEKA

Neka ubožna finska vdova je s svojimi sedmimi otroci živila v na pol razpadli bajti. Odrite in opraskane stene svoje revne sobice je pokrila s starimi pismi, kuvertami in razglednicami. Ni se ji niti sanjalo, da bi to utegnilo imeti kako vrednost. Pa je v njen dom slučajno zaneslo nekega izletnika, ki je ostrmel nad neavadno zbirko starih znakov na stenah. Znamke so ocenili na približno dva in pol milijona dinarjev in danes je voda med najsrečnejšimi ljudmi na Finsku.

MORSKA VODA — PITNA

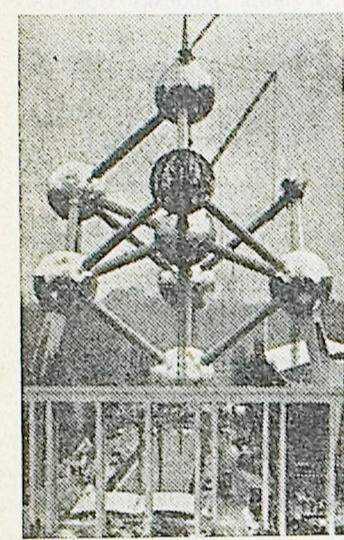
V Izraelu sta se posrečila dva velika poskusa glede pridobivanja pitne vode: a) z izparino zaledene morske vode, b) z elektrodializo, to je s postopkom za razdržitev kristalizirajočih snovi od takih, ki ne delajo kristalov. Tako je postala slanica iz puščavskih vodnjakov užitna. Kot pitna voda bo v bodoče prav tako porabno tudi more.

Vsi naporji francoskih kolonialnih sil, da bi zadušili osvobodilno gibanje v Alžiriji, so zmanj. Borcev za svobodo in neodvisnost je vsak dan več, za orožje so zgrabili vsi, še starčki in otroci. Na sliki vidimo skupino borcev, oboroženih z orožjem, ki so ga odvzeli Francozom.

Umetno srce. Na sliki vidimo dva zdravnika iz Cleveland, ki jima je uspel izdelati umetno srce. Naprava je iz plastične snovi in se je že pri prvem poskusu kar dobro obnesla. Pes, ki so mu odstranili srce in ga zamenjali s tem aparatom, je živel še pol drugo uro. Pričičani so, da bo izum mnogo koristil pri težkih operacijah bolnikov s slabim srcem.

Atomium — simbol svetovne razstave v Bruslju

Hipnotizirani študenti. Znano je, da znanstveniki že dalj časa proučujejo hipnozo in njen vpliv na človeka. V neki ameriški šoli so naredili zanimiv poskus: po predavanju so vse študente hipnotizirali in jih v takšnem stanju začeli izpraševati. Ugotovili so, da so bili odgovori mnogo bolj popolni in natančni, kot jih po navadi dobijo od budnih študentov.

ERNEST HEMINGWAY,

Slovod od orožja

POSLOVENIL RADO BORDON

101

Umivali so ga in v nekaj zavijali. Videl sem temni obrazek in temne ročice, toda nisem videl, ali se giblje, niti slišal, ali joče.

Zdravnik je spet nekaj počel z njim. Bil je videti vznemirjen.

»Ne,« sem rekel. »Skoraj bi bil ubil svojo mater.«

»Saj ni kriv ta ljubi otročiček. Si niste želeli fanta?«

»Ne,« sem odvrnil.

Zdravnik je se ukvarjal z njim. Držal ga je za noge in ga čototal. Nisem postal, da bi to gledal. Stopil sem na hodnik.

Zdaj sem mogel vstopiti in gledati. Stopil sem skozi vrata in se nekoliko spustil po galeriji navzdol. Bolničarke, ki so sedele pri ogradi, so mi namignile, naj stopim tja, kjer so bile one. Odkimal sem. Od tam, kjer sem bil, sem lahko dovolj videl.

Pomislil sem, da je Catherine mrtva. Bila je videti mrtva. Obraz je imela siv, vsaj tisti del, ki sem ga lahko videl. Spodaj, pod svetilkami, je zdravnik šival veliko, široko, razprto rano. Neki drug zdravnik je z masko dajal narkozo. Dve bolničarke z maskama sta podajali instrumente. Bilo je, kakor da gledam risbo o inkviziciji.

Medtem ko sem gledal, sem ugotovil, da bi bil lahko vse gledal, vendar sem bil zadovoljen, da nisem bil storil tega. Ne verjamem, da bi bil mogel gledati, kako jo režejo, vendar sem opazoval, kako se s spretimišči šivi rana zapira v visok, nazobčan rob, kakor da bi to počeli čevljarji, in sem bil vesel.

Ko je bila rana zašita, sem spet stopil na hodnik ter se sprehajal sem in tja. Če nekaj časa je prišel ven tudi zdravnik.

»Kako je z njo?«

»Kar dobro. Ste gledali?«

Bil je videti utrujen.

»Videl sem, kako ste šivali. Rez je videti zelo dolg.«

»Se vam zdi?«

»Da. Se bo brazgotina zgledila?«

»Ah, seveda.«

Če nekaj časa so privlekli ven nosilnico na kolescih in jo naglo potisnili po hodniku do dvigala. Šel sem poleg nje. Catherine je stokala. V pritličju so jo v njeni sobi položili v posteljo. Usedel sem se na stol pri vznožju postelje. V sobi je bila bolničarka. Vstal sem in obstal stojel poleg postelje.

V sobi je bilo temno. Catherine je stegnila roko.

»Zdravo,« je rekla. Njen glas je bil zelo šibak in izmučen.

»Zdravo, moja draga.«

»Je fantek ali punčka?«

»Pst ... Nikar ne govorite,« je rekla bolničarka.

»Fantek. Dolg, širok in temen.«

»Se dobro počuti?«

»Da,« sem rekel. »Prav dobro.«

Videl sem, kako me je bolničarka čudno pogledala.

»Strašno sem trudna,« je rekla Catherine. »In peklenko me boli. Se ti dobro počutiš, dragi?«

»Prav dobro. Nikar ne govori.«

»Bil si tako dober z mano. Ah, dragi, strašno me boli. Kakšen je mal?«

»Videti je kot oguljen zajček z nagubanim obrazom starčka.«

»Oditi morate,« je rekla bolničarka. »Gospa Henry ne sme govoriti.«

»Zunaj bom,« sem rekel.

»Pojdi jest.«

»Ne. Zunaj bom.«

Poljubil sem Catherine. Bila je zelo siva, šibka in izmučena.

»Lahko govorim z vami?« sem rekel bolničarki.

Stopila je z mano na hodnik. Napravil sem nekaj krok po hodniku.

»Kaj je z otrokom?« sem vprašal.

»Kaj ne veste?«

»Ne.«

»Ni bil živ.«

»Je bil mrtev?«

»Niso ga mogli pripraviti k dihanju. Popkovina se mu je opletla okrog vrata ali nekaj takega.«

»Torej je mrtev.«

»Da. Kakšna škoda. Tako lep, velik otrok. Mislim sem, da veste.«

»Ne,« sem rekel. »Bolje bo, da se vrnete h gospo.«

Usedel sem se na stol pred mizo, na kateri so bila poročila bolničark, pritrjena s ščipalkami. Gledal sem skozi okno. Ničesar nisem mogel videti razen teme in dežja, ki je padal proti svetlobi okna. Tako je torej. Otrok je bil mrtev. Zato je bil zdravnik videti tako utrujen. Zakaj pa so torej vse tisto počeli z njim v sobi? Močno se mislili, da bo prišel k zvesti in pričel dihati.

Nisem bil veren, vendar sem vedel, da bi ga bilo treba krstiti. Toda kaj, če sploh ni dihal. Mislim, da ni dihal. Sploh ni bil nikoli živ. Razen v Catherine. Dostikrat sem ga bil čutil, kako se giblje v njej. Toda zadnji teden ne več. Morda je bil že ves ta čas zadušen. Ubogi otročiček! Močno sem si zaželet, da bi se bil jaz tako zadušil. Ne, ni res, Toda kaže, da še ni konec s tem umiranjem. Morda bo zdaj še Catherine umrla. To se dogaja. Ljudje umiram. Ne vemo pravzaprav, zakaj. Človek nima časa, da bi to zvedel. Treščijo te v življenje, povedo ti pravila, in prvič, ko te zlatotijo brez zaščite, te ubijejo. Ali pa ti dajo sifilis kot Rinaldiju. Toda naposled te ubijejo. Čakaj in sigurno te bodo ubili.

Nekoč sem v taborišču položil na ogenj panj, pol mravlje. Ko je začel goreti, so mravlje planile ven in se usmerile najprej proti sredini, kjer je bil ogenj. Potem so se vrstile in polhitele proti robu. Ko so bile čisto na robu, so padle v ogenj. Nekatere so se rešile z ožganimi sploščenimi trupi ter odsle, ne da bi vedele, kam gredo. Toda večina je šla proti ognju in potem sp